

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Η θέση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στους Διεθνείς Οργανισμούς για το Εμπόριο

Υπεύθυνος Καθηγητής :
Σιτηλιώπουλος Οδυσσέας

Σπουδαστής :
Παναγιώτης Ραμαντάνης

ΠΑΤΡΑ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

➤	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
➤	ΜΕΡΟΣ Ι	4
	Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ Ε.Ε ΣΤΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
◆	Κεφάλαιο 1^ο	5
	Η Διεθνής νομική προσωπικότητα της Ε.Ε και ο ρόλος των κρατών μελών	
1.1	Η Δικαιοπρακτική ικανότητα της Ε.Κ	6
1.1.1	Οι αρμοδιότητες που προβλέπει η Συνθήκη της Ε.Κ	7
1.1.2	Η διεύρυνση της δικαιοπρακτικής ικανότητας της Ε.Κ από το ΔΕΚ	8
1.2	Η συμμετοχή της Ε.Κ στους διεθνείς οργανισμούς	10
1.2.1	Τα θεμέλια των σχέσεων ανάμεσα στην Ε.Κ και τους διεθνείς οργανισμούς	10
1.2.2	Το καθεστώς της Ε.Ε στους διεθνείς οργανισμούς	11
1.2.3	Οι μέθοδοι εκπροσώπησης της Ε.Κ στους διεθνείς οργανισμούς	15
◆	Κεφάλαιο 2^ο	18
	Η ανάγκη της κοινής εμπορικής πολιτικής και το Κοινοτικό Δίκαιο	
2.1	Η ανάγκη εφαρμογής κοινής πολιτικής στο τομέα των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων	18
2.2	Ο προσανατολισμός της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής	20
2.3	Η θεμελίωση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής στη σύνθεση της Ε.Κ	22
2.4	Το περιεχόμενο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής	25
➤	ΜΕΡΟΣ ΙΙ	27
	Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ Ε.Κ ΣΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	
◆	Κεφάλαιο 3^ο	28
	GATT-ΠΟΕ: Η διαχρονική θεσμική διάσταση του πολυμερούς συστήματος	
3.1	Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου(GATT)	28
3.1.1	Η ιστορία ίδρυσης της GATT	28
3.1.2	Ο ιδιότυπος χαρακτήρας της GATT	29
3.1.3	Η προσχώρηση στην GATT	30
3.1.4	Η οργανική δομή της GATT	31
3.1.5	Ο στόχος και οι βασικές αρχές της GATT	33
3.1.6	Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους	34
3.1.7	Η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης	34

3.1.8	Η αρχή της γενικής και βαθμιαίας μείωσης των τελωνειακών δασμών	35
3.1.9	Οι εξαιρέσεις που προβλέπει το νομικό πλαίσιο της GATT.	36
3.1.10	Οι Γύροι Διαπραγματεύσεων της GATT	39
◆	Κεφάλαιο 4°	41
	Η ίδρυση, η δομή και η λειτουργία του ΠΟΕ	
4.1	Από την GATT στο ΠΟΕ	41
4.1.1	Οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης	41
4.2	Η νομική φύση του ΠΟΕ σε σχέση με την GATT	43
4.3	Το περιεχόμενο των συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης	44
4.4	Οι στόχοι και οι αρμοδιότητες του ΠΟΕ	48
4.5	Τα μέλη του ΠΟΕ	49
4.6	Η οργανωτική δομή του ΠΟΕ	51
4.7	Η αρχή της συναίνεσης και η λήψη αποφάσεων στον ΠΟΕ ..	54
◆	Κεφάλαιο 5°	56
	Το ιδιόμορφο καθεστώς της Ε.Κ στην GATT	
5.1	Εισαγωγή	56
5.2	<u>Η συνύπαρξη των δυο νομικών συστημάτων που δημιουργούν οι δύο οργανισμοί</u>	56
5.2.1	Ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους δύο διεθνείς οργανισμούς	57
5.2.2	Η υποχρέωση σεβασμού των κανόνων της GATT από το κοινοτικό δίκαιο	60
5.3	Η αμοιβαία δυσπιστία σκιάζει τις σχέσεις Ε.Κ-GATT	61
5.3.1	Η ευνοϊκή θέση της Ε.Κ και οι επιπτώσεις της ίδρυσης της στη GATT	62
5.3.2	Η Ε.Ο.Κ απέναντι στην εχθρότητα καθώς και στον προγραμματισμό της GATT	64
5.3.2.1	Η εξέταση της Συνθήκης της Ρώμης στην GATT	64
5.3.3	Η ρεαλιστική προσέγγιση της GATT απέναντι στην Ε.Κ ..	73
5.4	Το ιδιότυπο καθεστώς της ΕΟΚ στους κόλπους της GATT ...	77
◆	Κεφάλαιο 6°	81
	Η ενίσχυση της θέσης της Ε.Κ στον ΠΟΕ	
6.1	Εισαγωγή	81
6.2	Η αναγνώριση της Ε.Κ ως ιδρυτικού μέλους του ΠΟΕ	83
6.3	Οι δυσχέρειες που συνδέονται με την ενιαία εκπροσώπηση της ΕΚ στον ΠΟΕ	86
>	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	91
>	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά αποτελούσε και αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα στην διεθνή εμπορική σκηνή. Από τη στιγμή της ίδρυσής της, ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1958, κατέλαβε κεντρική θέση στο σύστημα διεθνών εμπορικών ανταλλαγών που είχε θεσπισθεί προς τα τέλη της δεκαετίας του 1940. Βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού ήταν η ελευθερία της διακίνησης των αγαθών και η προσπάθεια να δοθεί έμφαση στην πολυμερή διάσταση των εμπορικών σχέσεων εις βάρος της ανάπτυξης διακρατικών εμπορικών σχέσεων σε διμερή βάση.

Σε θεσμικό επίπεδο το πνεύμα αυτό της πολυμερούς συνεργασίας εκφράσθηκε για περίπου 50 έτη (1948-1994) από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και στη συνέχεια (1995 μέχρι σήμερα) από τη μετεξέλιξη αυτής, δηλαδή τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Στο πνεύμα αυτό η ΕΟΚ “προσεχώρησε” θεσπίζοντας μια κοινή εξωτερική πολιτική στον εμπορικό τομέα που της παρέχει την δυνατότητα να παρεμβαίνει ως διεθνής οντότητα στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Σε πρώτη φάση, από το 1958 μέχρι και το 1994, η ΕΟΚ αξιοποιώντας το ειδικό καθεστώς που της είχε de facto αναγνωρισθεί στην GATT, διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν στον πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας.

Ιδιαίτερος σημαντικός υπήρξε ο ρόλος αυτός της ΕΕ πλέον κατά τον τελευταίο γύρο διαπραγματεύσεων της GATT (1986-1994) που έμεινε γνωστός με τον όρο «Γύρος της Ουρουγουάης», βασικό αποτέλεσμα του οποίου ήταν η ίδρυση από την 1^η Ιανουαρίου 1995, του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), του οποίου αποστολή είναι να διαχειρισθεί με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ασφάλεια το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Στο πλαίσιο του νέου αυτού οργανισμού, η ΕΕ συνεχίζει να συγκαθορίζει, μαζί με τις άλλες μεγάλες οικονομικές δυνάμεις, τις διεθνείς εμπορικές εξελίξεις.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η εκδήλωση της νομικής προσωπικότητας της ΕΕ στον τομέα της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής

Στην ΕΚ αναγνωρίστηκαν εκτεταμένες αρμοδιότητες σε θέματα εξωτερικών σχέσεων και ιδίως οικονομικών σχέσεων παρα την σχετική απροθυμία των κρατών μελών να συναινέσουν στην μεταφορά εξουσιών από το εθνικό στο υπερεθνικό-κοινοτικό επίπεδο. Το κοινοτικό σύστημα των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων καθορίζεται από τη θέσπιση Κοινής Εμπορικής Πολιτικής και κοινού εξωτερικού δασμολογίου.

Η σημασία της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής για την Κοινότητα είναι μεγάλη δεδομένου ότι η δυναμική, η ίδια η θέση της Ένωσης στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τους στόχους και το περιεχόμενο της Πολιτικής αυτής.

Η Συνθήκη της Ρώμης, με την οποία ιδρύθηκε η Ε.Ο.Κ., ανέθεσε ήδη από το 1958 στα κοινοτικά όργανα την εξουσία λήψης απόφασης και οργάνωσε το σύστημα δράσης και λειτουργίας της Κοινότητας στα θέματα της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής. Την πρακτική αυτή ήρθε να επιβεβαιώσει από το 1992 η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Ωστόσο, στην πράξη, μια σειρά από ζητήματα τίθενται σχετικά με το περιεχόμενο της εμπορικής πολιτικής καθώς και με τον χαρακτήρα των κοινοτικών εξουσιών. Τα ζητήματα αυτά δημιούργησαν συνθήκες έντασης και διαμάχης ανάμεσα στα θεσμικά όργανα της Ένωσης ή και ανάμεσα στα όργανα και τα κράτη μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°

Η διεθνής νομική προσωπικότητα της ΕΚ και ο ρόλος των Κρατών μελών

Η ΕΚ καταλαμβάνει, μέσα στη διεθνή έννομη τάξη, μια ιδιαίτερη θέση. Πράγματι σύμφωνα με τους συντάκτες της ιδρυτικής συνθήκης της Ρώμης, η Κοινότητα θα έπρεπε να έχει την ικανότητα να συμμετέχει ως τέτοια και δια των οργάνων της στις διεθνείς σχέσεις. Γι' αυτό άλλωστε φρόντισαν να την «εξοπλίσουν» με την ικανότητα δράσης στη διεθνή σκηνή. Αυτό είναι και το στοιχείο που διακρίνει την Κοινότητα από τους άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Έτσι, η Κοινότητα διαθέτει δυνάμει του άρθρου 210 της Συνθήκης της Ρώμης, στο οποίο δεν επέφερε ουδεμία τροποποίηση η Συνθήκη του Μάαστριχτ, διεθνή νομική προσωπικότητα. Βέβαια, η αναγνώριση στην Ένωση αυτής της προσωπικότητας δεν συνιστά παρά μια μονομερή διακήρυξη εκ μέρους των κρατών μελών της. Θα είχε αξία στην πράξη μόνο στο μέτρο που οι τρίτες χώρες θα αναγνώριζαν την ΕΚ ως μια διεθνή οντότητα με τη δική της νομική προσωπικότητα και θα ανέπτυσαν τις σχέσεις τους με αυτή ως σύνολο και όχι με τα κράτη μέλη ξεχωριστά. Πράγματι, τρίτα κράτη αλλά και διεθνείς οργανισμοί έχουν αναγνωρίσει τη διεθνή νομική προσωπικότητα της ΕΚ με τη σύναψη πολυάριθμων διεθνών συμβάσεων με αυτή καθώς και με τη διαπίστευση πρέσβων.

Η επιβεβαίωση της θέσης της Ένωσης στη διεθνή σκηνή υπήρξε το αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης πορείας που όμως ακόμα μένει ανολοκλήρωτη καθώς δεν συνοδεύτηκε από μια αντίστοιχη απόλυτη αποστέρηση των κρατών μελών από κάθε αρμοδιότητά τους. Κλασικό παράδειγμα ο τομέας της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής άμυνας όπου τα κράτη μέλη μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις, αντικρουόμενα συμφέροντα και στρατηγικές αδυνατούν ή διστάζουν να εκχωρήσουν το σύνολο των εξουσιών τους στα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

Δύο είναι τα βασικά κριτήρια ή οι παράμετροι, βάσει των οποίων η εκδήλωση της νομικής προσωπικότητας της ΕΚ μπορεί να αξιολογηθεί στην πράξη, πρώτον η δικαιοπρακτική-συμβατική ικανότητα της δηλαδή την ικανότητά της να συνάπτει διεθνείς συνθήκες ως τέτοια, δεύτερον η θέση της στους διεθνείς οργανισμούς. Έτσι, η διεθνής νομική προσωπικότητα της ΕΚ εξειδικεύεται από την Συνθ ΕΚ με τη θέσπιση της αρμοδιότητας σύναψης διεθνών συνθηκών με τρίτες χώρες και με τη ρύθμιση των σχέσεων της ΕΚ με τους διεθνείς οργανισμούς.

1.1. Η Δικαιοπρακτική Ικανότητα της ΕΚ

Το βασικό ζήτημα που τίθεται είναι αν και πότε η ΕΚ είναι αρμόδια να διαπραγματευθεί και να συνάψει διεθνείς συμβάσεις αυτόνομα ενεργώντας δηλαδή ως Κοινότητα διαμέσου των δικών της οργάνων.

Η ΕΚ αποτελεί έναν ιδιόρρυθμο διεθνή οργανισμό, δεδομένου ότι διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα πολύ ευρύτερη από τους υπόλοιπους διεθνείς οργανισμούς. Η ικανότητα αυτή είναι απόρροια των εκτεταμένων αρμοδιοτήτων που της έχουν εκχωρηθεί από τα κράτη μέλη παρά τους διαταγμούς τους να στερηθούν όλων των εξουσιών τους σε όλους τους τομείς.

Αν και η ικανότητα σύναψης συνθηκών δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο ή χαρακτηριστικό μόνο της ΕΚ, από τη στιγμή που όλοι οι διεθνείς οργανισμοί διαθέτουν την ικανότητα αυτή αλλά σε πολύ εξειδικευμένους τομείς, εντούτοις δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η ΕΚ διαχρονικά έχει συνάψει έναν πολύ μεγάλο αριθμό συνθηκών σε πολλούς και ποικίλους τομείς στη θέση των κρατών μελών και μάλιστα έχοντας αποκλειστική αρμοδιότητα προς τούτο.

Άρα η ΕΚ ως ένα πολύ μεγάλο βαθμό εξομοιώνεται-εξισώνεται όσον αφορά στην συμβατική ικανότητα, με ένα κράτος. Πρέπει να τονισθεί ότι πέρα από τη συμβατική ικανότητα που ρητά και ίσως περιοριστικά προβλέπεται και θεσπίζεται τόσο στη Συνθήκη της Ρώμης όσο και σ' αυτή του Μάαστριχτ, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

διεύρυνε με τη νομολογία του τις εξουσίες της ΕΚ να συμμετέχει ως τέτοια στη σύναψη διεθνών συνθηκών.

1.1.1 Οι αρμοδιότητες που προβλέπει η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Δυνάμει της Συνθήκης της Ρώμης, δύο είναι οι βασικοί τομείς στους οποίους η ΕΕ έχει την ικανότητα να συνάπτει διεθνείς συνθήκες, αυτός της εμπορικής και τελωνειακής πολιτικής και αυτός της Σύνδεσης τρίτων κρατών με τη Κοινότητα.

Έτσι, το άρθρο 113, που θα αναλύσουμε παρακάτω, θεσπίζει ρητά την αρμοδιότητα της ΕΚ να συνάπτει με τρίτες χώρες συμφωνίες περιεχομένου τελωνειακού-δασμολογικού και γενικότερα εμπορικού.

Εξάλλου το άρθρο 238 προβλέπει τη δυνατότητα της ΕΚ να συνάψει με τρίτες χώρες συμφωνίες σύνδεσης που θεμελιώνουν σύνδεση της με αυτές που χαρακτηρίζεται από μονιμότητα, αμοιβαιότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και που επεκτείνεται πέρα από τα οικονομικής φύσεως ζητήματα, χωρίς όμως να συνεπάγεται την ένταξη των τρίτων χωρών στην ΕΕ. Έτσι, π.χ. συμφωνία σύνδεσης με σκοπό την προετοιμασία της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, είχε συναφθεί ανάμεσα στην ΕΟΚ και την Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας 1960.

Οι διατάξεις της **Συνθήκης του Μάαστριχτ του 1992** σχετικά με την εξωτερική πολιτική της ΕΕ δεν απετέλεσαν, ως προϊόν μιας σειράς συμβιβασμών, παρά ένα μικρό βήμα προόδου συγκριτικά με την προιοκύσασα κατάσταση. Η απάντηση που η Συνθήκη αυτή έδωσε στην ανάγκη να ενισχυθεί η θέση της ΕΕ στη διεθνή σκηνή δεν κρίνεται απολύτως ικανοποιητική. Ο λόγος πρέπει ν' αναζητηθεί στην διάσταση που διαχρονικά υπάρχει ανάμεσα αφενός μεν στις χώρες που υποστηρίζουν ανοικτά, στο πλαίσιο της εφαρμογής ενός ομοσπονδιακού συστήματος, την μεταφορά όλο και περισσότερων εξουσιών σε όλους τους τομείς στα κοινοτικά όργανα και αφετέρου δε σ' αυτές που προτιμούν μια Ένωση που θα παρεμβαίνει όσο το δυνατό λιγότερο σε ζητήματα που αφορούν τις εξωτερικές σχέσεις που έχουν να κάνουν με την ίδια την

κυριαρχία των κρατών και της οποίας ο ρόλος θα περιορίζεται στον τομέα του εμπορίου.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της εφαρμογής της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής με απώτερο στόχο την δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η Συνθήκη του Μάαστριχτ στο άρθρο 109 αναγνωρίζει στην Κοινότητα αρμοδιότητες στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων. Έτσι, το Συμβούλιο έχει την εξουσία αφενός να συνάψει διεθνείς συμφωνίες πάνω σε ζητήματα σχετικά με το νομισματικό και συναλλαγματικό καθεστώς με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, αφετέρου δε να λαμβάνει αποφάσεις για την θέση της Κοινότητας σε διεθνές επίπεδο πάνω σε ζητήματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

1.1.2. Η διεύρυνση της δικαιοπρακτικής ικανότητας της ΕΚ από το ΔΕΚ

Δυσχέρειες παρουσιάζει το ζήτημα αν η Κοινότητα έχει την αρμοδιότητα σύναψης διεθνών συνθηκών σε περιοχές άλλες από την εμπορική πολιτική και την Σύνδεση με τρίτες χώρες, στις περιπτώσεις δηλαδή όπου η Συνθήκη ΕΚ δεν περιέχει ρητές διατάξεις.

Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ανέπτυξε μια νομολογία που διεύρυνε τη δυνατότητα της ΕΚ να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες και μάλιστα σε τομείς στους οποίους δεν διέθετε τη δυνατότητα αυτή δυνάμει ρητής διάταξης της Συνθήκης.

Το πρώτο βήμα έγινε με την απόφασή του της 31^{ης} Μαρτίου 1971 (υπόθεση ΑΕΤΡ). Μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναπτύχθηκε διαμάχη γύρω από το αν η Κοινότητα ή τα Κράτη μέλη είχαν την αρμοδιότητα σύναψης της ευρωπαϊκής συμφωνίας ευρωπαϊκών μεταφορών. Το Συμβούλιο ανεγνώρισε στα κράτη μέλη την εξουσία διαπραγμάτευσης και σύναψης της παραπάνω συμφωνίας. Η Επιτροπή προσέφυγε στο ΔΕΚ υποστηρίζοντας ότι η αρμοδιότητα σύναψης διεθνών συνθηκών στον τομέα των μεταφορών ανήκει στην Κοινότητα βάσει της προοδευτικής

ανάπτυξης μιας αναγκαίας κοινής πολιτικής μεταφορών. Το ΔΕΚ αν και απέρριψε την προσφυγή της Επιτροπής ως αβάσιμη, υιοθέτησε τις θέσεις της για την έκταση των εξουσιών της Κοινότητας σχετικά με τη σύναψη διεθνών συνθηκών. Κατά το ΔΕΚ η αρμοδιότητα αυτή δεν προκύπτει μόνο από τη ρητή χορηγήσή της στη Συνθήκη (άρθρα 113, 238) αλλά μπορεί να απορρέει και από άλλες διατάξεις της και από νομικές πράξεις των κοινοτικών οργάνων που εκδόθηκαν στο πλαίσιο των διατάξεων αυτών.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για να θεμελιωθεί η γενική εξουσία της Κοινότητας για τη σύναψη διεθνών συνθηκών είναι να πρόκειται για αντικείμενο που αναφέρεται σε έναν από τους στόχους της Συνθ ΕΚ και να έχει εκδοθεί υπό οποιαδήποτε μορφή σχετικός κανόνας κοινοτικού δικαίου.

Με την απόφαση του ΔΕΚ το 1976 στη υπόθεση Kramer σχετικά με την Σύμβαση για τη συντήρηση των θαλασσιών βιολογικών πόρων στην περιοχή του Βορείου Ατλαντικού, έγινε ένα ακόμη βήμα στην διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας. Πράγματι το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι όταν το κοινοτικό δίκαιο χορηγεί σε ένα κοινοτικό όργανο την ενδοκοινοτική αρμοδιότητα για την επίτευξη ενός ορισμένου σκοπού, η Κοινότητα έχει την εξουσία να συνομολογεί τις διεθνείς υποχρεώσεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη του σκοπού αυτού έστω κι αν δεν υπάρχει ρητή σχετική διάταξη.

Το ΔΕΚ ενίσχυσε την ανωτέρω άποψή του στη γνωμοδότησή του της 26 Απριλίου 1977 (Γνωμοδότηση 1/76) σχετικά με το σχέδιο διεθνούς συμφωνίας περί ιδρύσεως Ευρωπαϊκού Ταμείου Εσωτερικής Ναυσιπλοΐας. Όπου το κοινοτικό δίκαιο χορηγεί στα κοινοτικά όργανα μια αρμοδιότητα προς επίτευξη ορισμένου στόχου, η Κοινότητα μπορεί να αναλάβει τις απαραίτητες για την επίτευξη του στόχου αυτού υποχρεώσεις διεθνούς δικαίου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις στις οποίες έχει γίνει χρήση της εσωτερικής αρμοδιότητας προς λήψη μέτρων για την υλοποίηση μιας κοινής πολιτικής όπως της πολιτικής μεταφορών.

Το Δικαστήριο δέχεται την αρχή της παραλληλότητας των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων της Κοινότητας. Η εξωτερική αρμοδιότητα της Κοινότητας θεμελιώνεται στην αυτόματη προέκταση της εσωτερικής της αρμοδιότητας. Αυτή η εξωτερική αρμοδιότητα της Κοινότητας είναι κατ' αρχήν συντρέχουσα με την αντίστοιχη αρμοδιότητα των κρατών μελών. Γίνεται αποκλειστική μόνο αν η Κοινότητα έχει ήδη κάνει χρήση της εσωτερικής της αρμοδιότητας εκδίδοντας κανόνες κοινοτικού δικαίου.

1.2. Η συμμετοχή της ΕΚ στους διεθνείς οργανισμούς

Πέρα από το ζήτημα της έκτασης της συμβατικής ικανότητας της ΕΚ, ένα άλλο κριτήριο με το οποίο κρίνεται η διεθνής νομική προσωπικότητα της είναι και το καθεστώς και ο ρόλος της στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών που αποτελούν μαζί με τα κράτη υποκείμενο και θεσμό του διεθνούς δικαίου. Πρέπει να τονισθεί ότι το καθεστώς αυτό καθορίζεται τόσο από τη Συνθήκη της ΕΚ όσο και από τις ιδρυτικές συνθήκες των διεθνών οργανισμών.

1.2.1. Τα θεμέλια των σχέσεων ανάμεσα στην ΕΚ και τους διεθνείς Οργανισμούς

Από την άποψη της κοινοτικής έννομης τάξης, η συνθΕΚ παρέχει την αρμοδιότητα στην ΕΚ να συνάπτει σχέσεις με διεθνείς οργανισμούς.

Έτσι, η ΕΚ δυνάμει του άρθρου 228 ΣΕΚ, απολαμβάνει της δυνατότητας να συνάπτει συνθήκες με διεθνείς οργανισμούς.

Επίσης, η ΕΚ έχει τη δυνατότητα να διατηρεί μόνιμες διπλωματικές αποστολές στους διεθνείς οργανισμούς τη λειτουργία και τις εργασίες των οποίων παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή. Τέτοιες αποστολές υπάρχουν π.χ. στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) στο Παρίσι, στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) μέχρι το 1995, στον

Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), στον Οργανισμό Πετρελαιοεξαγωγικών Κρατών (ΟΠΕΚ) κλπ.

Τέλος, η Συνθήκη ΕΚ προβλέπει την αρμοδιότητα της Κοινότητας να δημιουργεί και ν' αναπτύσσει σχέσεις με διεθνείς οργανισμούς. Έτσι, δυνάμει του άρθρου 229, της Συνθήκης ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τη ρητή αρμοδιότητα να μεριμνά για την προώθηση των σχέσεων της ΕΚ με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, τους ειδικευμένους οργανισμούς τους, τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) (μέχρι το 1994) τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου από την 1-1-1995 και γενικότερα με όλους τους διεθνείς οργανισμούς. Η ανάπτυξη των σχέσεων δεν είναι βέβαια τίποτε περισσότερο από μια ανταλλαγή πληροφοριών, από εκπόνηση κοινών μελετών, από παροχή σε αμοιβαία βάση συμβουλών πάνω σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Πρέπει λοιπόν να γίνεται διάκριση ανάμεσα στην συμμετοχή της ΕΚ ως διεθνούς οργανισμού στις εργασίες άλλων διεθνών οργανισμών και τις σχέσεις που η Επιτροπή αναλαμβάνει βάσει του άρθρου 229 να αναπτύξει με κάποιους από αυτούς.

Το άρθρο 229 είναι το πρώτο από τρία άρθρα της Συνθ ΕΚ που αναφέρονται στις σχέσεις της ΕΚ με τους διεθνείς οργανισμούς και μάλιστα με συγκεκριμένους.

Πράγματι, βάσει του άρθρου 230 Συνθ ΕΚ, η ΕΚ διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης ενώ το άρθρο 231 Συνθ ΕΚ προβλέπει την αρμοδιότητα της Κοινότητας να συνεργάζεται στενά με τον ΟΟΣΑ.

Η θέσπιση της αρμοδιότητας της ΕΚ να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τους άλλους διεθνείς οργανισμούς ήταν αναπόφευκτο να θέσει ζητήματα που συνδέονται με το καθεστώς καθώς και τις μεθόδους εκπροσώπησης της στους οργανισμούς αυτούς.

1.2.2. Το καθεστώς της ΕΕ στους διεθνείς οργανισμούς

Πρέπει να σημειωθεί ότι το ποιό θα είναι το καθεστώς, η θέση της ΕΚ στους διεθνείς οργανισμούς εξαρτάται κυρίως από τους

καταστατικούς χάρτες αυτών. Γιατί μπορεί μεν η ΣυνθΕΚ να αναγνωρίζει στην ΕΚ την εξουσία να συνάπτει σχέσεις με κάποιο διεθνή οργανισμό, αλλά ο καταστατικός χάρτης του οργανισμού αυτού να μην αναγνωρίζει στην ΕΚ το δικαίωμα να αποτελεί μέλος του ή να συμμετέχει στις εργασίες του. Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο κανόνας είναι ότι μόνο τα κράτη μπορούν να αποτελέσουν πλήρες μέλος ενός διεθνούς οργανισμού.

Η Κοινότητα απετέλεσε μια ξεχωριστή περίπτωση στο διεθνές δίκαιο. Η απόφαση να της αναγνωρισθούν κάποια προνόμια στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών υπήρξε συχνά το αποτέλεσμα ή οδήγησε σε διαμάχες πολιτικού χαρακτήρα, με δεδομένο ότι μέλη της ΕΚ ήταν και βεβαίως εξακολουθούν να είναι ορισμένα από τα πιο ισχυρά σε πολιτικό, οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο κράτη του πλανήτη. Έτσι, η πλειονότητα των διεθνών οργανισμών επίσημα αποδέχθηκαν τη συμμετοχή της Κοινότητας στις εργασίες τους χωρίς όμως να της αναγνωρίζουν το καθεστώς του πλήρους μέλους τους.

Η ΕΚ απολαμβάνει του καθεστώτος του παρατηρητού που της εξασφαλίζει, πέρα από την τυπική αναγνώριση της ως διεθνούς οντότητας, τη δυνατότητα να μετέχει, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις εργασίες και τα όργανα των διεθνών οργανισμών καθώς και το δικαίωμα της έκφρασης της άποψής της κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων και των συζητήσεων.

Πράγματι, η ΕΚ λαμβάνει, ως παρατηρητής, μέρος στις εργασίες των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών, τόσο των κυρίων οργάνων, όπως η Γενική Συνέλευση και το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, όσο και των επικουρικών όπως η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (CNUCED / UNCTAD) καθώς και των ειδικευμένων οργανισμών του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κ.α.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στις σχέσεις της ΕΚ με δύο διεθνείς οικονομικούς θεσμούς, την Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (CNUCED) και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Η CNUCED αποτελεί επικουρικό όργανο του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών που συστάθηκε με απόφαση της γενικής Συνέλευσης με σκοπό την εντατικοποίηση και προώθηση της δράσης της διεθνούς κοινότητας για την ανάπτυξη. Ήδη από το 1961, η Γενική Συνέλευση είχε υιοθετήσει την απόφαση 1707 (XVI) υπό τον τίτλο «Το διεθνές εμπόριο βασικό εργαλείο της οικονομικής ανάπτυξης», στην οποία γινόταν λόγος για τη σύγκλιση μιας διακυβερνητικής διάσκεψης επιφορτισμένης με την εξέταση όλων των προβλημάτων-ζητημάτων του διεθνούς εμπορίου που συνδέονται με την ανάπτυξη.

Η Διάσκεψη συνεκλήθη στη Γενεύη από τις 27 Μαρτίου μέχρι και τις 17 Ιουνίου 1964. Σύμφωνα με τις επιθυμίες των αναπτυσσομένων χωρών που τάσσονταν ανοικτά υπέρ της θέσπισης νέων θεσμών για την ανάπτυξη, η Διάσκεψη συστάθηκε ως όργανο της Γενικής Συνέλευσης με την απόφαση 1995 (XIX) της 30ης Δεκεμβρίου 1964. Αν και επικουρικό όργανο, η CNUCED διαθέτει λειτουργική αυτονομία ανάλογη με αυτή που αναγνωρίζεται στους ειδικευμένους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών.

Έργο και αποστολή της CNUCED είναι να διαμορφώσει και ν' αναπτύξει αρχές και πολιτικές για το διεθνές εμπόριο και τα συνδεόμενα με αυτό ζητήματα της οικονομικής ανάπτυξης. Θα λέγαμε ότι απετέλεσε έναν προνομιακό χώρο **για** την μελέτη και την προσπάθεια επίλυσης των μεγάλων προβλημάτων οικονομικής, εμπορικής, χρηματοπιστωτικής και τεχνολογικής φύσεως των χωρών του τρίτου Κόσμου, **για** το συντονισμό της διεθνούς δράσης για την ανάπτυξη. Οι φτωχές χώρες του πλανήτη εξέφρασαν και προώθησαν από το βήμα της CNUCED πολλές από τις διεκδικήσεις τους.

Η οργανωτική δομή της CNUCED περιλαμβάνει τη Συνδιάσκεψη, το Συμβούλιο για το εμπόριο και την ανάπτυξη, τη Γραμματεία και τα επικουρικά όργανα.

Η Κοινότητα, ως παρατηρητής πάντα, μετέχει

- στις συνεδριάσεις της Συνδιάσκεψης, δηλαδή του ανώτερου διακυβερνητικού πλήρους (όλα τα κράτη του ΟΗΕ είναι μέλη της Συνδιάσκεψης) οργάνου, που λαμβάνουν χώρα κάθε τέσσερα

χρόνια με πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών,

- στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου για το εμπόριο και την ανάπτυξη που αποτελεί διακυβερνητικό όργανο, το οποίο ενώ περιελάμβανε στην αρχή 55 μέλη που εκλέγονταν από την Συνδιάσκεψη, σήμερα τείνει να γίνει και αυτό πλήρες όργανο της CNUCED, καθώς κάθε κράτος που επιθυμεί να γίνει μέλος του απλά οφείλει να ειδοποιήσει τη Γενική Γραμματεία της CNUCED για την πρόθεσή του αυτή.
- στις συνεδριάσεις των επικουρικών οργάνων, δηλαδή των Επιτροπών που βοηθούν το Συμβούλιο (Επιτροπή για τα βασικά προϊόντα ή προϊόντα βάσης, Επιτροπή για τα βιομηχανικά προϊόντα, Επιτροπή για τις υπηρεσίες, Επιτροπή για τις ναυτικές μεταφορές, Ειδική Επιτροπή για της δασμολογικές προτιμήσεις, Επιτροπή για τη μεταφορά τεχνολογίας στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, Επιτροπή για την Οικονομική Συνεργασία ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες, κ.α.).

Ειδική αναφορά πρέπει επίσης να γίνει και στις σχέσεις της ΕΚ με τον ΟΟΣΑ. Πράγματι, η θέση της ΕΚ στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης είναι ιδιαίτερη και κατά κάποιο τρόπο ανώτερη από αυτή του παρατηρητή.

Έτσι, η Κοινότητα λαμβάνει μέρος ως τέτοια χωρίς περιορισμούς στις συνεδριάσεις των οργάνων του ΟΟΣΑ και έχει τη δυνατότητα να παρουσιάζει σ' αυτές οποιαδήποτε πρόταση επιθυμεί ενώ προβλέπεται αμοιβαία βοήθεια για την εκτέλεση ορισμένων έργων κοινού ενδιαφέροντος καθώς και η συμμετοχή της Κοινότητας σε συγκεκριμένα προγράμματα του ΟΟΣΑ. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρευρίσκεται, χωρίς να απαιτείται πρόσκληση γι' αυτό, στις συνεδριάσεις στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ και έχει αυτόματα δικαίωμα λόγου σ' αυτές. Αυτή διεξάγει τις διαπραγματεύσεις ακολουθώντας τις οδηγίες του Συμβουλίου αλλά δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα Κράτη μέλη της.

Όποιο κι αν είναι το καθεστώς της ΕΕ στους διεθνείς οργανισμούς, η εκπροσώπησή της δεν σ' αυτούς δεν υλοποιείται με τις ίδιες πρακτικές και μεθόδους.

1.2.3. Οι μέθοδοι εκπροσώπησης της ΕΚ στους διεθνείς οργανισμούς

Πρέπει να τονισθεί ότι η Συνθ ΕΚ, εκτός από τα άρθρα 229, 230 και 231, δεν περιέχει κάποια άλλη διάταξη που να ρυθμίζει τον τρόπο εκπροσώπησης της ΕΚ στους κόλπους των διεθνών οργανισμών. Με δεδομένο ότι οι οργανισμοί των οποίων οι δραστηριότητες ενδιαφέρουν την Κοινότητα, καλύπτουν και τομείς στους οποίους τα Κράτη μέλη διατηρούν τις αρμοδιότητές τους, πολύ συχνά εφαρμόσθηκε στην πράξη, πέρα από την παρουσία των εθνικών αντιπροσωπιών των κρατών μελών, η μέθοδος της «διτιής» εκπροσώπησης της Κοινότητας.

~~Σύμφωνα με τη φόρμουλα αυτή, η Κοινότητα εκπροσωπείται και~~ από την Επιτροπή **και** από το Κράτος μέλος που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου, με τον εκπρόσωπο της Κοινότητας να εκφράζει τις θέσεις της Κοινότητας για τα θέματα που ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας ως τέτοιας. Βέβαια, η μέθοδος αυτή ικανοποιούσε πρακτικές ανάγκες και δεν περιβλήθηκε την ισχύ κανόνα.

Η μέθοδος αυτή της σωρευτικής συμμετοχής δεν λειτούργησε με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο στο πλαίσιο της CNUCED καθώς δεν εξασφαλίσθηκε η αναγκαία στις περιπτώσεις αυτές των διεθνών διαπραγματεύσεων συνοχή των κοινοτικών θέσεων. Μάλιστα παρατηρήθηκε αρκετές φορές και μια απόκλιση ανάμεσα στις θέσεις που διακήρυττε η Επιτροπή και στις διακηρύξεις του Κράτους που είχε την προεδρία του Συμβουλίου δεδομένου ότι η Επιτροπή επεδίωκε να υπερβεί το διαπραγματευτικό πλαίσιο που είχαν καθορίσει οι οδηγίες του Συμβουλίου. Χαρακτηριστική περίπτωση υπήρξε η 3^η Συνδιάσκεψη της CNUCED που έλαβε χώρα στο Σαντιάγκο της Χιλής το 1972.

Επιπροσθέτως την κατάσταση πολλές φορές έρχεται να επιδεινώσει η παρέμβαση των κρατών μελών με τα δικά τους συμφέροντα και

επιδιώξεις που αφήνουν να διαφανούν σε όλη τους την έκταση οι εσωτερικές έριδες και αντιπαραθέσεις που έχουν ως αποτέλεσμα την εξασθένηση του ρόλου της Κοινότητας στις διεθνείς σχέσεις.

Γιατί λοιπόν εφαρμόσθηκε αυτή η μέθοδος ; Βασικό επιχείρημα υπέρ αυτής της μεθόδου ήταν η επιθυμία της αξιοποίησης από την πλευρά της Κοινότητας, μέσω της ταυτόχρονης παρουσίας και του κράτους μέλους, των δυνατοτήτων συμμετοχής και έκφρασης που αναγνωρίζονται στα κράτη που είναι πλήρη μέλη ενός οργανισμού, που είναι πολύ πιο ευρείες σε σχέση με αυτές που παραχωρούνται σε έναν παρατηρητή όπως η Κοινότητα.

Μια άλλη μέθοδος που βαθμιαία εφαρμόσθηκε σε κάποιες περιπτώσεις ήταν αυτή της **ενιαίας** αντιπροσωπίας αποτελούμενης από εκπροσώπους της Επιτροπής και των κρατών μελών, με τον εκπρόσωπο της Επιτροπής να εκφράζει τις θέσεις της Κοινότητας και των κρατών μελών.

Η φόρμουλα αυτή, που είναι και σύμφωνη με το πνεύμα των διατάξεων της Συνθ ΕΚ, εφαρμόσθηκε βασικά στις διεθνείς συνδιασκέψεις των οποίων αντικείμενο ήταν η διαπραγμάτευση και η σύναψη συμφωνιών που θα ρύθμιζαν το εμπόριο των βασικών προϊόντων (κασσίτερος, σιτάρι, ζάχαρη, καφές, κακάο, ελαιόλαδο, φυσικό καουτσούκ, βοδινό κρέας, κ.α.)

Το 1968, η συμμετοχή της Κοινότητας στη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη ζάχαρη προκάλεσε την αντίδραση της τότε Σοβιετικής Ένωσης και άλλων σοσιαλιστικών χωρών. Ωστόσο, η Συνδιάσκεψη θεώρησε ότι η Κοινότητα έχει την δική της διεθνή νομική προσωπικότητα και μπορεί να μετέχει στις εργασίες ως εκπρόσωπος των κρατών μελών, χωρίς δικαίωμα ψήφου. Η κοινότητα με πρόσθετη δήλωσή της θεώρησε πως είχε δικαίωμα να υπογράψει τη συμφωνία για τη ζάχαρη. Έτσι, η Συμφωνία του 1968 προβλέπει τη δυνατότητα υπογραφής της από την Κοινότητα.

Από τότε, όλες οι διεθνείς συνδιασκέψεις για τα βασικά προϊόντα (ζάχαρη 1977, καφές 1976, κακάο 1975, ελαιόλαδο 1979 κ.α.) θεσπίζουν στις συμφωνίες που υπογράφηκαν, διάταξη που προβλέπει

σε γενικές γραμμές, ότι “οποιαδήποτε μνεία στη Σύμφωνία αυτή σε μια κυβέρνηση θα θεωρείται ότι περιλαμβάνει μνεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας”.

Η Κοινότητα έλαβε μέρος και στις διαπραγματεύσεις και στην υπογραφή της συμφωνίας για την ίδρυση του Κοινού Ταμείου της CNUCED για τα βασικά προϊόντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

Η εφαρμογή της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής και το Κοινοτικό Δίκαιο

Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η μεταφορά αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη στην Κοινότητα και τα όργανά της αφορά κατεξοχήν τον τομέα της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής. Η Συνθ ΕΚ θεσπίζει την Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΚΕΠ) που αποτελεί άλλωστε και τον βασικό πυλώνα των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ. Θα εξετάσουμε τους λόγους θέσπισης της πολιτικής αυτής, τους στόχους και τη βασική της φιλοσοφία, τη θεμελίωσή της στο κοινοτικό δίκαιο, το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά της.

2.1. Η ανάγκη εφαρμογής Κοινής Πολιτικής στον τομέα των εξωτερικών-εμπορικών-σχέσεων

Ποιοι ήταν οι λόγοι εκείνοι που επέβαλαν την διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής της Κοινότητας στη διεθνή εμπορική σκηνή ; Η απάντηση δεν είναι δύσκολη. Η εμπορική πολιτική δεν μπορούσε παρά να είναι κοινή για λόγους που συνδέονται με την εύρυθμη λειτουργία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς και με την πρακτική των διεθνών διαπραγματεύσεων.

Πρώτου, λοιπόν, η ίδια η ύπαρξη της κοινής αγοράς, που η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεπε ως έναν από τους βασικούς στόχους, καθιστά αναγκαία μια κοινή πολιτική στις εξωτερικές γενικότερα οικονομικές σχέσεις. Η ΚΕΠ αποτελεί αναπόφευκτη συνέπεια της ίδιας της ύπαρξης της Κοινότητας, συνιστά θα λέγαμε την προέκταση και το λογικό συμπλήρωμα της πραγματοποίησης της εσωτερικής αγοράς. Πράγματι, η κατάργηση των πάσης φύσεως εμποδίων, ιδίως των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών, στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές θα ήταν ανεπαρκής και ατελέσφορη χωρίς την ΚΕΠ.

Η ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της Κοινότητας των προϊόντων που εισάγονται από τρίτα κράτη δεν θα ήταν δυνατή παρα μόνο στην περίπτωση που τα προϊόντα αυτά θα υπόκειντο στους ίδιους τελωνειακούς κανόνες και όρους εισαγωγής όποιο κι' αν είναι το κράτος μέλος της Κοινότητας που τα εισάγει.

Δεν είναι επομένως εφικτό να απομονωθεί η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς από την διαμόρφωση μιας συνεκτικής και ομοιογενούς διπλωματίας στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου. Η εφαρμογή από κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά και σε καθαρά εθνική βάση, διαφορετικού καθεστώτος στις εισαγωγές και στις εξαγωγές του, θα επηρέαζε αρνητικά την πορεία και τα αποτελέσματα, οικονομικά και κοινωνικά, της εγκαθίδρυσης της κοινής αγοράς.

Εξάλλου οι εμπορικές σχέσεις δεν καθορίζονται μόνο από τους δασμούς αλλά και από ποικίλα άλλα όργανα μη δασμολογικά και των οποίων η νομιμότητα από άποψη του διεθνούς δικαίου του εμπορίου τουλάχιστον αμφισβητείται όπως π.χ. τις ρήτρες διαφύλαξης (*clauses de sauvegarde*) ή τις εξαγωγικές επιδοτήσεις ή ακόμα και τις πρακτικές νταμπινγκ (η εξαγωγή από ένα κράτος ενός προϊόντος σε τιμή πολύ κατώτερη από αυτή που ισχύει στην αγορά του κράτους που εξάγει). Η ολοένα και μεγαλύτερη χρήση αυτών των αμφιλεγόμενων και προστατευτικής φύσεως "εργαλείων" εμπορικής πολιτικής από τους εμπορικούς εταίρους και ανταγωνιστές της Κοινότητας καθιστά αναγκαία μια κοινή στάση των κρατών μελών. Συνεπώς, έπρεπε να εναρμονισθούν, στο πλαίσιο της ΚΕΠ, κατά το δυνατόν οι πολιτικές των κρατών μελών και όσον αφορά στα παραπάνω μη δασμολογικά όργανα.

Δεύτερον, η θέσπιση μιας κοινής εμπορικής πολιτικής ανταποκρίνεται στην ανάγκη της ενιαίας έκφρασης της Κοινότητας στις διεθνείς διαπραγματεύσεις. Η Κοινότητα πρέπει «να μιλάει με μία φωνή» στις εμπορικές και εν γένει οικονομικές διαβουλεύσεις των οποίων τα αποτελέσματα εξαρτώνται πάντα από τους διαμορφούμενους συσχετισμούς δυνάμεων ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Μόνο η συγκρότηση κοινού μετώπου απέναντι στις άλλες μεγάλες εμπορικές δυνάμεις (ΗΠΑ, Ιαπωνία και Ασία γενικότερα) μπορεί να καταστήσει

εφικτή την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των κρατών μελών. Πότε μια θέση μπορεί να γίνει αποδεκτή, όταν υποστηρίζεται μεμονωμένα από ένα κράτος, π.χ. τη Γαλλία, ή όταν υποστηρίζεται συλλογικά από 10 ή 15 κράτη και μάλιστα από μερικά από τα ισχυρότερα και πλουσιότερα του πλανήτη.

Την ανάγκη μιας ισχυρής και αποτελεσματικής παρουσίας της Κοινότητας στη διεθνή οικονομική σκηνή ήρθε να καλύψει λοιπόν η ΚΕΠ.

2.2. Ο προσανατολισμός της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής

Αν η αρχή του ελεύθερου εμπορίου είχε επικρατήσει στο εσωτερικό της Κοινότητας, αυτή θα μπορούσε, στις σχέσεις της με τις άλλες χώρες μη μέλη, να εφαρμόσει διαφορετική πολιτική, δηλαδή μια πολιτική προστατευτισμού, να εξελιχθεί με άλλα λόγια σε ένα «κλειστό» μπλοκ, σε ένα πραγματικό εμπορικό «φρούριο».

Εντούτοις, η Κοινότητα επέλεξε την αντίθετη οδό, καθώς στη ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης διακηρύχθηκε σαφέστατα, η πρόθεση της να συμβάλλει «στην βαθμιαία κατάργηση των περιορισμών και των πάσης φύσεως εμποδίων στις διεθνείς συναλλαγές» και στην «αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου».

Το άρθρο 110 της Συνθ ΕΚ θέτει τα θεμέλια και καθορίζει την φιλοσοφία και τον προσανατολισμό της ΚΕΠ. Οι στόχοι λοιπόν της ΚΕΠ είναι σύμφωνοι με το γενικότερο πλαίσιο του ελεύθερου εμπορίου που επικράτησε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και το οποίο συγκεκριμενοποιήθηκε και θεσμοθετήθηκε με την Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, τη γνωστή GATT.

Το 1957, κατά την ίδρυση της ΕΟΚ, τα τότε έξι ιδρυτικά κράτη μέλη της, είχαν δεσμευθεί να συγκροτήσουν μια τελωνειακή ένωση που θα αποδέχεται τις αρχές και τις πρακτικές του ελεύθερου εμπορίου και θα είναι «ανοικτή» προς τις τρίτες χώρες και όχι μια κοινή αγορά κλειστή που θα εφάρμοζε προστατευτικά μέτρα στις εισαγωγές προϊόντων. Δυνάμει του άρθρου 110, ο στόχος της τελωνειακής ένωσης που

θεσπίσθηκε από τη Συνθήκη της Ρώμης, είναι, όπως ήδη τονίσθηκε, να συμβάλλει στην αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 110, η τελωνειακή ένωση πρέπει να συμβάλλει στη κατάργηση των εμποδίων στις διεθνείς ανταλλαγές και στη μείωση των τελωνειακών φραγμών.

Αυτοί οι δύο τελευταίοι στόχοι είναι στενά συνδεδεμένοι και συμπληρωματικοί με τον γενικό στόχο-προσανατολισμό της αρμονικής ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου. Η προσέγγιση του προβλήματος από το άρθρο 110 συνιστά μια διπλή διεύρυνση της έννοιας της κατάργησης των περιορισμών στις συναλλαγές. Πράγματι αφενός μεν περιλαμβάνει τόσο τα δασμολογικά εμπόδια όσο και τα μη δασμολογικά αφετέρου δε, σχετικά με τους τομείς τους οποίους αφορά η απελευθέρωση των ανταλλαγών, περιλαμβάνει **και** τις ανταλλαγές των αγαθών-εμπορευμάτων **και** τις υπηρεσίες.

Η Κοινότητα αποτελεί την σπουδαιότερη εξαγωγική και εισαγωγική δύναμη του κόσμου και οι εξωτερικές ανταλλαγές αντιπροσωπεύουν μια αναλογία του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της πιο σημαντική σε σχέση με τους βασικούς εμπορικούς της ανταγωνιστές (ΗΠΑ, Ασία). Αυτό σημαίνει στην πράξη ότι η εξάρτηση της Κοινότητας από το διεθνές εμπόριο είναι μεγαλύτερη από αυτή των άλλων δυνάμεων, πολύ δε περισσότερο που είναι σχετικά φτωχή σε πρώτες ύλες. Άρα, η Κοινότητα έχει να κερδίσει περισσότερα εφαρμόζοντας μια ανοικτή προς τα έξω και με φιλελεύθερους προσανατολισμούς εμπορική πολιτική.

Η επιλογή αυτή είναι άλλωστε σύμφωνη και με την γενική αρχή της παραδοσιακής θεωρίας περί διεθνούς εμπορίου, σύμφωνα με την οποία το ελεύθερο εμπόριο δημιουργεί κέρδη για όλα τα συμμετέχοντα σ' αυτό κράτη.

Η ΚΕΠ απετέλεσε ουσιαστικά μια πολιτική διαπραγμάτευσης, συνεννόησης και συνεργασίας με τις άλλες δυνάμεις και στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών (κυρίως της GATT), ένα εργαλείο οργάνωσης των διεθνών οικονομικών σχέσεων με τρόπο που να οδηγεί στη μείωση των εμποδίων στην διακίνηση αγαθών.

Συμπερασματικά, η ΚΕΠ, στις σχέσεις με άλλες χώρες, υιοθετεί και εφαρμόζει την αρχή του ελεύθερου εμπορίου με αποτέλεσμα η Κοινότητα να αποτελεί και ν' αναγνωρίζεται ως μια δύναμη που προωθεί την ελευθερία των ανταλλαγών.

2.3. Η θεμελίωση της ΚΕΠ στην Συνθ ΕΚ

Η Συνθ ΕΚ αφιερώνει στην εμπορική πολιτική το κεφάλαιο 3 στο τρίτο μέρος της που έχει τίτλο "Η Πολιτική της Κοινότητας". Το άρθρο 113 αποτελεί τη θεμελιώδη διάταξη για την άσκηση της κοινής εμπορικής πολιτικής καθώς αυτό καθορίζει τις αρμοδιότητες και ρυθμίζει τις σχετικές διαδικασίες.

Σύμφωνα με το άρθρο 113, η εμπορική πολιτική βασίζεται σε κοινές αρχές κυρίως σε ότι αφορά στις δασμολογικές τροποποιήσεις, στην διαπραγμάτευση και σύναψη εμπορικού και δασμολογικού χαρακτήρα συμφωνιών, στην υιοθέτηση κοινών μέτρων απελευθέρωσης, στην πολιτική εξαγωγών, στα μέτρα εμπορικής άμυνας όπως αυτά που λαμβάνονται σε περίπτωση εφαρμογής από τις άλλες χώρες πρακτικών ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων.

Κατά το παραπάνω άρθρο, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει όλες τις πρωτοβουλίες και να υποβάλλει προτάσεις στο Συμβούλιο για την υλοποίηση της ΚΕΠ. Πράγματι, η ΚΕΠ καθορίζεται από την Κοινότητα που λειτουργεί αυτόνομα μέσω της παρέμβασης των δικών της θεσμικών οργάνων.

Η κριτική που έχει ασκηθεί εναντίον των διατάξεων του άρθρου 113 εστιάζεται στον ατελή χαρακτήρα των κανόνων που θεσπίζουν και αφορούν τις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις. Πράγματι, αν συγκρίνει κάποιος τις διατάξεις αυτές με τα άρθρα τα σχετικά με την απελευθέρωση των συναλλαγών και τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της ΕΕ, μπορεί να κρίνει τις διατάξεις για την ΚΕΠ ως ανεπαρκείς καθώς δεν προβλέπουν παρα το γενικό πλαίσιο για την άσκηση αυτής της πολιτικής χωρίς να εξειδικεύουν τις διαδικασίες.

Το γεγονός αυτό πάντως μπορεί να αποδοθεί σε δύο αντικειμενικούς περιοριστικούς παράγοντες. Ο πρώτος σχετίζεται με την υποχρέωση της Κοινότητας να ασκεί τις αρμοδιότητές της στο τομέα της εμπορικής πολιτικής εξασφαλίζοντας πάντα την αρμονία και τη συμφωνία με τους κανόνες της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, όπως προβλέπει άλλωστε και το άρθρο 234 Συνθ ΕΚ σε συνδυασμό με τα άρθρα 110 και 229 της Συνθήκης.

Ο δεύτερος παράγοντας σχετίζεται με το σημαντικό ρόλο που τα Κράτη μέλη εξακολουθούσαν να διαδραματίζουν σε θέματα εξωτερικών οικονομικών σχέσεων κάτι που σημαίνει ότι η εμπορική διπλωματία καθοριζόταν και από εθνικά συμφέροντα και επιδιώξεις.

Συνεπώς, τα περιθώρια διαμόρφωσης και άσκησης μιας λεπτομερούς εμπορικής πολιτικής ήταν αρκετά περιορισμένα κάτι που αντανακλάται και στη διατύπωση των σχετικών διατάξεων στη Συνθήκη της Ρώμης.

Παρά τις προτάσεις της Επιτροπής για την τροποποίηση-αναθεώρηση των σχετικών με την ΚΕΠ διατάξεων της Συνθήκης της Ρώμης, η Συνδιάσκεψη για τη Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν έκρινε σκόπιμο να επιφέρει βαθιές τομές στον τομέα αυτό, με αποτέλεσμα οι αλλαγές που επήλθαν να χαρακτηρίζονται ως ήσσονος σημασίας.

Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής, οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης έπρεπε να αντικατασταθούν από ένα νέο κεφάλαιο υπό τον τίτλο “εξωτερική οικονομική πολιτική”. Υποστήριζε ότι ήταν σκόπιμο και αναγκαίο να θεσπισθεί επίσημα στη νέα Συνθήκη η διεύρυνση των δυνατοτήτων αυτόνομης δράσης της Κοινότητας στον τομέα αυτό. Η Κοινή Πολιτική θα έπρεπε να συμπεριλάβει εκτός βέβαια από τις ανταλλαγές εμπορευμάτων, το καθεστώς εξαγωγικών πιστώσεων, τις υπηρεσίες, την κίνηση κεφαλαίων, τις επενδύσεις στο εξωτερικό, τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και του ανταγωνισμού. Η αρμοδιότητα των κοινοτικών οργάνων θα ήταν αποκλειστική, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, σε όλους τους παραπάνω αναφερομένους τομείς.

Ωστόσο, σύμφωνα με την Συνδιάσκεψη για τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η ΚΕΠ όπως είχε θεσπισθεί στη Συνθήκη της Ρώμης είχε

γίνει αποδεκτή επί τρεις και πλέον δεκαετίες τόσο στο πλαίσιο της όσο και από τις άλλες μεγάλες οικονομικές δυνάμεις. Βασική νομική συνέπεια της εξέλιξης αυτής ήταν η διατήρηση του υφισταμένου καθεστώτος και η μη θεσμοθέτηση στη νέα Συνθήκη του Μάαστριχτ της διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας σε όλους τους τομείς που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το εμπόριο.

Έτσι, η Συνθήκη του Μάαστριχτ κατήργησε τα άρθρα 111, 114 και 116 της Συνθήκης της Ρώμης ενώ τα άρθρα 110 που προβλέπει τους γενικούς στόχους της ΚΕΠ και 112 που αφορά στις εξαγωγές παρέμειναν αναλλοίωτα.

Όσον αφορά στο κεντρικό άρθρο 113, αυτό τροποποιήθηκε με τέτοιο τρόπο που δεν μετέβαλε καθόλου το ουσιαστικό του περιεχόμενο. Πράγματι στο νέο άρθρο 113 γίνεται αναφορά στο άρθρο 228 Συνθ ΕΚ. : «οι διατάξεις του άρθρου 228 είναι εφαρμοστές». Το άρθρο 228 προβλέπει μια γενική διαδικασία για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη από την Κοινότητα των διεθνών συνθηκών: η Επιτροπή υποβάλλει προτάσεις στο Συμβούλιο το οποίο την εξουσιοδοτεί να αρχίσει διαπραγματεύσεις. Η Επιτροπή διεξάγει αυτές με την υποστήριξη και σε συνεννόηση με της επιτροπές που ορίζονται από το Συμβούλιο και πάντα εντός του πλαισίου που καθορίζουν οι οδηγίες που υιοθετούνται από το Συμβούλιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 228, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφράζει την γνώμη του για μια συμφωνία πριν από την σύναψή της από το Συμβούλιο εκτός από τις εμπορικές και δασμολογικές συμφωνίες για τις οποίες δεν προβλέπεται αυτή η διαδικασία. Η Συνδιάσκεψη έκρινε ότι η εμπλοκή του Κοινοβουλίου στη διαδικασία σύναψης μιας εμπορικής συμφωνίας μπορεί να παράσχει την δυνατότητα σε ισχυρές ομάδες συμφερόντων που αντιτίθενται στην απελευθέρωση του εμπορίου να ασκήσουν πάνω στους ευρωβουλευτές πιέσεις για την λήψη προστατευτικών μέτρων. Η εμπειρία από την τακτική, σε ανάλογες περιπτώσεις, του Κογκρέσου στις ΗΠΑ είναι διδακτική.

Εξάλλου η παράγραφος 3 του άρθρου 113 (όπως τροποποιήθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ) προβλέπει τη δυνατότητα της Κοινότητας

να διαπραγματεύεται και να συνάπτει εμπορικού χαρακτήρα συμφωνές όχι μόνο με ένα ή περισσότερα τρίτα κράτη (όπως πριν) αλλά και με διεθνείς οργανισμούς.

2.4. Το περιεχόμενο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής

Η ΚΕΠ δεν πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο περιοριστικό. Πρόκειται για μια ανοικτή πολιτική στο πλαίσιο της οποίας η Κοινότητα μπορεί να λαμβάνει όχι μόνο τα μέτρα εκείνα που ρητά αναφέρονται στο άρθρο 113 αλλά και άλλα όπως τα συναφή μέτρα τελωνειακής φύσεως σχετικά π.χ. με την προέλευση των εμπορευμάτων, τη χορήγηση δασμολογικών προτιμήσεων σε τρίτες χώρες, μέτρα που επιβάλλουν περιορισμούς στις εισαγωγές για λόγους προστασίας της υγείας, μέτρα διοικητικής φύσεως για τη διευκόλυνση της διακίνησης των εμπορευμάτων, μέτρα σχετικά με τις πληρωμές τις συνδεδεμένες με τις ανταλλαγές προϊόντων.

Ένα μεγάλο ζήτημα αφορά στο εμπόριο των υπηρεσιών. Είναι δύσκολο να δοθεί μια οριστική απάντηση για το αν οι υπηρεσίες καλύπτονται από την κοινή πολιτική του άρθρου 113, αν και στην πράξη οι ανταλλαγές που βασικά διέπονται από τις διατάξεις της πολιτικής αυτής είναι αυτές των προϊόντων. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν συνέβαλε στην αποσαφήνιση του ζητήματος αυτού.

Παρά τις διαμάχες που κατά καιρούς έχουν ανακύψει ανάμεσα στην Επιτροπή και το Συμβούλιο γύρω από την έκταση των κοινοτικών εξουσιών στα θέματα εξωτερικής εμπορικής πολιτικής, οι σοβαρές αποφάσεις λαμβάνονται στην πράξη από τα κοινοτικά όργανα.

Έτσι, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί αυτόνομα να προβεί σε αλλαγή του τελωνειακού του καθεστώτος, ούτε να καθορίσει μεμονωμένα την πολιτική του απέναντι στις άλλες μεγάλες οικονομικές δυνάμεις, ούτε ν' αποφασίσει για τη συμμετοχή του ή όχι στις διεθνείς διαπραγματεύσεις ή στους διεθνείς οργανισμούς. Βέβαια έχει τη δυνατότητα να προσπαθήσει να διαμορφώσει μια κοινοτική απόφαση σύμφωνη με τα συμφέροντά του αλλά η τελική επιλογή θα είναι καθαρά κοινοτική. Αυτή η μεταφορά

αρμοδιοτήτων αποτελεί καθημερινή πρακτική. Η διαχείριση του εξωτερικού εμπορίου των κρατών μελών γίνεται στις Βρυξέλλες.

Ενδεικτικά τα παρακάτω μέτρα ' εμπορικού χαρακτήρα λαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο :

- Η αύξηση των κοινών εξωτερικών δασμών τόσο σε περίπτωση εφαρμογής της ρήτρας διαφύλαξης όσο και υπό μορφή αντιμέτρων σε περίπτωση εμπορικής κρίσης και διαμάχης
- Η μείωση των δασμών αυτών στο πλαίσιο διαπραγμάτευσης υπό την αιγίδα της GATT μέχρι το 1994 και του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου από την 1^η Ιανουαρίου 1995
- Η διαχείριση των διαδικασιών επίλυσης και διακανονισμού εμπορικών διαφορών με άλλες εμπορικές δυνάμεις στο πλαίσιο της GATT μέχρι το 1994 και του ΠΟΕ από την 1^η Ιανουαρίου 1995
- Οι διαπραγματεύσεις και η σύναψη τόσο πολυμερών συμφωνιών στο πλαίσιο της GATT μέχρι το 1994 και του ΠΟΕ από την 1^η Ιανουαρίου 1995 όσο και διμερών συμφωνιών με τρίτες χώρες.
- Η λήψη αντιμέτρων-αντιποίνων σε περίπτωση που οι εμπορικοί εταίροι της Κοινότητας καταφεύγουν σε παράνομες μεθόδους όπως το ντάμπινγκ και οι απαγορευμένες επιδοτήσεις στις εξαγωγές τους.

Συμπερασματικά, πρέπει να τονισθεί ότι βάσει του άρθρου 113 Συνθ ΕΚ, αυτή νομιμοποιείται να λαμβάνει οποιοδήποτε μέτρο που όχι μόνο ρυθμίζει άμεσα τις εμπορικές ανταλλαγές με τρίτες χώρες αλλά και έχει επίδραση σ' αυτές τις ανταλλαγές συνιστώντας έτσι μέτρο' οργάνωσης του διεθνούς εμπορίου. Η ΚΕΠ συμπεριλαμβάνει όλα τα μέτρα τα οποία προορίζονται να διέπουν τις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Κοινότητας. Πρόκειται για μια δυναμική ερμηνεία της ΚΕΠ, το περιεχόμενο της οποίας είναι βέβαιο ότι θα διευρυνθεί.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η συμμετοχή της ΕΚ στους θεσμούς του παγκόσμιου εμπορικού συστήματος

Σε παγκόσμιο επίπεδο, τη διαχείριση των διεθνών εμπορικών σχέσεων ανέλαβε η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου ήδη από το 1948. Στο πλαίσιο αυτής της γενικής εμπορικής συμφωνίας επιχειρήθηκε να ρυθμισθούν τα ζητήματα που σχετιζόνταν με τις εμπορικές συναλλαγές. Η Συμφωνία αυτή ίσχυσε και λειτούργησε μέχρι και την 31-12-1994. Το έργο της απελευθέρωσης του εμπορίου ανατέθηκε από την 1-1-1995 στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Αφού κάνουμε μια ανάλυση των δύο αυτών θεσμών των παγκοσμίων εμπορικών σχέσεων, θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο η ΕΚ συμμετείχε σ' αυτούς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3°

GATT – ΠΟΕ : Η διαχρονική θεσμική διάσταση του πολυμερούς συστήματος

3.1. Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (G.A.T.T.)

Η «ίδρυση» της GATT μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ήταν ενταγμένη σε ένα ευρύτερο πλαίσιο το οποίο χαρακτηρίστηκε από την επιδίωξη να αποκατασταθούν οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις στη βάση της αρμονικής διακρατικής συνεργασίας. Η αρνητική εμπειρία των χρόνων που ακολούθησαν το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και που σημαδεύθηκαν από τον προστατευτισμό στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές και τη μεγάλη κρίση του 1929 απειτέλεσε το ισχυρότερο κίνητρο που ώθησε τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία κυρίως να λάβουν όλα τα μέτρα για να αποφευχθεί η επανάληψη του δυσμενούς αυτού σκηνικού και μετά το 1945. Οι προσπάθειες αυτές επικεντρώθηκαν στην ίδρυση διεθνών οργανισμών οικονομικού χαρακτήρα των οποίων η βασική αποστολή θα ήταν ακριβώς να εγγυηθούν την αρμονική λειτουργία του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος και ειδικότερα την ελευθερία των συναλλαγών. Η αρχή έγινε το 1944 με την ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τράπεζας στους οποίους θα αναφερθούμε παρακάτω. Η «γέννηση» της GATT τρία χρόνια αργότερα ήρθε να συμπληρώσει το θεσμικό αυτό πλαίσιο στο οποίο είχαν εναποτεθεί οι προσδοκίες για ομαλότητα και σταθερότητα στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

3.1.1. Η ιστορία «ίδρυσης» της GATT

Πριν το τέλος ακόμα του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, οι ΗΠΑ πρωτίστως διακήρυσσαν την πίστη τους στις αρχές του ελεύθερου εμπορίου και της κατάργησης πάσης φύσεως εμποδίων στις διεθνείς

συναλλαγές. Οι σκέψεις αυτές έλαβαν τη μορφή προτάσεων προς τις άλλες συμμαχικές δυνάμεις για την ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου και της απασχόλησης, προτάσεις που συγκεκριμενοποιήθηκαν με ένα σχέδιο-χάρτη για έναν Διεθνή οργανισμό Εμπορίου. Στη συνέχεια, και κάτω από την εποπτεία του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ, ακολούθησε η σύγκληση διαδοχικών διασκέψεων, τον Οκτώβριο 1946, στο Λονδίνο, τον Αύγουστο 1947 στη Γενεύη, από το Νοέμβριο του 1947 έως το Μάρτιο 1948 στην Αβάνα, με σκοπό τελικό την σύνταξη ενός χάρτη ιδρυτικού ενός διεθνούς οργανισμού για το εμπόριο, χάρτη που ονομάστηκε Χάρτης της Αβάνας. Η θέση σε ισχύ του Χάρτη αυτού απαιτούσε την επικύρωσή του από την πλειοψηφία των κρατών που το είχαν υπογράψει. Όμως, η αμερικανική γερουσία αρνήθηκε να επικυρώσει τον Χάρτη με αποτέλεσμα όλα τα άλλα ισχυρά κράτη να οπισθοχωρήσουν και να εγκαταλείψουν το σχέδιο. Ο Χάρτης της Αβάνας που ίδρυε τον Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ. Είκοσι τρία κράτη όμως απομόνωσαν από το συνολικό σχέδιο του Χάρτη, το κεφάλαιο IV το οποίο αφού συμπληρώθηκε και υπέστη κάποιες τροποποιήσεις απετέλεσε την Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου. Η Γενική Συμφωνία υπεγράφη στις 30 Οκτωβρίου 1947 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1948.

Οι 23 χώρες που υπέγραψαν το 1947 την Γενική Συμφωνία ήταν : Νότιος Αφρική, Αυστραλία, Καναδάς, Κεϋλάνη, Χιλή, Κίνα, Κούβα, Λίβανος, Λουξεμβούργο, Πακιστάν, Ολλανδία, Συρία, Τσεχοσλοβακία, Βέλγιο, Βραζιλία, Βιρμανία, ΗΠΑ, Γαλλία, Ινδία, Νορβηγία, Νέα-Ζηλανδία, Ροδεσία, Βρετανία.

3.1.2. Ο ιδιότυπος χαρακτήρας της GATT

Όπως είδαμε, ο Διεθνής οργανισμός Εμπορίου δεν ιδρύθηκε καθώς ο Χάρτης της Αβάνας δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ. Οι ιδιαίτερες συνθήκες γέννησης της GATT εξηγούν και την ιδιομορφία της. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια απλή διεθνή συμφωνία που υπεγράφη από 23 κράτη το 1947 και όχι για έναν διεθνή οργανισμό με

την κλασσική, αυστηρή νομική έννοια του όρου αυτού, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο ΟΗΕ, η Διεθνής Τράπεζα.

Η Συμφωνία αποτελείται από 38 άρθρα και εφαρμόζεται στα κράτη που την υπέγραψαν, δυνάμει του πρωτοκόλλου προσωρινής εφαρμογής της 30ης Οκτωβρίου 1947. Από την στιγμή που δεν πρόκειται για έναν αυθεντικό διεθνή οργανισμό, καθιερώθηκε να γίνεται λόγος όχι για μέλη αλλά για συμβαλλόμενα μέρη. Δηλαδή για τα κράτη εκείνα που είτε υπέγραψαν το 1947 τη Γενική Συμφωνία είτε προσεχώρησαν μεταγενέστερα σ' αυτή.

3.1.3. Η προσχώρηση στην GATT

Για να γίνει κάποιο κράτος συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να παρουσιάσει την υποψηφιότητά του και να διαπραγματευθεί με τις χώρες που υπέγραψαν τη Γενική Συμφωνία παραχωρήσεις σε θέματα τελωνειακών δασμών και πρόσβασης στις αγορές. Στην περίπτωση που καρποφορήσουν αυτές οι διαπραγματεύσεις το αρμόδιο όργανο της GATT, δηλαδή τα Συμβαλλόμενα Μέρη, όπως θα δούμε παρακάτω, με την πλειοψηφία των 2/3 αναγνωρίζει στο κράτος αυτό την ιδιότητα του συμβαλλόμενου μέρους. Περίπου 106 ήταν μέχρι το 1994 συμβαλλόμενα μέρη στη Γενική Συμφωνία.

Εκτός από αυτά, υπάρχουν και χώρες που εφαρμόζουν *de facto* τη Γενική Συμφωνία χωρίς να επιβαρύνονται με όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή αλλά και χωρίς τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη να υποχρεούνται να συμμορφωθούν με όλες τις υποχρεώσεις της Συμφωνίας απέναντι σ' αυτές. Το 1994 περίπου 27 χώρες, όλες του Τρίτου Κόσμου είχαν αυτό το καθεστώς στην GATT.

Συνολικά, οι χώρες που αποτελούσαν μέχρι το 1994 τα συμβαλλόμενα μέρη στη Γενική Συμφωνία κάλυπταν πάνω από το 90% του παγκόσμιου εμπορίου.

3.1.4. Η οργανική δομή της GATT

Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στην αρχή η λειτουργία της GATT στηριζόταν στις περιοδικές συνεδριάσεις (μια φορά το χρόνο) των συμβαλλομένων χωρών καθώς δεν θέσπιζε κάποιο θεσμικό πλαίσιο. Τον Ιούνιο του 1960, η δομή της άρχισε να λαμβάνει πιο συγκεκριμένη μορφή.

Πρόκειται για μια δομή αρκετά «ελαφριά» σε σχέση με τους κλασικούς διεθνείς οργανισμούς. Περιλαμβάνει την περιοδική συνδιάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών (κάτι αντίστοιχο με τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ), το Συμβούλιο και το Γενικό Διευθυντή.

Τα Συμβαλλόμενα μέρη συνέρχονται σε σύνοδο κάθε χρόνο. Στη σύνοδο αυτή λαμβάνονται οι αποφάσεις ενώ κάθε μέρος έχει μια ψήφο. Οι αποφάσεις λαμβάνονται, ανάλογα με το θέμα, είτε με την απλή πλειοψηφία είτε με την ενισχυμένη των 2/3. Τα ζητήματα που απαιτούν την ενισχυμένη πλειοψηφία είναι κυρίως η ένταξη νέων κρατών, η έγκριση των τελωνειακών ενώσεων, η αναθεώρηση της Συμφωνίας. Όμως, στην ουσία και στην πράξη, η GATT λειτουργεί με βάση την αρχή της συναίνεσης όλων των συμβαλλομένων μερών κάτι που οδηγεί σε διαπραγματεύσεις και δύσκολες και χρονοβόρες.

Το Συμβούλιο της GATT δημιουργήθηκε με μια απόφαση των Συμβαλλομένων μερών στις 4 Ιουνίου 1960. Απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους όλων των συμβαλλομένων μερών που το επιθυμούν. Στην πράξη τελικά δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσα στην σύνθεση του Συμβουλίου και σ' αυτή των Συμβαλλομένων Μερών. Πρόκειται για ένα όργανο που συνεδριάζει κάθε μήνα και διεκπεραιώνει το πιο σημαντικό και ουσιαστικό μέρος των εργασιών της GATT. Προετοιμάζει και επεξεργάζεται τα κείμενα που στη συνέχεια θα υιοθετηθούν κατά τις συνόδους των Συμβαλλομένων Μερών. Αυτό εξετάζει και ελέγχει τις εμπορικές πολιτικές που εφαρμόζουν τα συμβαλλόμενα μέρη συμβάλλοντας στη εμπέδωση της διαφάνειας των πολιτικών αυτών.

Μια άλλη αρμοδιότητα πολύ σημαντική του Συμβουλίου είναι και η σχετική με τη διαδικασία επίλυσης των εμπορικών διαφορών που

ανακύπτουν μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Μετά από αίτηση ενός συμβαλλόμενου μέρους, το οποίο θεωρεί ότι τα μέτρα που έχει λάβει ένα άλλο μέρος παραβιάζουν τους κανόνες της Γενικής Συμφωνίας, το Συμβούλιο προχωρεί στη σύσταση μιας ειδικής ομάδας για να εξετάσει την διαφορά. Το πόρισμα αυτής της ομάδας πρέπει στη συνέχεια να υιοθετηθεί από το Συμβούλιο οπότε και αποκτά όλη την νομική του αξία και ισχύ. Μόνο δε το Συμβούλιο μπορεί να επιτρέψει σε ένα συμβαλλόμενο μέρος να επιβάλλει κυρώσεις εμπορικού χαρακτήρα σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος. Πρέπει να τονισθεί ότι η GATT δεν είχε την εξουσία να επιβάλλει τα πορίσματα αυτά στα υπαίτια για την παράβαση των αρχών της κράτη. Επομένως, η μόνη επιλογή για την επίλυση των διαφορών μεταξύ των αντιμαχόμενων συμβαλλομένων μερών ήταν οι διαβουλεύσεις, οι διαπραγματεύσεις και οι αμοιβαίες υποχωρήσεις ανάμεσα σ' αυτά.

Στην κορυφή της διοικητικής πυραμίδας της GATT βρίσκεται ο Γενικός Διευθυντής. Αυτή η θέση αποδείχθηκε πολύ σημαντική εξαιτίας κυρίως του διαιτητικού ρόλου που διαδραματίζει ο γενικός διευθυντής κατά την διάρκεια των εμπορικών διαπραγματεύσεων. Οι τοποθετήσεις σ' αυτήν τη θέση έγιναν πάντα σύμφωνα με την αρχή της συναίνεσης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Η GATT γνώρισε λίγους Γενικούς Διευθυντές από τότε που άρχισε να ισχύει δηλαδή το 1948, και πιο συγκεκριμένα 4. Από αυτούς, ο πρώτος ήταν βρετανός, οι άλλοι δύο Ελβετοί και ο τελευταίος μετά το 1992 Ιρλανδός.

Η Γραμματεία της GATT επιμελείται την πραγματοποίηση και διάδοση μελετών σχετικά με το διεθνές εμπόριο, τις εμπορικές διαπραγματεύσεις και πολιτικές. Παράλληλα οργανώνει σεμινάρια σχετικά με την εμπορική πολιτική που προορίζονται για υπαλλήλους χωρών του τρίτου κόσμου.

Το προσωπικό που απασχολείται στην GATT δεν συγκρίνεται αριθμητικά με αυτό των κλασικών οργανισμών καθώς δεν ξεπερνάει τους 500.

3.1.5. Ο στόχος και οι βασικές αρχές της GATT

Η βασική φιλοσοφία της GATT είναι η προώθηση της απελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου και του υγιούς ανταγωνισμού. Ταυτόχρονα, στόχος, που ταυτίζεται με την απελευθέρωση των συναλλαγών, της GATT ήταν να καταστήσει πολυμερείς της εμπορικές σχέσεις οι οποίες μέχρι το 1947 ήταν κυρίως διμερείς. Σε αντίθεση με τον προστατευτισμό και την τάση για διμερείς σχέσεις που κυριάρχησαν στο διάστημα μέχρι το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, η GATT ήρθε να επιχειρήσει να εγκαθιδρύσει με διαδικασίες συμβατικές έναν κώδικα καλής συμπεριφοράς. Ο κώδικας αυτός απόρροια της πίστης στον φιλελευθερισμό είχε ως θεμέλια την αρχή της ελευθερίας των συναλλαγών και γενικότερα της οικονομικής δραστηριότητας, την αρχή της μη διάκρισης στις εμπορικές σχέσεις και την αρχή της αμοιβαιότητας.

Οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους αναπτύχθηκε η δράση της GATT ήταν :

- Η κατάργηση τόσο των δασμολογικών όσο και των μη δασμολογικών εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές.
- Η κατάργηση όλων των πρακτικών που αλλοιώνουν τον ανταγωνισμό όπως οι επιδοτήσεις στις εξαγωγές, το ντάμπινγκ, οι ποσοτικοί περιορισμοί.
- Η ανάπτυξη των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη.
- Ο έλεγχος της εφαρμογής των εμπορικών συμφωνιών.
- Η διευθέτηση των διαφορών ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη.

Η θεμελιώδης φιλοσοφία της GATT συγκεκριμενοποιήθηκε στο κείμενο των 38 άρθρων της Γενικής Συμφωνίας, μέσα από ορισμένες διατάξεις και ρήτρες.

3.1.6. Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους

Σύμφωνα με αυτή, τα εμπορικά πλεονεκτήματα που ένα συμβαλλόμενο μέρος παραχωρεί σε ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος επεκτείνονται σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Η ρήτρα αυτή, κεφαλαιώδους σημασίας, επιτρέπει στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις να υπερβούν τη διμερή διάσταση, στο πλαίσιο της οποίας δύο χώρες παραχωρούν αμοιβαία πλεονεκτήματα η μία στην άλλη, αλλά εξακολουθούν να λαμβάνουν προστατευτικά μέτρα εις βάρος των άλλων χωρών, και να καταστούν πολυμερείς μέσω της εφαρμογής του καθεστώτος αυτού σε όλες ανεξαιρέτως τις χώρες που αποτελούν τα συμβαλλόμενα μέρη στην GATT. Αν δηλαδή ένα κράτος μειώνει τους δασμούς που εφαρμόζει σε προϊόντα που εισάγονται από ένα άλλο κράτος, τότε αυτόματα πρέπει η μείωση αυτή να επεκταθεί και στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη, και να μη περιορισθεί στη διμερή σχέση των δύο κρατών.

3.1.7. Η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης

Απαραίτητο συμπλήρωμα της προηγούμενης ρήτρας, αποτελεί η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης σύμφωνα με την οποία, τα συμβαλλόμενα μέρη είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν σε όλα τα προϊόντα που εισάγονται από άλλα συμβαλλόμενα μέρη καθεστώς όχι δυσμενέστερο από αυτό που εφαρμόζουν στα αντίστοιχα δικά τους προϊόντα. Με άλλα λόγια δεν επιτρέπεται καμία διακριτική μεταχείριση εις βάρος των εισαγομένων από άλλα συμβαλλόμενα μέρη προϊόντων. Έτσι, τα εισαγόμενα προϊόντα δεν επιτρέπεται να γίνουν αντικείμενο επιβολής φόρων ή γενικότερα εφαρμογής διοικητικής φύσης κανονισμών που ισχύουν στο κράτος εισαγωγής και οι οποίοι να είναι βαρύτεροι ή επαχθέστεροι από αυτούς που ισχύουν για τα εθνικά προϊόντα. Το καθεστώς πρέπει να είναι το ίδιο ή ευνοϊκό ή δυσμενές και για τα ξένης και για τα εθνικής προέλευσης προϊόντα.

3.1.8. Η αρχή της γενικής και βαθμιαίας μείωσης των τελωνειακών δασμών

Η Γενική Συμφωνία αφού αναγνωρίζει ότι οι δασμοί αποτελούν σημαντικά εμπόδια στις συναλλαγές, καλεί στο άρθρο II της Γενικής Συμφωνίας, τα συμβαλλόμενα μέρη να προβούν στη βάση της αμοιβαιότητας σε μια γενική και βαθμιαία μείωση των τελωνειακών δασμών με τη μέθοδο των διαπραγματεύσεων. Κατ' εφαρμογή της αρχής της μη διάκρισης και της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους, οι δασμολογικές παραχωρήσεις που παρέχονται μεταξύ δυο κρατών κατά την διάρκεια των δασμολογικών διαπραγματεύσεων επεκτείνονται στο σύνολο των συμβαλλομένων μερών. Αυτές οι δασμολογικές παραχωρήσεις εγγράφονται σε καταλόγους που προσαρτώνται στη Γενική Συμφωνία και δεν επιτρέπεται να μεταβληθούν για ένα διάστημα τριών ετών.

Βέβαια ο προστατευτισμός μπορεί να καταφύγει και σε άλλα μέτρα και μεθόδους εκτός από τους υψηλούς τελωνειακούς δασμούς. Έτσι τα συμβαλλόμενα μέρη βαρύνονται και με άλλες υποχρεώσεις που αφορούν ορισμένες άλλες πρακτικές που μπορούν να προκαλέσουν προβλήματα στο ελεύθερο εμπόριο.

- Οφείλουν να μην καταφεύγουν σε πρακτικές ντάμπινγκ που συνιστούν μέσο αθέμιτου ανταγωνισμού. Οφείλουν δηλαδή να μην πωλούν ένα προϊόν που εξάγουν σε τιμή κατώτερη από αυτή που συνηθίζεται στην δική τους εγχώρια αγορά.
- Οφείλουν δυνάμει του άρθρου XI & 1 της Γενικής Συμφωνίας, να απαγορεύουν μέτρα ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές προϊόντων από άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Τα μέτρα αυτά ποικίλλουν από την πλήρη απαγόρευση των εισαγωγών μέχρι τον καθορισμό ποσοτήτων προϊόντων των οποίων η εισαγωγή επιτρέπεται. Με την επιβολή ποσοτικών περιορισμών το κράτος επιδιώκει να προστατεύσει την εθνική βιομηχανία παραγωγής προϊόντων “ευαίσθητων” έναντι των αντίστοιχων εισαγόμενων προϊόντων των άλλων χωρών, να αποκαταστήσει την ισορροπία

του ισοζυγίου πληρωμών και να διαφυλάξει τους κλάδους που διέρχονται κρίση και απειλούνται από τον ξένο ανταγωνισμό.

- Οφείλουν να καταργήσουν τις κρατικές επιδοτήσεις στις εξαγωγές κυρίως βιομηχανικών προϊόντων και να τις περιορίσουν σ' αυτές των αγροτικών προϊόντων.

Όλες αυτές οι αρχές και κανόνες δεν επιδιώκουν την εγκαθίδρυση της απόλυτης ελευθερίας στις εμπορικές συναλλαγές. Περισσότερο στοχεύουν στη δημιουργία όλων των όρων που θα εγγυώνται ένα εμπόριο όπου οι χώρες θα σέβονται κάποιους στοιχειώδεις κανόνες δηλαδή θα καθιερώνουν το fair trade και θα αποφεύγουν πρακτικές που θα καταλήγουν σε αυτό που αποκαλείται unfair trade. Σύμφωνα με κάποιους ρεαλιστές, σκοπός της GATT είναι πιο πολύ η αποφυγή ενός άγριου προστατευτισμού χωρίς αρχές και όρια που θα οδηγούσε στην κατάρρευση της παγκόσμιας οικονομίας. Η συμβολή της GATT στην μεγάλη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου από το 1948 έως το 1994, δεν πρέπει να υποτιμάται.

3.1.9. Οι εξαιρέσεις που προβλέπει το νομικό πλαίσιο της GATT

Τα κράτη που υπέγραψαν τη Γενική Συμφωνία έλαβαν την απόφαση από την αρχή να προσαρμόσουν τις αρχές της σε συγκεκριμένες καταστάσεις εισάγοντας εξαιρέσεις από το γενικό νομικό πλαίσιο που έθεσε η Γενική Συμφωνία. Οι εξαιρέσεις αυτές αφορούσαν κάποιες κατηγορίες προϊόντων, κάποιες ομάδες κρατών και τις περιφερειακές συσπειρώσεις κρατών που είχαν υπογράψει εμπορικές και οικονομικές συμφωνίες μεταξύ τους.

- Το πεδίο εφαρμογής της Γενικής Συμφωνίας αφορά βασικά το εμπόριο των αγαθών και όχι τον τομέα των υπηρεσιών (οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης είχαν ως στόχο και να επεκτείνουν την εφαρμογή των κανόνων της Γενικής Συμφωνίας και στις υπηρεσίες).
- Υπάρχει και μια άλλη κατηγορία προϊόντων που «απολαμβάνει» ειδικής μεταχείρισης. Πράγματι, οι κανόνες που διέπουν το

εμπόριο των αγροτικών προϊόντων είναι τόσο διάφοροι από τους κανόνες της Γενικής Συμφωνίας ώστε γίνεται λόγος για απόλυτη εξαίρεση των προϊόντων αυτών. Η «κακή αρχή» έγινε από τις ΗΠΑ που επέβαλαν περιορισμούς στις εισαγωγές των γαλακτομικών προϊόντων στις αρχές της δεκαετίας του 1950 παραβιάζοντας τις θεμελιώδεις και καταστατικές αρχές της GATT. Ωστόσο, η πρακτική αυτή των ΗΠΑ έγινε δεκτή ως ένα εξαιρετικό μέτρο το 1955 από τα Συμβαλλόμενα Μέρη στη Γενική Συμφωνία. Έκτοτε, όλες οι χώρες κατέφυγαν σε τέτοιες μεθόδους με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν τόσες ερμηνείες σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών όσα περίπου είναι και τα συμβαλλόμενα μέρη. Η βασική πρακτική που προσκρούει στο κανονιστικό πλαίσιο που θέσπισε η Γενική Συμφωνία είναι οι επιδοτήσεις στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων από τις κυβερνήσεις όλων των χωρών. Όπως στην περίπτωση των υπηρεσιών, έτσι και σ' αυτή των αγροτικών προϊόντων, ο Γύρος της Ουρουγουάης είχε ως στόχο να «επιβάλλει» την εφαρμογή των κανόνων του πολυμερούς συστήματος της GATT και στο εμπόριο των προϊόντων αυτών.

- Ο τελευταίος τομέας στον οποίο εφαρμόζεται ένα ειδικό καθεστώς είναι το εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που παράγονται κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το καθεστώς αυτό συνίσταται στη σύναψη Συμφωνιών που, από το 1961, με διάφορες παραλλαγές (από το 1974, το εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων ρυθμίζεται από τις λεγόμενες Συμφωνίες Πολυινών) διέπουν το εμπόριο αυτό. Στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών, οι βιομηχανικές χώρες διαπραγματεύονται με τις αναπτυσσόμενες χώρες την επιβολή ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από αυτές τις τελευταίες. Η εφαρμογή των γενικών κανόνων της GATT και σ' αυτά τα προϊόντα απέτέλεσε στόχο του Γύρου της Ουρουγουάης.
- Τα αναπτυσσόμενα κράτη αποτελούσαν στη δεκαετία του 1980 τα 2/3 των συμβαλλομένων μερών στη Γενική Συμφωνία. Στην αρχή

της δεκαετίας του 1960 άρχισε να γίνεται λόγος για την ανάγκη μιας ειδικής και ευνοϊκής μεταχείρισης των φτωχών αυτών χωρών που δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό των πλουσιών κρατών. Η αρχή αυτή συγκεκριμενοποιήθηκε με την πρόσθεση στη Γενική Συμφωνία του IV Μέρους το 1964. Σύμφωνα με το Μέρος αυτό τα αναπτυσσόμενα κράτη δεν δεσμεύονται από την υποχρέωση της αμοιβαιότητας. Έτσι, μπορούν να παραχωρούν το ένα στο άλλο εμπορικά πλεονεκτήματα χωρίς να οφείλουν να τα παραχωρήσουν στα πλούσια κράτη. Έτσι καθιερώνεται εξαιρεση από την ρήτρα του πιο ευνοούμενου κράτους, του άρθρου 1 της Γενικής Συμφωνίας. Το προνομιακό για τις αναπτυσσόμενες χώρες θεσμοθετήθηκε και γενικεύθηκε με την εφαρμογή του Γενικευμένου Συστήματος Προτιμήσεων από το 1970. Στο πλαίσιο αυτού του συστήματος οι εξαγωγές των βιομηχανικών προϊόντων από τις φτωχές χώρες «απολαμβάνουν» ενός ευνοϊκού δασμολογικού καθεστώτος κατά την εισαγωγή τους στις ανεπτυγμένες χώρες. Το σύστημα αυτό εξακολούθησε να ισχύει και τη δεκαετία του 1980 και αυτή του 1990.

- Από τη στιγμή που κάποια κράτη αποφασίσουν να συγκροτήσουν περιφερειακές οικονομικές οργανώσεις με τη μορφή ζωνών ελεύθερου εμπορίου ή τελωνειακών ενώσεων (χαρακτηριστικά παραδείγματα, η ΕΟΚ, η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών, η πρόσφατη Ένωση ελεύθερου εμπορίου της Βορείου Αμερικής μεταξύ ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού) καταστρατηγείται η αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Κι αυτό γιατί τα κράτη μέλη των ενώσεων αυτών καταργούν τους δασμούς και τους άλλους περιορισμούς στις μεταξύ τους συναλλαγές χωρίς να κάνουν το ίδιο και στις σχέσεις τους με τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη στη GATT που δεν μετέχουν στις περιφερειακές οργανώσεις. Η GATT επέδειξε ρεαλισμό απέναντι στην συνεχώς αυξανόμενη δημιουργία τέτοιων οικονομικών και εμπορικών μπλοκ. Επέτρεψε λοιπόν τη συγκρότησή τους υπό τη βασική προϋπόθεση, σύμφωνα με το άρθρο 24, ότι οι συμφωνίες που ιδρύουν τις περιφερειακές

οργανώσεις δεν θα οδηγούν σε αύξηση των δασμών και των άλλων τελωνειακών εμποδίων που θα πλήττουν τα εξαγωγικά συμφέροντα των κρατών που μένουν απ' έξω από τις οργανώσεις αυτές. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται να αποτραπεί ο κίνδυνος της μετατροπής των οργανώσεων αυτών σε οικονομικά και εμπορικά "φρούρια".

3.1.10. Οι Γύροι Διαπραγματεύσεων της GATT

Η βασική λειτουργία της GATT είναι η διοργάνωση περιοδικών εμπορικών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη που ονομάζονται Πολυμερείς Εμπορικές Διαπραγματεύσεις. Σ' αυτές τις διαπραγματεύσεις που με την πάροδο του χρόνου γίνονταν πιο πολύπλοκες και πολύχρονες, επιδιώχθηκε η δέσμευση όλων των συμβαλλομένων μερών να αποδεχθούν και να υλοποιήσουν μια συντεταγμένη πορεία προς την όσο γίνεται μεγαλύτερη απελευθέρωση των συναλλαγών. Συνολικά έλαβαν χώρα από το 1947 έως και σήμερα οκτώ Γύροι πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων από τους οποίους ο πιο σημαντικός είναι ο τελευταίος που έμεινε γνωστός ως ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994).

Οι Γύροι αυτοί είναι :

- Γενεύη (1947) με συμμετοχή 23 χωρών, υπεγράφησαν 45.000 περίπου μειώσεις δασμών που ισοδυναμούσαν με \$ 10 δις.
- Ανσύ, Γαλλία (1949) όπου έγιναν 5.000 περίπου παραχωρήσεις δασμολογικού χαρακτήρα.
- Τορκαί, Μεγάλη Βρετανία (1950-1951) όπου 38 χώρες συμφώνησαν στην περαιτέρω μείωση 8.700 δασμών εισαγωγής και εξαγωγής.
- Γενεύη (1956) όπου 26 χώρες συμφωνούν στην μείωση δασμών ίση με \$ 2,5 δις.
- Γενεύη, ο Γύρος Dillon (1960-1962) όπου 26 χώρες συμφωνούν για νέα σταδιακή μείωση των δασμών ίση με \$ 4,9 δις.
- Γενεύη ο Γύρος Kennedy (1963 - 1967) όπου 62 χώρες συμφώνησαν σε νέα μείωση δασμών αξίας \$ 40 δις.

- Γενεύη, ο Γύρος του Τόκιο (1973 – 1979) όπου 99 χώρες εκτός από νέα μείωση δασμολογική αξίας \$ 300 δις. υπέγραψαν και Κώδικες σχετικούς με θέματα μη δασμολογικά που επηρεάζουν σοβαρά τις συναλλαγές και έχουν γίνει γνωστά με τον όρο μη δασμολογικά εμπόδια, όπως οι πρακτικές ντάμπινγκ, οι κρατικές επιδοτήσεις, οι κρατικές προμήθειες, οι τελωνειακές εκτιμήσεις.

Το 1986 άρχισε ο πιο σημαντικός γύρος διαπραγματεύσεων, ο Γύρος της Ουρουγουάης του οποίου το κλείσιμο έγινε το 1993, δηλαδή διήρκεσε περίπου οκτώ χρόνια. Το κύριο αποτέλεσμα του Γύρου αυτού είναι η ίδρυση του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

Η ίδρυση, η δομή και η λειτουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

4.1 Από την GATT στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου

4.1.1. Οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης

Τον Σεπτέμβριο του 1986 συνήλθε στην Ουρουγουάη η Υπουργική Διάσκεψη των συμβαλλομένων μερών της GATT η οποία υιοθέτησε και το πρόγραμμα των πιο σημαντικών και δύσκολων εμπορικών διαπραγματεύσεων στην ιστορία των διεθνών οικονομικών σχέσεων. Ο Γύρος της Ουρουγουάης ξεκίνησε μέσα σε ένα δυσμενές διεθνές περιβάλλον κυρίως οικονομικό.

Πρώτον, η αύξηση του παγκοσμίου εμπορίου στις αρχές της δεκαετίας του 1980 δεν σημείωσε τους ρυθμούς της δεκαετίας του 1960 και του 1970: πράγματι η αύξηση αυτή από 8,5% σε ετήσιο ρυθμό τα χρόνια 1960-1969, πέρασε σε ένα ετήσιο ρυθμό αύξησης 5.5% τα χρόνια 1970-1979, σε 1.5% τα χρόνια 1980-1984 για να σταθεροποιηθεί σε ρυθμό αύξησης 2.5%-3% περίπου από το 1985.

Δεύτερον, οι εμπορικές πολιτικές κυρίως των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων είχαν χαρακτήρα "συγκρουσιακό" δηλαδή χαρακτηρίζονταν από την τάση να συγκρουσθούν μεταξύ τους. Κάθε μεγάλη δύναμη απέβλεπε να "φορτώσει" στους άλλους την ευθύνη για την επιδείνωση του γενικότερου οικονομικού κλίματος. Οι ΗΠΑ "ήρξαντο χειρών αδίκων" εγκαινιάζοντας το Σεπτέμβριο 1985 μια νέα εμπορική διπλωματία που συνίστατο στην προστασία των εξαγωγικών συμφερόντων τους. Απειλώντας να αποκλείσουν κάθε πρόσβαση στην αμερικανική αγορά για τα ξένα προϊόντα επικείμενη να εξαναγκάσουν τους εμπορικούς εταίρους τους να παραχωρήσουν πλεονεκτήματα στις αμερικανικές εξαγωγές.

Η πρακτική των ΗΠΑ δεν μπορούσε να μην προκαλέσει την αντίδραση των άλλων και κυρίως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των εντάσεων και των συγκρούσεων στις εμπορικές σχέσεις.

Τρίτον, ο Γύρος της Ουρουγουάης ξεκινούσε μέσα σε κλίμα αβεβαιότητας για το μέλλον και τη βιωσιμότητα του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Η αβεβαιότητα αυτή εστιαζόταν τόσο στη συνεχώς αυξανόμενη διάβρωση των αρχών της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου που μεταφραζόταν με τον πολλαπλασιασμό των διμερών και περιφερειακών συσπειρώσεων που βασίζονται σε αρχές που απορρίπτει το πολυμερές σύστημα, δηλαδή τη διάκριση και την προτίμηση όσο και στην επιστροφή του προστατευτισμού.

Στόχος των διαπραγματεύσεων του γύρου της Ουρουγουάης ήταν πέρα από την όσο το δυνατό μεγαλύτερη απελευθέρωση των συναλλαγών και το άνοιγμα των αγορών, η επέκταση της εφαρμογής των κανόνων του πολυμερούς συστήματος σε νέους τομείς, όπως οι υπηρεσίες (που αποτελούν το πιο δυναμικό τμήμα της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας), η πνευματική ιδιοκτησία, η επέκταση της εφαρμογής σε τομείς που είχαν εξαιρεθεί από την εφαρμογή των κανόνων της GATT, όπως το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων, το εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Επίσης βασικός στόχος ήταν η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου του παγκοσμίου εμπορίου, η αναβάθμιση της GATT μέσα από την ίδρυση ενός πραγματικού διεθνούς οργανισμού για το εμπόριο που θα ήταν σε θέση να επιβάλλει τους πολυμερείς κανόνες στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, να εγγυηθεί την εφαρμογή χωρίς εξαιρέσεις και αμφισβητήσεις από οποιονδήποτε, είτε μεγάλη δύναμη είτε μικρή χώρα, του νέου διεθνούς δικαίου του εμπορίου που θέσπισαν οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.

Το πιο σημαντικό αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων αυτών, σε θεσμικό επίπεδο, ήταν σαφώς η ίδρυση του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου. Με καθυστέρηση σαράντα περίπου ετών ένας διεθνής οργανισμός για το εμπόριο παίρνει τη θέση του δίπλα στο ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα, συμπληρώνοντας έτσι το θεσμικό πλαίσιο, την τριαδική

δομή της οποίας η σύσταση είχε κριθεί όπως είδαμε αναγκαία μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο για την αντιμετώπιση των διεθνών οικονομικών προβλημάτων. Βέβαια πρέπει να τονισθεί ότι η Διακήρυξη της Punta del Este (στην πόλη αυτή της Ουρουγουάης ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις), δεν προέβλεπε την ίδρυση νέου οργανισμού αλλά έθετε ως στόχο των διαπραγματεύσεων γενικά τη θεσμική ενίσχυση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος και του ρόλου της GATT. Μόλις το 1990, με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Καναδά, άρχισε να γίνεται λόγος για την δημιουργία ενός διεθνούς εμπορικού οργανισμού που θα ήταν σε θέση να εγγυηθεί ένα σταθερό πλαίσιο θεσμικό και οργανωτικό για το διεθνές εμπόριο συμβάλλοντας από κοινού με το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα στη διαμόρφωση της διεθνούς οικονομικής πολιτικής.

4.2. Η νομική φύση του ΠΟΕ σε σχέση με την GATT

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο ΠΟΕ δεν αποτελεί διάδοχο οργανισμό της GATT. Επίσης η Ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ δεν αποτελεί μια συμφωνία που ήρθε να διαδεχθεί τη γενική Συμφωνία δασμών και Εμπορίου του 1947. Πρόκειται για δυο κείμενα που από νομικής απόψεως είναι διαφορετικά μεταξύ τους.

Ο ΠΟΕ είναι ένας πραγματικός διεθνής οργανισμός όπως οι άλλοι κλασσικοί και "φυσιολογικοί" οργανισμοί (ΔΝΤ, ΟΗΕ κλπ), που ιδρύθηκε με την υπογραφή της ιδρυτικής συμφωνίας, που ονομάστηκε Χάρτης, και αποτελεί το καταστατικό του. Η GATT αντίθετα, όπως αναφέραμε προηγουμένως, δεν ήταν παρά μια απλή διεθνής συμφωνία που εφαρμοζόταν από τα συμβαλλόμενα μέρη στη βάση ενός Πρωτοκόλλου προσωρινής εφαρμογής. Υπό το προσωρινό αυτό καθεστώς λειτούργησε από το 1948, που άρχισε να ισχύει, μέχρι και το 1994. Η ιδρυτική συμφωνία αναγνωρίζει στο άρθρο VIII νομική προσωπικότητα τον ΠΟΕ και όλες τις εξουσίες που απορρέουν από αυτή για να επιτελέσει τις λειτουργίες του.

Στο προοίμιο της Ιδρυτικής Συμφωνίας υπογραμμίζεται η απόφαση των συμβαλλομένων μερών να 'αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο, εφαρμόσιμο και μονιμότερο πολυμερές εμπορικό σύστημα που να περιλαμβάνει τη γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, το αποτέλεσμα των παλαιότερων προσπαθειών απελευθέρωσης του εμπορίου και όλα τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης'. Η Συμφωνία που ιδρύει τον ΠΟΕ θεσπίζει λοιπόν ένα κοινό θεσμικό πλαίσιο, ένα είδος 'κοινής στέγης' που καλύπτει όλες τις συμφωνίες που υπεγράφησαν από τη στιγμή της έναρξης ισχύος της GATT του 1947 συμπεριλαμβανομένων και των συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης.

Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης καθώς και το μέχρι σήμερα νομικό κειμητήριο της GATT του 1947 που ενσωματώνεται στον ΠΟΕ αποτελούν ενιαίο σύνολο που ισχύει ως διεθνές δίκαιο του εμπορίου.

4.3. Το περιεχόμενο των συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης

Πριν επεκταθούμε στην ανάλυση του καθεστώτος του νέου διεθνούς οργανισμού για το εμπόριο, θα αναφερθούμε συνοπτικά στις συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.

Η Συμφωνία για την ίδρυση του ΠΟΕ αποτελεί το βασικό τμήμα της Τελικής Πράξεως αυτού του κύκλου πολυμερών διαπραγματεύσεων που περιλαμβάνει σε τέσσερα παραρτήματα τις ουσιαστικές συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.

Το πρώτο παράρτημα αναλύεται σε τρία υποπαραρτήματα.

Από αυτά, το πρώτο υποπάρτημα ρυθμίζει το εμπόριο υλικών αγαθών, εκτός από το αρχικό κείμενο της GATT 1947 και ορισμένες διατάξεις ερμηνευτικές της αρχικής GATT 1947, το δεύτερο ρυθμίζει το εμπόριο υπηρεσιών και το τρίτο αναφέρεται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που συνδέονται με το εμπόριο.

Το δεύτερο παράρτημα θεσπίζει τους κανόνες και τους μηχανισμούς για την επίλυση των εμπορικών διαφορών.

Το τρίτο παράρτημα θεσμοθετεί το μηχανισμό ελέγχου της εμπορικής πολιτικής ενώ το τέταρτο παράρτημα περιέχει συμφωνίες στις οποίες δεν μετέχουν ως συμβαλλόμενα μέρη όλα τα κράτη - μέλη του ΠΟΕ και γι' αυτό ονομάζονται όχι πολυμερείς αλλά πλειομερείς εμπορικές συμφωνίες (συμφωνία για τις δημόσιες προμήθειες, συμφωνία για τα γαλακτοκομικά προϊόντα, συμφωνία για το βόειο κρέας, συμφωνία για το εμπόριο πολιτικών αεροσκαφών).

Οι πιο σημαντικές από τις πολυμερείς αυτές συμφωνίες είναι :

α. Σχετικά με τις συμφωνίες για το εμπόριο υλικών αγαθών, που όπως αναφέρθη, περιέχουν και διατάξεις ερμηνευτικές και τροποποιητικές κάποιων άρθρων της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου 1947, πρέπει να τονισθεί ότι :

Πρώτον η απελευθέρωση στις συναλλαγές των βιομηχανικών προϊόντων προχώρησε ακόμα πιο πολύ σε σχέση με το παρελθόν, ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες για πρώτη φορά σταθεροποίησαν ένα μεγάλο μέρος των τελωνειακών τους δασμών, ότι οι δασμοί στα μισά περίπου προϊόντα που εισάγονται στις ανεπτυγμένες χώρες μειώθηκαν κατά 35-40%, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις καταργήθηκαν.

Δεύτερον, το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων υπάγεται πλέον στους κανόνες του πολυμερούς εμπορικού συστήματος, οι δασμοί αποτελούν το μόνο αποδεκτό μέσο προστασίας, ενώ οι επιδοτήσεις στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων μειώνονται σε μεγάλο βαθμό.

Τρίτον, η επανένταξη του εμπορίου των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στο νομικό πλαίσιο του πολυμερούς συστήματος θα πραγματοποιηθεί με την βαθμιαία κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές αυτών των προϊόντων κυρίως κατά την εισαγωγή τους στις ανεπτυγμένες χώρες.

Τέταρτον, ένα από τα κρίσιμα για το μέλλον του πολυμερούς συστήματος σημεία, που απασχόλησε τις διαπραγματεύσεις ήταν και η ερμηνεία του άρθρου 24 της Γενικής Συμφωνίας του 1947 το οποίο επέτρεπε την δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων και οργανώσεων κατ' εξαίρεση της αρχής της μη-διάκρισης και ειδικότερα της ρήτρας του

μάλλον ευνοούμενου κράτους. Η σύναψη συμφωνιών ίδρυσης περιφερειακών εμπορικών οργανισμών είτε με τη μορφή ζώνης ελεύθερου εμπορίου είτε με την μορφή τελωνειακής ένωσης σηματοδότησε τα τελευταία χρόνια μια γενικότερη τάση υπέρ της περιφερειακής διάστασης των εμπορικών σχέσεων εις βάρος της πολυμερούς, που υπερασπίζεται η GATT. Ο κίνδυνος μιας τέτοιας εξέλιξης είναι να συγκροτηθούν σ' ένα κατακερματισμένο παγκόσμιο οικονομικό πλαίσιο, κλειστά εμπορικά μπλοκ, πραγματικά φρούρια, ανάμεσα στα οποία θα ξεσπάσουν συγκρούσεις και διαμάχες με τελικό αποτέλεσμα την κρίση σε διεθνές επίπεδο. Όπως είδαμε, η Γενική Συμφωνία επεχείρησε να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα αυτή, επιβάλλοντας την τήρηση συγκεκριμένων όρων από τα κράτη μέλη αυτών των περιφερειακών οργανώσεων. Από την στιγμή της υπογραφής της Γενικής Συμφωνίας το 1947, υπεγράφησαν και τέθηκαν σε ισχύ πάνω από 150 περιφερειακές συμφωνίες. Έτσι, μπορούμε να επισημάνουμε ότι η εμπειρία της λειτουργίας των συμφωνιών αυτών δεν προκάλεσε προβλήματα στο πολυμερές σύστημα της GATT, καθώς οι βασικές περιφερειακές συμφωνίες ανάμεσα στον πιο ισχυρά κράτη (Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών Βορείου Αμερικής) σεβάσθησαν τους όρους που επέβαλε το άρθρο 24 της GATT.

Εν' όψει αυτής της πραγματικότητας, το μνημόνιο που υιοθετήθηκε από τις συμφωνίες του γύρου της Ουρουγουάης σχετικά με το άρθρο 24, αντιμετωπίζει πιο ευνοϊκά τις περιφερειακές συμφωνίες ενισχύοντας ταυτόχρονα την εποπτεία επί των περιφερειακών οργανώσεων, δια της σύνταξης περιοδικών εκθέσεων σχετικά με την εξέλιξη και την λειτουργία τους.

β. Η συμφωνία για το εμπόριο των υπηρεσιών, αποτελεί το πρώτο βήμα για την θέσπιση ενός πολυμερούς νομικού καθεστώτος που θα διέπει τον τομέα αυτόν, στον οποίο επιχειρεί να επεκτείνει την εφαρμογή των κανόνων που ισχύουν για το εμπόριο των υλικών αγαθών, βιομηχανικών προϊόντων κυρίως. Η ένταξη των υπηρεσιών στο νέο

σύστημα του διεθνούς εμπορίου δεν συνιστά παρά την αφετηρία για νέες διαπραγματεύσεις.

Η Συμφωνία για το εμπόριο των υπηρεσιών καλύπτει τις εξής μορφές παροχής υπηρεσιών :

- Την παροχή μιας υπηρεσίας από το έδαφος ενός κράτους στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους.
- Την παροχή μιας υπηρεσίας στο έδαφος ενός μέλους στον καταναλωτή που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος.
- Η παροχή υπηρεσίας από φυσικά πρόσωπα ενός κράτους στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους.
- Η παροχή υπηρεσίας μέσω της εμπορικής παρουσίας ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ενός κράτους στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους.

Η Συμφωνία αποτελείται από δυο τμήματα. Το πρώτο περιλαμβάνει μια συμφωνία – πλαίσιο από 28 άρθρα που εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ και σε όλους τους τομείς υπηρεσιών ενώ το δεύτερο τμήμα θεσπίζει κανόνες που εφαρμόζονται σε ιδιαίτερους τομείς υπηρεσιών.

Το πρώτο τμήμα θεσπίζει υποχρεώσεις γενικές, όπως η υποχρέωση διαφάνειας, όπως η υποχρέωση της μεταχείρισης του μάλλον ευνοούμενου κράτους σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος μέλος του ΠΟΕ οφείλει να μεταχειρίζεται τους φορείς παροχής υπηρεσιών κάθε κράτους μέλους με τρόπο όχι λιγότερο ευνοϊκό από τον τρόπο με τον οποίο μεταχειρίζεται τους φορείς παροχής αντίστοιχων υπηρεσιών κάθε άλλου κράτους μέλους.

Το πρώτο τμήμα θεσπίζει και υποχρεώσεις όπως η υποχρέωση της εθνικής μεταχείρισης και της πρόσβασης στην αγορά, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ειδικές με την έννοια ότι εφαρμόζονται μόνο στο πλαίσιο ειδικών δεσμεύσεων που αναλαμβάνει κάθε κράτος μέλος στη βάση ενός καταλόγου παραχωρήσεων στις οποίες αποφασίζει να προβεί προς τους εμπορικούς εταίρους του κατά την διάρκεια διαπραγματεύσεων απελευθέρωσης των συναλλαγών σε συγκεκριμένους

τομείς παροχής υπηρεσιών. Οι πιο σημαντικοί από τους τομείς αυτούς είναι, ο τομέας των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ο τομέας των μεταφορών και ο οπτικοακουστικός τομέας.

γ. Η συμφωνία για τα πνευματικά δικαιώματα που συνδέονται με το εμπόριο θεσπίζει ένα σύνολο κανόνων για την προώθηση των τεχνολογικών καινοτομιών, για την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, των εμπορικών σημάτων, των γεωγραφικών ενδείξεων, των βιομηχανικών σχεδίων, των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

4.4. Οι στόχοι και οι αρμοδιότητες του ΠΟΕ

Στους στόχους του ΠΟΕ που προσδιορίζονται στο Προοίμιο της ιδρυτικής Συμφωνίας συμπεριλαμβάνονται :

- η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κρατών
- η καθιέρωση καθεστώτος πλήρους απασχόλησης
- η συμβολή στην διαδικασία διαρκούς ανάπτυξης
- η μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος
- η εγκαθίδρυση ενός διεθνούς εμπορικού συστήματος που θα εγγυάται την ελευθερία των εμπορικών συναλλαγών
- η συμβολή στην αύξηση της διαφάνειας και της προβλεψιμότητας των εμπορικών σχέσεων και πολιτικών
- η ενθάρρυνση της πιο αυστηρής και επομένως πιο "νομικής" εφαρμογής των κανόνων που θεσπίστηκαν κατά τη διάρκεια του Γύρου της Ουρουγουάης.

Ο ΠΟΕ είναι επιφορτισμένος με τα εξής καθήκοντα :

- Να διαχειρισθεί τη λειτουργία της ιδρυτικής συμφωνίας του ΠΟΕ όπως και των άλλων εμπορικών πολυμερών συμφωνιών.
- Να καταστήσει δυνατή την εφαρμογή των συμφωνιών και την προώθηση των στόχων τους.

- Να αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα ανταλλάσσονται απόψεις και θα διεξάγονται οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις ανάμεσα στα θέματα που καλύπτονται από τις συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.
- Να αποτελεί το κοινό θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου θα αναπτύσσονται οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των κρατών – μελών.
- Να διαχειρισθεί το νέο καθεστώς επίλυσης των εμπορικών διαφορών με βασικό στόχο να ενισχύσει την αξιοπιστία ενός πραγματικά πολυμερούς μηχανισμού διακανονισμού διαφορών σύμφωνα με τον οποίο τα μέλη του ΠΟΕ δεν επιτρέπεται να προβούν μονομερώς στη λήψη μέτρων – αντιποίνων σε βάρος των υπολοίπων. Η προσφυγή στις διαδικασίες του καθεστώτος του ΠΟΕ γίνεται υποχρεωτική έτσι ώστε να διαμορφωθεί ένα διακρατικό εμπορικό σύστημα που θα βασίζεται περισσότερο στο δίκαιο και όχι στην πολιτική, στρατηγική ή οικονομική ισχύ των μεγάλων κυρίως δυνάμεων.
- Να εξασφαλίζει την συνεργασία και το συντονισμό με τους άλλους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς και πρωτίστως με το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα ώστε να καθίσταται δυνατή η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συνοχή στον καθορισμό της παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής.
- Να ασκεί έλεγχο και εποπτεία επί των εμπορικών πολιτικών των κρατών – μελών του σύμφωνα με το Μηχανισμό Ελέγχου Εμπορικών πολιτικών.

4.5. Τα μέλη του ΠΟΕ

Από τη στιγμή που ο ΠΟΕ αποτελεί έναν πραγματικό διεθνή οργανισμό και όχι μια απλοποιημένης μορφής συμφωνία όπως η GATT, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για συμβαλλόμενα μέρη αλλά για μέλη.

Υπάρχουν δυο κατηγορίες μελών του ΠΟΕ, τα αρχικά ή ιδρυτικά και αυτά που προσχωρούν αργότερα.

Αρχικά μέλη είναι τα κράτη που υπέγραψαν την Ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ καθώς και τις άλλες Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης και επικύρωσαν της Τελική Πράξη του Γύρου αυτού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει κάποιο κράτος μέλος του ΠΟΕ είναι να αποδεχθεί και να υπογράψει όλες τις Συμφωνίες που συνομολογήθηκαν σε όλους τους τομείς :

- Τις Πολυμερείς Συμφωνίες για το εμπόριο των αγαθών που περιέχουν και ερμηνευτικές διατάξεις ορισμένων άρθρων της αρχικής GATT 1947.
- Την Πολυμερή Συμφωνία για το εμπόριο των υπηρεσιών.
- Την Πολυμερή Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το εμπόριο.
- Το Μνημόνιο Συμφωνίας για τους κανόνες και τις διαδικασίες επίλυσης εμπορικών διαφορών.
- Το Μηχανισμό ελέγχου των εμπορικών πολιτικών.

Σύμφωνα με το άρθρο II της Ιδρυτικής Συμφωνίας, οι παραπάνω Πολυμερείς Συμφωνίες πρέπει να γίνουν δεκτές ως σύνολο, ως 'πακέτο' από όλα τα μέλη τα οποία πλέον δεν έχουν την δυνατότητα να κάνουν επιλογή των Συμφωνιών ανάλογα με το ποιες εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους και ποιες όχι. Έτσι ενισχύεται η ασφάλεια στις εμπορικές συναλλαγές και σχέσεις, αφού η συμμόρφωση προς τους κανόνες του νέου πολυμερούς καθεστώτος είναι καθολική χωρίς εξαιρέσεις.

Οι Ελάχιστα Ανεπτυγμένες Χώρες του Τρίτου Κόσμου απολαμβάνουν ενός προνομιακού ιδιαίτερου καθεστώτος. Μπορούν λοιπόν να διαπραγματευθούν και να εξασφαλίσουν αρκετές παραχωρήσεις και εξαιρέσεις από κάποιες υποχρεώσεις στο βαθμό που αυτές δεν συμβιβάζονται με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης τους ή με τις ανάγκες τους ή και με την επάρκεια των διοικητικών τους δομών.

Η Ιδρυτική Συμφωνία δεν παραγνωρίζει την οικονομική και εμπορική δύναμη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο XI η ΕΚ, που δεν υπήρξε συμβαλλόμενο μέρος της..., αποτελεί

ιδρυτικό μέλος του ΠΟΕ μαζί με τα κράτη μέλη της. Την εξέλιξη αυτή ευνόησε και το γεγονός ότι η ΕΚ διαθέτει βάσει της Συνθήκης της Ρώμης ευρείες και εκτεταμένες αρμοδιότητες στον τομέα της εμπορικής εξωτερικής πολιτικής.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα μέλη που μπορούν να προσχωρήσουν στον ΠΟΕ ύστερα από διαπραγματεύσεις. Αρμόδιο όργανο για τη λήψη απόφασης σχετικά με την προσχώρηση νέων μελών είναι η Υπουργική Συνδιάσκεψη. Απαιτούμενη πλειοψηφία είναι αυτή των 2/3.

Σήμερα τα μέλη του ΠΟΕ φθάνουν τα 134 ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις με την Κίνα για την ένταξη και αυτής της σημαντικής, για τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις, χώρας στον ΠΟΕ.

4.6. Η οργανωτική δομή του ΠΟΕ

Η δομή του ΠΟΕ μπορεί να χαρακτηριστεί "κλασσική". Το ανώτατο όργανο είναι η Υπουργική Συνδιάσκεψη που αποτελείται από τους αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών. Συνέρχεται μια φορά κάθε δυο χρόνια και έχει γενική αρμοδιότητα για όλα τα θέματα σχετικά με την λειτουργία του ΠΟΕ. Έχει την εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις πάνω σε όλα τα ζητήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης. Είναι το όργανο που έχει, μαζί με το Γενικό Συμβούλιο, αρμοδιότητα ερμηνείας της Ιδρυτικής Συμφωνίας.

Η σύσταση της Υπουργικής Συνδιάσκεψης επιφορτισμένης με το καθήκον να λαμβάνει αποφάσεις σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο αποβλέπει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δραστηριότητας του Π ΟΕ.

Το Γενικό Συμβούλιο συγκροτείται από τους μονίμους αντιπροσώπους των κρατών – μελών και διεκπεραιώνει της τρέχουσα εργασία του ΠΟΕ. Το όργανο αυτό υπεισέρχεται στις αρμοδιότητες δυο άλλων οργάνων δηλαδή του Οργάνου Επίλυσης των Διαφορών και του Οργάνου Ελέγχου Εμπορικών πολιτικών και καθορίζει τα καθήκοντά

τους. Ασκεί τις αρμοδιότητες της Υπουργικής Συνδιάσκεψης κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των τακτικών συνεδριάσεων αυτής.

Άλλη αρμοδιότητα του Γενικού Συμβουλίου είναι η παροχή κατευθύνσεων στα τρία Συμβούλια που δημιουργούνται δηλαδή :

- i. το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών που θα επιβλέπει την εφαρμογή και λειτουργία των συμφωνιών σχετικών με τις συναλλαγές των αγαθών.
- ii. το Συμβούλιο των Συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών που θα επιβλέπει τη λειτουργία της Συμφωνίας σχετικής με τις υπηρεσίες.
- iii. το Συμβούλιο Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας που συνδέονται με το εμπόριο.

Το καθένα λοιπόν από τα τρία αυτά τομεακά συμβούλια είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση των εξελίξεων του εμπορίου στον τομέα που του έχει ανατεθεί. Όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ μπορούν να συμμετέχουν στα συμβούλια αυτά τα οποία θα ενεργούν υπό την γενική καθοδήγηση του Γενικού Συμβουλίου.

Η Υπουργική Συνδιάσκεψη συστήνει τρεις επιτροπές :

- την Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης που ασχολείται με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελάχιστα ανεπτυγμένες χώρες και παρέχουν πληροφορίες στο Γενικό Συμβούλιο.
- Την Επιτροπή για τους περιορισμούς του Ισοζυγίου Πληρωμών η οποία παρακολουθεί τους εμπορικούς περιορισμούς που επιβάλλουν τα κράτη μέλη με σκοπό την αποκατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών και προχωρεί σε διαβουλεύσεις με αυτά γύρω από τους λόγους, τη σκοπιμότητα και τη διάρκεια των μέτρων αυτών. Λειτουργεί επίσης ως κέντρο για τη συλλογή και διάθεση πληροφοριών που αναφέρονται στην νομοθεσία των κρατών μελών.
- Την Επιτροπή Προϋπολογισμού, Χρηματοδοτήσεως και Διοικήσεως.

Το Όργανο Ελέγχου Εμπορικών πολιτικών ασκεί εποπτεία επί των εμπορικών πολιτικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη του ΠΟΕ. Η εποπτεία αυτή δεν συνίσταται σε παρέμβαση στις πολιτικές των κυβερνήσεων των κρατών μελών στον εμπορικό τομέα ούτε σε

δυνατότητα επιβολής κυρώσεων εκ μέρους του ΠΟΕ. Συνίσταται κυρίως σε συλλογή πληροφοριών επί της πολιτικής των κρατών καθώς και διαμόρφωση πλαισίου για την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών για την άμβλυνση των διαφορών.

Η εποπτεία που ασκείται σε διμερές επίπεδο υπόκειται στην ακόλουθη διαδικασία: ένα κράτος υποβάλλει έκθεση σχετικά με την εμπορική πολιτική που εφαρμόζει σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα ανάλογα με την σημασία που έχει στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Έκθεση υποβάλλεται και από τη γραμματεία του ΠΟΕ. Βάσει αυτών των δυο εκθέσεων που υποβάλλονται στο Όργανο Ελέγχου Εμπορικών πολιτικών, αυτό επιχειρεί την αξιολόγηση της πρακτικής του ελεγχόμενου κράτους. Οι εκθέσεις και η αξιολόγηση υποβάλλονται στην Υπουργική Συνδιάσκεψη και δημοσιεύονται.

Σε πολυμερές επίπεδο η εποπτεία συνίσταται στην σύνταξη από το Όργανο Ελέγχου και την έκδοση ετήσιας έκθεσης σχετικά με τις εξελίξεις στο διεθνές εμπόριο.

Το Όργανο Επίλυσης Διαφορών ιδρύθηκε βάσει του άρθρου IV & 3 της Συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ και έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να διευθύνει τις διαδικασίες που προβλέπονται στο Μνημόνιο Συμφωνίας για την επίλυση των εμπορικών διαφορών στα πλαίσια του Γύρου της Ουρουγουάης. Το ΟΕΔ με απόφαση που λαμβάνει αμέσως (αυτόματα) εγκρίνει την έκθεση ενός πάνελ (ειδικής ομάδας) που συστάθηκε για να εξετάσει μια εμπορική διαφορά μεταξύ κρατών μελών του ΠΟΕ. Παράλληλα προβαίνει σε συστάσεις βάσει αυτής της έκθεσης την οποία εγκρίνει. Το μέρος εκείνο που δεν συμμορφώθηκε με τις συστάσεις του ΟΕΔ οφείλει να προχωρήσει σε διαπραγμάτευση με το άλλο μέρος με σκοπό τον καθορισμό αμοιβαία αποδεκτών ανταλλαγμάτων. Σε αρνητική περίπτωση, το ΟΕΔ μετά από αίτηση του καταγγέλλοντος μέρους μπορεί να χορηγήσει άδεια στο καταγγέλλον μέρος να αναστείλει την εφαρμογή εμπορικών παραχωρήσεων προς το άλλο μέρος που δεν συμμορφώνεται.

Σε κάθε περίπτωση, το ΟΕΔ είναι επιφορτισμένο με την εποπτεία της υλοποίησης των συστάσεων του ασκώντας πίεση στο μέρος που υποχρεούται σε συμμόρφωση.

Πρέπει να επισημανθεί μια σημαντική θεσμική καινοτομία που θεσπίζουν οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης, δηλαδή η ίδρυση του Δευτεροβάθμιου Οργάνου Επίλυσης εμπορικών διαφορών. Στο Δευτεροβάθμιο αυτό δικαιοδοτικό όργανο στο οποίο θα μπορεί να προσφεύγει ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη κατά του πορίσματος του πάνελ, θα εξετάζει τα νομικά ζητήματα που έχουν θίγει στο πόρισμα αυτό.

Η υπουργική Συνδιάσκεψη τοποθετεί και τον Γενικό Διευθυντή της Γραμματείας του ΠΟΕ. Η Συνδιάσκεψη θεσπίζει τους κανόνες που θα διέπουν τις εξουσίες του Γενικού Διευθυντή, τη διάρκεια της θητείας του.

4.7. Η Αρχή της Συναίνεσης και η Λήψη αποφάσεων στον ΠΟΕ

Ο βασικός κανόνας για τη λήψη αποφάσεων στον ΠΟΕ, όπως συνέβαινε και στην περίπτωση της GATT είναι η συναίνεση (consensus) που θεωρείται ότι εξασφαλίζεται όταν δεν εκφράζεται επισήμως από κανένα κράτος μέλος αντίδραση ή αντίρρηση σε συγκεκριμένη πρόταση για λήψη απόφασης σε συγκεκριμένο ζήτημα. Η προσήλωση στην αρχή της συναίνεσης αποτελεί θεμέλιο της κρατικής κυριαρχίας ενώ μπορεί να συμβάλλει σε συμβιβασμούς που να ικανοποιούν όσο το δυνατό περισσότερα κράτη μέλη.

Η αρχή της συναίνεσης υποστηρίχθηκε κυρίως από τις ανεπτυγμένες χώρες μέλη του ΠΟΕ διότι αυτή η αρχή μπορούσε να αποτρέψει την κατάχρηση του δικαιώματος της πλειοψηφίας από τα κράτη του Τρίτου Κόσμου, κατάχρηση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε τυπικές αποφάσεις που θα παρέβλεπαν τις απόψεις και τα συμφέροντα των μεγάλων εμπορικών δυνάμεων.

Σε περίπτωση που η συναίνεση δεν είναι εφικτή, οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία, βάσει του κανόνα "ένα κράτος, μια ψήφος". Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των μελών της δηλ. 15.

Οι περιπτώσεις που απαιτούν ειδική πλειοψηφία $\frac{3}{4}$ είναι η περίπτωση ερμηνείας της Ιδρυτικής Συμφωνίας, αυτή της χορήγησης σε

ένα κράτος απαλλαγής από υποχρέωση που η ιδρυτική συμφωνία του ΠΟΕ ή άλλη πολυμερής συμφωνία επιβάλλει.

Πρέπει να τονισθεί ότι η θέση σε ισχύ και η λειτουργία των Συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης αποτελεί το σημείο εκκίνησης μιας μακράς διαδικασίας νέων διαπραγματεύσεων για νέα κρίσιμα ζητήματα του διεθνούς εμπορίου. Ο ΠΟΕ έχει ως αποστολή να αποτελεί το θεσμό που θα διευθύνει, θα καθοδηγεί αυτήν ακριβώς τη διαδικασία της συνεχούς διαπραγμάτευσης. Θα κερδίσει το στοίχημα και θα δικαιώσει τις προσδοκίες που εναποτέθηκαν σ' αυτόν την στιγμή της ίδρυσής του μόνο εάν καταφέρει να υποκαταστήσει στη δύναμη των ισχυρών, κυρίως ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Κοινότητα που επιχειρούν να επιβάλλουν τα συμφέροντά τους αξιοποιώντας το ειδικό πολιτικό και οικονομικό τους βάρος, το νόμο χωρίς αμφιταλαντεύσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

Το ιδιόμορφο καθεστώς της ΕΚ στην GATT

5.1 Εισαγωγή

Η G.A.T.T. είναι η πρώτη και μοναδική πολυμερής συμφωνία στην ιστορία των διεθνών σχέσεων που προβλέπει τις αρχές και τους γενικούς κανόνες που διέπουν το παγκόσμιο εμπόριο, και αποτελεί το νομικό πλαίσιο για την σύναψη ενός ορισμένου αριθμού εμπορικών συμφωνιών που αφορούν ειδικά προβλήματα, και τη σύσταση ζωνών ελεύθερων συναλλαγών και τελωνειακών ενοποιήσεων όπως η ΕΟΚ. Αυτό που χαρακτηρίζει τις σχέσεις ΕΟΚ και την G.A.T.T είναι το γεγονός ότι η δράση της G.A.T.T. τοποθετείται κυρίως στον δασμολογικό τομέα, όπου η ΕΚ διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 113 ΣΕΚ.

Αν και επιδιώκουν τον στόχο της απελευθέρωσης των συναλλαγών, οι δύο οργανισμοί έχουν ιδρυθεί πάνω σε νομικά συστήματα που παρουσιάζουν διαφορές στη φύση τους. Βέβαια, η ΕΟΚ είναι υποχρεωμένη να σέβεται κατά την άσκηση της εξωτερικής της εμπορικής πολιτικής τους κανόνες της G.A.T.T.

Η ιδρυτική συνθήκη της ΕΟΚ εξετάσθηκε στο πλαίσιο της για να διαπιστωθεί αν οι διατάξεις της ήταν σύμφωνες με το νομικό πλαίσιο που θέσπιζε η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου και παρά τα δύσκολα νομικά ζητήματα και την εχθρότητα που εκφράστηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη της Γενικής Συμφωνίας, αυτή τελικά αντιμετώπισε με ρεαλισμό και ανεκτικότητα την ίδρυση της Κοινότητας.

5.2 Η συνύπαρξη των δύο νομικών συστημάτων που δημιουργούν οι δύο οργανισμοί

Φαίνεται καθαρά ότι οι δύο οργανισμοί που τοποθετούνται σε δύο διαφορετικά επίπεδα- ο ένας, η ΕΚ, είναι τοπικός – περιφερειακός και ο

άλλος σχεδόν παγκόσμιας εμβέλειας, ο πρώτος είναι κατά κάποιο τρόπο ένα υποσύνολο του δεύτερου-είναι συμπληρωματικοί.

Βασίζονται πάνω στις ίδιες θεωρητικές βάσεις, αλλά τα νομικά συστήματα που θέτουν παρουσιάζουν διαφορές.

Ένα άλλο θέμα είναι αυτό της υποχρέωσης της ΕΟΚ να σεβαστεί στις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις, τις διατάξεις της G.A.T.T.

5.2.1. Ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους δύο διεθνείς θεσμούς

Και η G.A.T.T. και η ΕΚ ακολουθούν το στόχο του ελεύθερου και μη-διακριτικού εμπορίου και του ελεύθερου ανταγωνισμού διαμέσου κανόνων, αρχών και νομικών διαδικασιών.

Οι δύο Συνθήκες αποτελούν την πρώτη επιτυχημένη προσπάθεια στην ιστορία των διεθνών οικονομικών σχέσεων, να μετατρέψει τις οικονομικές, νέο-φιλελεύθερες αρχές σε συγκεκριμένους νομικούς κανόνες. Και οι δύο Συνθήκες βασίζονται πάνω στη νεοφιλελεύθερη λογική, σύμφωνα με την οποία το ελεύθερο εμπόριο είναι ευεργετικό, εφόσον επιτρέπει πιο μεγάλα εισοδήματα τόσο σε ολόκληρο τον κόσμο όσο και σε κάθε χώρα μέλος των οργανισμών.

Μια άλλη πραγματικότητα που δεν αγνοείται από τις δύο συμφωνίες είναι ο ρόλος του δικαίου στην κατοχύρωση του ελεύθερου εμπορίου. Η λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την ύπαρξη νομικών εγγυήσεων της οικονομικής ελευθερίας.

Μπορεί λοιπόν τα δύο νομικά συστήματα να είναι εμπνευσμένα από το ίδιο φιλελεύθερο πνεύμα, αλλά το ευρωπαϊκό δίκαιο δημιουργεί μια νέα έννομη τάξη πολύ πιο δεσμευτική από αυτή που δημιουργεί η Γενική Συμφωνία δασμών και Εμπορίου. Ο νεωτερισμός της και η δύναμή της οφείλονται στο γεγονός ότι αντιπροσωπεύει μια διεθνή συμφωνία, αλλά η οποία, ταυτοχρόνως, έχει το πλεονέκτημα ότι αποτελεί μέρος των εθνικών νομικών συστημάτων των κρατών-μελών. Επιπλέον, πρόκειται για ένα σύστημα που δεν σταματάει να εξελίσσεται παρά μόνο από τις δικές του δυνάμεις και κανένα από τα μέλη κράτη δεν έχει την

ικανότητα να ελέγξει ή να μειώσει αυτή την ανάπτυξη. Η ΕΚ είναι ένας πραγματικός υπερεθνικός οργανισμός που επιβάλλει τους κανόνες του στα κράτη μέλη υποχρεωτικά.

Οι διατάξεις που θεσπίζει η ΣΕΚ έχουν άμεση εφαρμογή και πηγάζουν από τις τρεις βασικές αρχές της κοινής αγοράς, δηλαδή, την ελευθερία διακίνησης των εμπορευμάτων και των παραγόντων παραγωγής, την μη-διάκριση, και τον ελεύθερο ανταγωνισμό της κάθε συναλλαγής. Χαρακτηρίζονται από αυστηρότητα κάτι που εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό ότι θα γίνονται σεβαστές και θα εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη.

Αντιθέτως, η Γενική Συμφωνία δασμών και εμπορίου είναι μια διεθνής συμφωνία της οποίας η εφαρμογή εξαρτάται από τη διάθεση και τις επιλογές των συμβαλλομένων μερών. Δεν διαθέτει ούτε δύναμη επιβολής των κανόνων της ούτε εξουσία να επιβάλλει κυρώσεις σε κράτη που τους παραβιάζουν. Για αυτό το λόγο, η εκτέλεση των μέτρων που περιλαμβάνει δεν είναι εξαναγκαστική εκτός και αν τα συμβαλλόμενα μέρη επιδεικνύουν ένα είδος αυτοπειθαρχίας.

Αυτές οι προϋπόθεσης συνέβαλλαν στη δημιουργία ενός πολύ σημαντικού ποσοστού αβεβαιότητας που αφορά την ερμηνεία των κανόνων της G.A.T.T. από τις εθνικές αρχές. Η συνέπεια είναι ότι ο ρόλος της διπλωματίας στην ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων που επιβάλλονται από τη Γενική Συμφωνία, σε περίπτωση που θα προκαλούσαν μια διεθνής διαμάχη οικονομικής φύσεως, είναι πολύ πιο σημαντικός παρά στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικαίου. Περισσότερο η διπλωματία παρά η αυστηρά νομική λογική δίνει λύσεις και συνεισφέρει στην ανάπτυξη του συστήματος της G.A.T.T.

Μια ριζική διαφορά ανάμεσα στη G.A.T.T. και τη Συνθήκη της Ρώμης είναι ότι η τελευταία, θεσπίζοντας μια υπερεθνική οργάνωση, επιβάλλει κατά τρόπο απόλυτο την αρχή του ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα στα κράτη-μέλη.

Απεναντίας, το κείμενο της G.A.T.T., που δεν σκοπεύει καθόλου να θεσπίσει το ελεύθερο εμπόριο με επιτακτικό τρόπο, επιτρέπει σε όλες τις υπογράφουσες χώρες να διαλέξουν τη δόση της ελεύθερης συναλλαγής

και προστασίας που επιθυμούν : δεν επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη παρά κανόνες συμπεριφοράς. Δεν επιβάλλει το απόλυτο ελεύθερο εμπόριο. Η G.A.T.T. σκοπεύει περισσότερο να οργανώσει μέσα σε πλαίσιο ένα κίνημα σταδιακής φιλελευθεροποίησης. Έτσι, στηρίζεται πάνω στη διαπραγματευό-μενη προστασία και δεν είναι παρά αυτό που τα υπογράφοντα κράτη θέλουν να είναι. Αν αυτές οι χώρες παίρνουν τις αποφάσεις τους λαμβάνοντας υπόψη τους μόνο τα συμφέροντα των εθνικών τους παραγωγών, η G.A.T.T. θα πάρει ένα έντονο προστατευτικό χρώμα. Αν σταθμίζουν τα συμφέροντα των παραγωγών τους και αυτά των καταναλωτών τους τότε η G.A.T.T. θα εξασφαλίσει μια ανοιχτή παγκόσμια οικονομία.

Σε ότι αφορά κάποια συγκεκριμένα ζητήματα του διεθνούς εμπορίου, το κοινοτικό δίκαιο μοιάζει να είναι πιο σαφές και πιο εξαναγκαστικό από αυτό της G.A.T.T. Μπορούμε να αναφέρουμε το πρόβλημα του ανταγωνισμού που είναι απαραίτητη προϋπόθεση της διεθνούς οικονομικής τάξης και αυτό των επιδοτήσεων.

Στην πρώτη περίπτωση, στην Γενική Συμφωνία δεν υπάρχουν διατάξεις εναντίον των μεθόδων των ιδιωτικών εταιρειών που περιορίζουν ή απαγορεύουν τον ανταγωνισμό. Απεναντίας, το κοινοτικό σύστημα διαθέτει αρχές που προστατεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό θεσπίζοντας κανόνες εξαναγκαστικούς όχι μόνο για τις ιδιωτικές εταιρείες αλλά επίσης και για τις κυβερνήσεις.

Σε ότι αφορά τις επιδοτήσεις επίσης, οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης είναι οριστικές και σαφείς στο σημείο ώστε θα μπορούσαν να θεωρούνται άμεσα εφαρμόσιμες.

Συμπερασματικά, πρέπει να σημειώσουμε ότι αντίθετα από το κοινοτικό δίκαιο που αποτελεί ένα εξαναγκαστικό δίκαιο, σαφές και άμεσα εφαρμόσιμο, η δεσμευτική ισχύς των κανόνων της G.A.T.T. εξασθενεί.

5.2.2. Η υποχρέωση σεβασμού των κανόνων της G.A.T.T. από το κοινοτικό δίκαιο

Πρέπει να τονίσουμε ότι η ΕΟΚ δεν δημιουργήθηκε εκ του μηδενός: άλλοι διεθνείς οργανισμοί είχαν προηγηθεί στους ίδιους τομείς δράσης και τα μέλη της είχαν προσχωρήσει σ' αυτούς.

Πράγματι, τα κράτη-μέλη της κοινότητας ήταν ήδη συμβαλλόμενα μέρη στην G.A.T.T. τη στιγμή της σύναψης της Συνθήκης της Ρώμης που ίδρυσε την ΕΟΚ.

Το Βέλγιο, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες εφάρμοζαν τη Γενική Συμφωνία από το 1948 πάνω στη βάση του Πρωτοκόλλου της Προσωρινής Εφαρμογής της Γενικής Συνθήκης της 30ης Οκτωβρίου 1947.

Η Ιταλία εφάρμοζε τη Συμφωνία από τη στιγμή που το Πρωτόκολλο του Annecy του 1950 τέθηκε σε ισχύ και η Γερμανία από το 1951.

Κατά συνέπεια, τα μέλη κράτη δεν μπορούσαν παρά να διατηρήσουν την παρουσία τους στους κόλπους της G.A.T.T.

Πως η ΕΟΚ η οποία δεν είχε ποτέ υπογράψει τη Γενική Συμφωνία αυτή καθαυτή, θα μπορούσε να ήταν συνδεδεμένη με αυτή; Με ποιό τρόπο θα μπορούσε να σεβαστεί τους κανόνες της G.A.T.T.;

Το άρθρο 234 της Συνθήκης της Ρώμης παραμέριζε κάθε πιθανό δισταγμό σε αυτό το σημείο: το εδάφιο 1 καθόριζε στην πραγματικότητα ότι 'τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από προηγούμενες διεθνείς συμβάσεις ανάμεσα σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη από τη μια πλευρά και ένα ή περισσότερα τρίτα κράτη από την άλλη πλευρά, δεν επηρεάζονται από τις διατάξεις της Συνθήκης που θέσπισε την ΕΟΚ.

Πάνω στο άρθρο 234 θεμελιώνεται λοιπόν ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της G.A.T.T. για την Κοινότητα.

Πρέπει να τονισθεί ότι οι διατάξεις που αφορούν στην κοινή εμπορική πολιτική, δηλαδή τα άρθρα 110 και 113 της Συνθήκης της Ρώμης λαμβάνουν υπόψη τους τη φιλοσοφία της G.A.T.T., τους κανόνες και τις αρχές της.

Είναι λοιπό αναμφίβολο ότι η ΕΚ είναι στις εμπορικές σχέσεις της με τρίτα κράτη ή με άλλες εμπορικές οργανώσεις, υποχρεωμένη να σέβεται τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.

Σε τελική ανάλυση, μπορούμε να σημειώσουμε ότι το δίκαιο της G.A.T.T. έχει γίνει αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού δικαίου με μια μειωμένη δύναμη από αυτή της Συνθήκης της Ρώμης, αλλά ισχυρότερη από αυτή της Κοινοτικής νομοθεσίας, δηλαδή τους κανονισμούς, τις αποφάσεις και τις οδηγίες της και από αυτή των εθνικών δικαίων των κρατών μελών.

5.3. Η αμοιβαία δυσπιστία σκιάζει τις σχέσεις ΕΚ-GATT

Οι σχέσεις των δύο οργανισμών χαρακτηρίζονται από εντάσεις που στην προέλευσή τους βρίσκεται η ανησυχία της πλειοψηφίας των συμβαλλομένων μερών της G.A.T.T. ότι αυτός ο νέος περιφερειακός οργανισμός, η ΕΚ, με την πολιτικής της, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο το σύστημα της G.A.T.T. και να απειλήσει τα συμφέροντά τους.

Για αυτό, από την αρχή, η ΕΟΚ υποβλήθηκε στον έλεγχο της G.A.T.T. την οποία χρησιμοποίησαν ιδιαίτερα οι Η.Π.Α. προκειμένου να ελέγξουν την εξέλιξη της Κοινότητας. Το ζήτημα της συμβατότητας των κανόνων της Συνθήκης που ίδρυσε την Κοινότητα με τους κανόνες της G.A.T.T. τέθηκε πολύ συχνά αλλά δεν υπήρξε ποτέ οριστικό αποτέλεσμα. Η G.A.T.T. ανέχτηκε την ύπαρξη της ΕΟΚ προκειμένου να αποφύγει μια ρήξη της οποίας οι συνέπειες πάνω στην ισορροπία του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος θα ήταν σοβαρές.

Η ΕΟΚ υποχρεώθηκε να υπερασπίσει τις τακτικές της, αφού τη θέση της μέσα στο πλαίσιο της G.A.T.T. ήταν μη ευνοϊκή σε σχέση με τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και ιδίως σε σχέση με τις Η.Π.Α. που είχαν διαπραγματευτεί το πλαίσιο της γενικής Συμφωνίας και είχαν άρα τη δυνατότητα να προωθήσουν τις απόψεις τους και τα συμφέροντά τους.

5.3.1. Η μη ευνοϊκή θέση της ΕΟΚ και οι επιπτώσεις της ίδρυσής της στη Γ.Α.Τ.Τ.

Η ΕΟΚ δεν μπόρεσε να διαπραγματευτεί το πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας και ήταν υποχρεωμένη να σεβασθεί τις υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει τα Κράτη μέλη που είχαν υπογράψει σε ατομική βάση το καθένα τη Γενική Συμφωνία.

Η Γενική Συμφωνία είναι το αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων, οι οποίες, στόχευαν στην επεξεργασία του καταστατικού μιας διεθνούς Οργάνωσης εμπορίου της οποίας οι Η.Π.Α. είχαν προμηθεύσει το πρώτο σχέδιο. Πολλές υποχρεώσεις που προτεινόταν σε αυτό το σχέδιο και αργότερα επαναλήφθηκαν στην Γενική Συμφωνία, λάμβαναν υπόψη τα συμφέροντα και τις υποχρεώσεις της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. Έτσι, η ρήτρα προστασίας που γράφεται στην Γ.Α.Τ.Τ. αντιστοιχεί σε αυτή που οι Αμερικανοί είχαν χρησιμοποιήσει μέσα στις διμερείς εμπορικές τους συμφωνίες. Επιπλέον, η εξαίρεση που έχει να κάνει με τους περιορισμούς πάνω στην εισαγωγή αγροτικών προϊόντων προσαρμόστηκε στην αγροτική νομοθεσία των Η.Π.Α.

Οι έμποροι άλλων χωρών, ομοίως, έκαναν ώστε οι υποχρεώσεις τους που πήγαζαν από την Γ.Α.Τ.Τ. να τους επιτρέπουν να λάβουν υπόψη τους πολιτικούς εξαναγκασμούς τους οποίους αντιμετώπιζαν. Ένα μεγάλο μέρος των συμβαλλομένων μερών έφτασαν να εφαρμόσουν την Γ.Α.Τ.Τ. στη βάση ενός πρωτοκόλλου, χάρις στο οποίο απέφυγαν τις συγκρούσεις ανάμεσα στις δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας και την εθνική τους νομοθεσία.

Η αρχική νομική θέση της ΕΟΚ στην Γ.Α.Τ.Τ. ήταν διαφορετική και φυσικά δυσμενέστερη σε σχέση με αυτή των Η.Π.Α. Έτσι η ΕΚ δεν είχε τα περιθώρια να προωθήσει και να διαπραγματευθεί την τροποποίηση ενός κανόνα της Γενικής Συμφωνίας που δεν την συνέφερε. Γι' αυτήν το πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας αποτελούσε ένα τετελεσμένο γεγονός που τη δέσμευε χωρίς να μπορεί να το αλλάξει.

Περιορίστηκε η Κοινότητα να υιοθετήσει μια παθητική και αμυντική θέση της κοινότητας που περιοριζόταν να επιδιώκει να

εμποδίσει τη λήψη μιας απόφασης εναντίον της μάλλον, παρά να προωθήσει αποφασιστικά την υιοθέτηση θετικών αποφάσεων προς όφελός της.

Η χρονιά 1958 χαρακτηρίστηκε από μια στροφή στην εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου και του συστήματος της G.A.T.T. Το κυρίαρχο γεγονός είναι η σύσταση της ΕΟΚ και η έναρξη ισχύος της Συνθήκης που την θέσπισε. Στην πραγματικότητα, μια καινούργια εμπορική δύναμη γεννήθηκε και οι έξι χώρες, που ίδρυσαν την ΕΟΚ και των οποίων ο ρόλος στην δημιουργία και εξέλιξη της G.A.T.T. υπήρξε πολύ σημαντικός, μετέφεραν τις αρμοδιότητές τους ως προς τις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις στην Κοινότητα. Η άμεση συμμετοχή των Κρατών μελών της ΕΟΚ στην G.A.T.T. αντικαταστάθηκε από μια έμμεση συμμετοχή της ΕΟΚ της οποίας οι στόχοι τόσο πολιτικοί όσο και εμπορικοί δεν αποτελούσαν μέρος της κληρονομιάς της G.A.T.T.

Τα μεταπολεμικά προβλήματα αντικαταστάθηκαν από καινούργια όπως η δημιουργία της ΕΟΚ, η δραματική κατάσταση των αναπτυσσόμενων χωρών και η εμφάνιση καινούργιων ανταγωνιστικών δυνάμεων στο βιομηχανικό επίπεδο, δηλαδή, οι Ασιατικές χώρες και κυρίως η Ιαπωνία. Αυτά τα γεγονότα δημιουργούσαν ένα καινούργιο περιβάλλον που καθιστούσε αναγκαία μια νέα προσέγγιση από μέρους της G.A.T.T.

Η εξέλιξη των πραγμάτων έδειξε ότι η ΕΟΚ αποτελούσε ένα δύσκολο και προβληματικό μέρος στους κόλπους της G.A.T.T. Όχι μόνο η ίδια η δημιουργία της ΕΟΚ έθεσε νομικά προβλήματα που απασχόλησαν τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T. και που έθεσαν σε αμφισβήτηση την εγκυρότητα του συστήματος της Γενικής Συμφωνίας, αλλά επιπλέον, η πολιτική που ασκούσε η ΕΟΚ συνεισέφερε στην διάβρωση της νομικής αξίας και των αρχών της G.A.T.T.

Εξάλλου, η ΕΟΚ, συμμετέχοντας στις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της GATT, είναι ένας παράγοντας που προκάλεσε συχνά, μια επιβράδυνση στην πρόοδο των δραστηριοτήτων της G.A.T.T. ή ο οποίος εμπόδισε ομοίως την G.A.T.T. από το να πραγματοποιήσει τους στόχους

της, εξαιτίας της εξαιρετικής πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζει την διαδικασία λήψης αποφάσεων στους κόλπους των Κρατών μελών της.

Αλλά αν η ΕΟΚ ανατάραξε το διεθνές εμπορικό σύστημα και έθεσε τόσα προβλήματα στην G.A.T.T., αυτή εδώ απετέλεσε το νομικό πλαίσιο που επέτρεψε στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη, ιδίως στις Η.Π.Α., τον Καναδά, να ασκήσουν ένα δικαίωμα κριτικής και ελέγχου μερικές φορές ενοχλητικό και συχνά εκτός μέτρου πάνω ακόμα και στην ίδια την ύπαρξη της ΕΟΚ και στις πολιτικές της.

5.3.2. Η ΕΟΚ απέναντι στην εκθρόνηση καθώς και στον πραγματισμό της G.A.T.T.

Αρκεί να σημειώσουμε ότι από τη δημιουργία της, η ΕΟΚ δεν σταμάτησε να υποκινεί την περιέργεια και τη δυσπιστία των τρίτων χωρών που φοβούνταν το πώς θα εξελιχθεί αυτή η νέα διεθνής οντότητα και ποιο ρόλο θα διαδραμάτιζε στο μέλλον στις παγκόσμιες οικονομικές σχέσεις.

Από την πλευρά τους, οι Έξι προσπάθησαν πάντα να κατευνάσουν τους φόβους του περιβάλλοντός τους και να δώσουν μια εικόνα καθησυχαστική τονίζοντας την στήριξή τους στις αρχές του ελεύθερου εμπορίου στις οποίες στηριζόταν και η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.

5.3.2.1. Η εξέταση της Συνθήκης της Ρώμης στην G.A.T.T.

Εφόσον τα κράτη ομαδοποιούνται για να αποτελέσουν μια ζώνη ελεύθερης συναλλαγής ή μια ένωση τελωνειακή παραχωρώντας εμπορικά πλεονεκτήματα μεταξύ τους, όπως είναι η περίπτωση ιδιαίτερα της ΕΟΚ, η αρχή του πιο ευνοημένου έθνους όπως θεσπίζεται στο άρθρο I της Γενικής Συμφωνίας, και την οποία εξετάσαμε παραπάνω, παραβιάζεται. Η ίδια η έννοια της προτίμησης είναι ασύμβατη με την ρήτρα του πιο ευνοημένου έθνους σύμφωνα με την οποία τα εμπορικά

πλεονεκτήματα που χορηγούνται σε χώρα που υπογράφει οφείλουν να εξαπλωθούν στις άλλες χώρες που υπογράφουν.

Από το 1956 τα μελλοντικά κράτη μέλη της ΕΟΚ, όλα συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T., είχαν κάνει γνωστή σε γενικούς όρους την πρόθεσή τους να προχωρήσουν στην ολοκλήρωση μιας συμφωνίας πάνω στην δημιουργία μιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς.

Με την ευκαιρία της υποχρεωτικής κοινοποίησης της Συνθήκης της ΕΟΚ στην G.A.T.T., προς τα τέλη Μαρτίου του 1957, ο Baron Snou, αντιπροσωπεύοντας τα έξι Κράτη μέλη υπογράμμισε την συμφωνία αυτής της Συνθήκης με τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας και βεβαίωσε ότι όντας συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T., οι έξι στόχευαν στο να σέβονται τις υποχρεώσεις τους.

Η εξέταση της Συνθήκης της Ρώμης στην G.A.T.T. άρχισε κατά τη διάρκεια της δωδέκατης συνεδρίας των Συμβαλλομένων Μερών από τις 17 Οκτωβρίου έως τις 13 Νοεμβρίου του 1957.

Βλέποντας τη σπουδαιότητα της Συνθήκης της Ρώμης για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη, μια ειδική επιτροπή που αντιπροσώπευε όλες τις κυβερνήσεις των συμβαλλομένων μερών, δημιουργήθηκε προκειμένου να εξετάσει όχι μόνο το πρόβλημα της συμβατότητας των διατάξεων της Συνθήκης με τους κανόνες της G.A.T.T., αλλά επίσης τα προβλήματα που θα μπορούσε να προκαλέσει η πρακτική τους εφαρμογή.

Έτσι, ο έλεγχος της G.A.T.T. ήταν πάνω στην ίδια τη Συνθήκη της Ρώμης (1957-1958) και αργότερα, πάνω στην ανάπτυξη της ΕΟΚ.

Κατά την 12^η συνεδρία, το σύνολο των συμβαλλομένων μερών της G.A.T.T. δήλωσαν την αντίθεσή τους στη Συνθήκη της Ρώμης.

Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τα συμβαλλόμενα μέρη, αυτή η κοινή αγορά κινδύνευε να εισάγει διακρίσεις στις εμπορικές συναλλαγές και ιδιαίτερα να εκθέσει σε κίνδυνο τις συναλλαγές που θα πραγματοποιούσαν μέχρι τότε με καθένα από τα Κράτη της Κοινότητας. Στο νομικό πλάνο, οι αντιτιθέμενοι έβαλαν μπροστά τη θέση της ασυμβατότητας της Συνθήκης με τους κανόνες της Γενικής Συμφωνίας τους οποίους καθένα από τα Κράτη μέλη είχε αποδεχτεί.

Από τη μεριά τους οι Έξι υποστήριξαν ότι η Συνθήκη της Ρώμης που ίδρυσε την Κοινότητα, θα εγκαθίδρυε τα θεμέλια μιας καινούργιας οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας των Κρατών μελών και θα προσέφερε τις απαραίτητες συνθήκες για τη δημιουργία ενός μεγάλου οικονομικού χώρου. Η κοινή αγορά θα καθιστούσε δυνατή την ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών.

Θυμίζοντας το άρθρο 234 σύμφωνα με το οποίο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται από τις συμφωνίες που επετεύχθησαν, πριν την έναρξη σε ισχύ της Συνθήκης της Ρώμης, ανάμεσα στα Κράτη μέλη και τρίτες χώρες δεν θα επηρεάζονταν από τις διατάξεις αυτής της Συνθήκης, τα Κράτη μέλη της ΕΟΚ επιβεβαίωσαν την θέλησή τους να σεβαστούν τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν την εποχή της προσχώρησή τους στην G.A.T.T.

Εξάλλου, ένας ορισμένος αριθμός άρθρων όπως τα άρθρα 9 που αφορούν την τελωνειακή ένωση, 110, 116 που αφορούν την κοινή εμπορική πολιτική, περιέχουν διατάξεις που είναι σύμφωνες με τις αρχές της.

Η G.A.T.T. άσκησε τον έλεγχο της πάνω στην εξέλιξη της ΕΟΚ, στη βάση του άρθρου XXIV, παρ. 7c σύμφωνα με το οποίο η G.A.T.T. είναι ικανή να γνωρίζει τις ουσιαστικές τροποποιήσεις του πλάνου ή του αρχικού προγράμματος .

Σε όλη τη διάρκεια του ελέγχου της Συνθηκης της ΕΟΚ, η προσοχή επικεντρώθηκε σε τέσσερα θέματα. Αυτά τα προβλήματα αφορούν το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο της ΕΟΚ, τους ποσοτικούς περιορισμούς που επέβαλλε η ΕΟΚ στις εισαγωγές, την κοινή αγροτική πολιτική, και την σύνδεση με την ΕΟΚ ορισμένων χωρών και περιοχών με τις οποίες κάποια κράτη μέλη της Κοινότητας, όπως η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία διατηρούσαν προνομιακές σχέσεις από την εποχή της αποικιοκρατίας.

α. Η αντιδικία για τη μέθοδο εγκαθίδρυσης του κοινού εξωτερικού δασμολογίου

Πράγματι ήταν η εγκαθίδρυση του κοινού εξωτερικού δασμολογίου που θα εφαρμόζονταν από την ΕΟΚ στις εισαγωγές από τρίτες χώρες, που απασχόλησε περισσότερο τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Από το άρθρο XXIV, παρ. 5 καθώς και από το άρθρο XXIV, παρ.8 απορρέει ότι η κοινή εξωτερική ταρίφα πρέπει να είναι ένας μέσος όρος ανάμεσα στους διάφορους εθνικούς δασμούς που εφαρμόζονταν από τα Κράτη μέλη πριν τον σχηματισμό της τελωνειακής ένωσης .

Έτσι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου XXIV της Γενικής Συμφωνίας, ο κοινός τελωνειακός δασμός της ΕΟΚ δεν πρέπει να έχει μια ανώτερη επίδραση από αυτή των τεσσάρων προϋπαρχόντων δασμών : Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Benelux. Η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεψε μια αυτόματη μέθοδο για την καθιέρωση κοινού δασμού, ανακοινώνοντας στο άρθρο 19 ότι τα τέλη του δασμού αυτού καθιερώνονται στο επίπεδο του αριθμητικού μέσου όρου των εφαρμοζόμενων τελών στις τέσσερις τελωνειακές περιφέρειες που περιελάμβανε η ΕΟΚ το 1957-58.

Οι τρίτες χώρες θεωρούσαν ότι ήταν απαραίτητο να εκτιμήσουν την επίδραση του καινούργιου τέλους σε κάθε χώρα και σε κάθε προϊόν. Τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη, 'ιδιαίτερα το Ηνωμένο Βασίλειο, πρότειναν στην πραγματικότητα, να ληφθεί υπόψη ο όγκος των συναλλαγών με καθένα από τα Κράτη μέλη της ΕΟΚ. Για παράδειγμα, αν για ένα καθορισμένο προϊόν η γαλλική ταρίφα ήταν της τάξης του 10% και η βελγική ταρίφα 4%, και αν ο αριθμητικός μέσος όρος για την κοινή τελωνειακή ταρίφα είναι 7%, μια Τρίτη χώρα που εξάγει πολύ στην βελγική αγορά και λίγο στην γαλλική αγορά δεν θεωρεί ότι η ευκολία πρόσβασης που της εξασφαλίζεται στην αγορά της Γαλλίας αντισταθμίζει την αύξηση των τελών στην βελγική αγορά.

Οι Έξι αρνήθηκαν την λεπτομερή εξέταση ανά προϊόν και ανά χώρα και αντέταξαν ότι η G.A.T.T. δεν αντιπύθεται στην υιοθέτηση της μεθόδου που βασίζεται στον αριθμητικό μέσο όρο των τελών προσθέτοντας ότι

αυτή η τιμή ταρίφας στο σύνολό της δεν θα είχε αποτέλεσμα ανώτερο από αυτά των τιμών που κάθε Κράτος εφαρμόζε πριν τη Συνθήκη.

Για να δείξει τη θέλησή της να συνεργαστεί και προκειμένου να χαλαρώσει την αντίθεση των συμβαλλομένων μερών, τα έξι Κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφάσισαν να εφαρμόσουν προς όλες τις πλευρές και προς τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη της Γενικής Συμφωνίας τη μείωση του 10% των τελών που εφαρμόζονταν μεταξύ τους.

β. Η κριτική της δυνατότητας να επιβληθούν ποσοτικοί περιορισμοί

Η Γενική Συμφωνία στο άρθρο της XI, παρ. 1, 'απαγορεύει κατά γενικό και απόλυτο τρόπο την θέσπιση από τα συμβαλλόμενα μέρη ποσοτικών περιορισμών. Το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης που ανακοινώνεται με το άρθρο XV είναι ευρύ αφού αυτό εδώ προβλέπει ταυτοχρόνως περιορισμούς στην εισαγωγή και αυτούς στην εξαγωγή. Οι πρώτοι έχουν ένα στόχο ουσιαστικά οικονομικό για το Κράτος που τους θεσπίζει : να προστατεύσει τις εθνικές βιομηχανίες των ευαίσθητων προϊόντων ενάντια στις εισαγωγές των παρόμοιων προϊόντων από το εξωτερικό και να προσπαθήσει έτσι να αποκαταστήσει την ισορροπία του ισοζυγίου των πληρωμών και να προστατεύσει τους τομείς σε κρίση που απειλούνται από τον εξωτερικό ανταγωνισμό. Οι δεύτεροι μπορούν να έχουν είτε οικονομικά κίνητρα (να παλέψουν ενάντια σε κατάσταση πτωχίας ή να διατηρήσει τον εφοδιασμό της εθνικής αγοράς σε μέτριες τιμές στην περίπτωση όπου οι τιμές των παρόμοιων προϊόντων θα ήταν καθαρά πιο υψηλές στις ξένες αγορές) είτε πολιτικά κίνητρα (άρνηση να πουλήσουν και τακτικές εμπάργκο με σκοπό να ασκηθεί πίεση στις τρίτες χώρες).

Εν πάση περιπτώσει, η Γενική Συμφωνία εξουσιοδοτεί την προσφυγή στους ποσοτικούς περιορισμούς σε τρεις καλά καθορισμένες περιπτώσεις : για να αποκαταστήσει το ισοζύγιο των πληρωμών, για να σταθεροποιηθούν οι αγροτικές αγορές και για να ευνοηθεί η οικονομική εξέλιξη των υποανάπτυκτων χωρών.

Στην πρώτη περίπτωση, κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να προσφύγει σε ποσοτικούς περιορισμούς στην εισαγωγή με σκοπό να αποκαταστήσει την ισορροπία του ισοζυγίου των πληρωμών.

Η Συνθήκη της Ρώμης θεσπίζει μια δικλείδα ασφαλείας που επιτρέπει στην ΕΟΚ και στα Κράτη μέλη της να αντιμετωπίσουν τις ενδεχόμενες κρίσεις. Έτσι, 'το άρθρο 108 επιτρέπει σε ένα Κράτος μέλος να προσφύγει σε ποσοτικούς περιορισμούς'. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, 'σε περίπτωση δυσκολίας ή σοβαρής απειλής στο ισοζύγιο των πληρωμών που είναι ιδιαίτερος να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της κοινής αγοράς, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει την κατάσταση της χώρας που βρίσκεται σε δυσκολία και να προτείνει στο Συμβούλιο των Υπουργών, τις λύσεις που εκτιμά αναγκαίες και που μπορούν να πάρουν τη μορφή παραχωρήσεων πιστώσεων αλλά επίσης περιοριστικών και περιστασιακών εξουσιοδοτήσεων να επανεισάγει περιορισμούς ανταλλαγών, βοήθειες στην εξαγωγή και εμπορικούς περιορισμούς'.

Το άρθρο 108 αποκηρύχθηκε από τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη που αποκήρυξαν σαν αυταρχική την λήψη περιοριστικών μέτρων σε περιπτώσεις άλλες από αυτές που προβλέπονταν και οριζόνταν στη Γενική Συμφωνία.

Οι Έξι απάντησαν ότι το ουσιαστικό ήταν η κοινή πολιτική στα ενδεχόμενα ζητήματα που προβλέπονταν στο άρθρο 108 να μην έχουν σαν αποτέλεσμα να εισάγονται ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές ανώτεροι από αυτούς που εφαρμόζονταν από κάθε Κράτος της Κοινότητας.

Κανένα οριστικό συμπέρασμα και πρόταση δεν υπήρξε δυνατό το 1957-1958. Εξάλλου με δεδομένη την προοδευτική ελάττωση της σημασίας των ποσοτικών περιορισμών στον βιομηχανικό τομέα καμία πράξη εκ μέρους των συμβαλλομένων μερών ενάντια στην Κοινότητα δεν έλαβε χώρα.

γ. Οι ενστάσεις στις διατάξεις της κοινής αγροτικής πολιτικής

Τα αγροτικά προϊόντα είναι στο περιθώριο των κανονισμών της G.A.T.T. από το 1955. Οι κανονισμοί οι οποίοι εφαρμόζονται στο διεθνές εμπόριο των προϊόντων της γεωργίας είναι τόσο απομακρυσμένοι από τις αρχές της G.A.T.T. που ορισμένοι συγγραφείς είναι πεπεισμένοι ότι αυτοί οι τελευταίοι είναι μη εφαρμόσιμοι. Τα προβλήματα που σχετίζονται με αυτό τον τομέα είναι πολύ παλιά : από το 1949, το Κονγκρέσο των Η.Π.Α. βρίσκεται στην αρχή μιας νομοθεσίας που εισάγει περιορισμούς στις εισαγωγές των γαλακτοκομικών προϊόντων, αντίθετα από τις αρχές της G.A.T.T. Αυτή η παρέκκλιση (σύμφωνα με την αγγλοσαξονική ορολογία *waiver*) στους κανόνες της G.A.T.T. αποτέλεσε το αντικείμενο πολλών κριτικών και οδήγησε άλλες κυβερνήσεις στο να προσφύγουν σε παρόμοιες πρακτικές χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένες από την G.A.T.T.

Πάνω στις ρήτρες της Συνθήκης της Ρώμης που αφορούν την γεωργία οι επιθέσεις υπήρξαν πιο έντονες εκ μέρους των συμβαλλομένων μερών. Σύμφωνα με τη Γενική Συμφωνία, το αντικείμενο μιας τελωνειακής ένωσης θα έπρεπε να διευκολύνει το εμπόριο ανάμεσα στα μέλη και όχι να επιβάλλει εμπόδια στις συναλλαγές με τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T. Υπήρξε στην πραγματικότητα ένας φόβος ότι η κοινοτική αγροτική πολιτική μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό των αγροτικών συναλλαγών με τις τρίτες χώρες.

Τα συμβαλλόμενα μέρη εξέφρασαν το φόβο ότι το σύστημα της ελάχιστης τιμής που προβλέπεται στο άρθρο 44 της Συνθήκης της Ρώμης θα γίνει ένα όργανο προστασίας απέναντι στο εξωτερικό. Η ΕΟΚ αντέταξε ότι η χρήση αυτού του συστήματος δεν θα περιοριζόταν παρά σε ορισμένα μόνο προϊόντα και μόνο στην περίπτωση που η συνέπεια της προοδευτικής απελευθέρωσης των συναλλαγών ανάμεσα στα Κράτη μέλη της ΕΟΚ θα ήταν να θέσει σε κίνδυνο τους στόχους της κοινής αγροτικής πολιτικής που ορίζονται από το άρθρο 39 της Συνθήκης της Ρώμης.

Ο αντιπρόσωπος των Έξι υπογράμμισε ότι, αν και τα Κράτη μέλη της ΕΟΚ καταλαβαίνουν τα κίνητρα των ανησυχιών που εκφράζονται από

τα συμβαλλόμενα μέρη, καμία διάταξη της Γενικής Συμφωνίας δεν απαγόρευε τον σχηματισμό μιας κοινής αγροτικής πολιτικής από τους Έξι.

Ενώ ο έλεγχος της Συνθήκης της Ρώμης έγινε το 1957-1958, η κοινή αγροτική πολιτική δεν θεσπίστηκε παρά το 1962, και επομένως θα μπορούσε να υπόκειται σε συζήτηση ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη μόνο στην περίπτωση όπου θα υπήρχε μια συγκεκριμένη πράξη ασύμβατη με τους κανόνες της G.A.T.T.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική, που θεσπίστηκε από τη Συνθήκη της Ρώμης, αποτελούσε ένα θεμελιώδες στοιχείο της ευρωπαϊκής κατασκευής (η ΕΟΚ βασίζεται ουσιαστικά σε δύο στηρίγματα : το ένα είναι η κοινή εξωτερική ταρίφα, το άλλο η κοινή αγροτική πολιτική). Έτσι η ΕΟΚ απέκλειε την πιθανότητα να αλλοιώσει και να αναιρέσει τις αρχές και τα μέσα αυτής της πολιτικής.

Εν πάση περιπτώσει, η κοινή αγροτική πολιτική θα αποτελεί κέντρο των εμπορικών διενέξεων ανάμεσα στην ΕΟΚ στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και κυρίως στις Η.Π.Α., στα προσεχή χρόνια, και θα απασχολήσει τις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις μέσα στο πλαίσιο της G.A.T.T.

δ. Η συζήτηση πάνω στην Σύνδεση στην ΕΟΚ υπερπόντιων χωρών και εδαφών.

Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΟΚ, ιδιαίτερα η Γαλλία, η Ιταλία, το Βέλγιο και οι Κάτω Χώρες, διατηρούσαν εδώ και καιρό προνομιακές εμπορικές σχέσεις με περιοχές του εξωτερικού, ιδιαίτερα αφρικανικές. Τη στιγμή της υπογραφής της Συνθήκης της Ρώμης οι εξαγωγές των αποικιών του εξωτερικού και κυρίως αυτών της Γαλλίας και του Βελγίου προς τις μητροπολιτικές χώρες απολάμβαναν ήδη μιας ευνοϊκής μεταχείρισης. Εν πάση περιπτώσει, η Συνθήκη της Ρώμης περιόριζε το πλάνο για τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς μόνο στις ευρωπαϊκές χώρες δεδομένου ότι η πρόοδος της οικονομικής ενσωμάτωσης στο σύνολό της θα μπορούσε να καθυστερήσει ή ακόμα και να ακυρωθεί από

μια ένωση ανάμεσα σε βιομηχανοποιημένες χώρες και χώρες υποανάπτυκτες.

Παρόλα αυτά, η Γαλλία απέρριπτε κάθε λύση που θα μπορούσε να έχει σαν αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των περιοχών του εξωτερικού. Μάλιστα έθεσε σε δεύτερη μοίρα την συμμετοχή της στην ΕΟΚ ως προς τους δεσμούς της με αυτές τις περιοχές. Η γενίκευση αυτού του τύπου ευνοούμενων σχέσεων στο σύνολο της ΕΟΚ φαινόταν να είναι η μόνη απάντηση στις εκφραζόμενες ανησυχίες. Μια τέτοια λύση δικαιολογείτο από το γεγονός οι αφρικανικές αποικίες ήταν πολύ φτωχές και εξαρτημένες από την προνομιακή πρόσβαση των προϊόντων τους στην γαλλική αγορά.

Έτσι, κατά τις διαπραγματεύσεις πάνω στη Συνθήκη της Ρώμης, η Γαλλία και οι άλλες χώρες κατάφεραν να εισάγουν έναν ορισμένο αριθμό διατάξεων που αφορούσαν τις χώρες και τις περιοχές του εξωτερικού : το τέταρτο μέρος της Συνθήκης της Ρώμης (Άρθρα 131-136) που θεσπίζει τις αρχές και τις διαδικασίες μίας συνεργασίας με την ΕΟΚ ενός ορισμένου αριθμού χωρών και περιοχών του εξωτερικού που συνδέονταν με τα κράτη μέλη.

Σύμφωνα με το άρθρο 132 της Συνθήκης, ' τα κράτη μέλη εφαρμόζουν στις εμπορικές τους συναλλαγές με τις χώρες και τις περιοχές του εξωτερικού τη διαδικασία που συμφωνούν μεταξύ τους. Κάθε χώρα και περιοχή εφαρμόζει στις εμπορικές της συναλλαγές με τα κράτη μέλη και τις άλλες χώρες και περιοχές τη διαδικασία που εφαρμόζει στο ευρωπαϊκό κράτος με το οποίο διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις'.

Σύμφωνα με το άρθρο 133, 'οι εισαγωγές που προέρχονται από χώρες και περιοχές επωφελούνται κατά την είσοδό τους στα κράτη μέλη της ΕΟΚ από την ολική εξάλειψη των δασμών .

Κατά την είσοδο σε κάθε χώρα και περιοχή, τα τελωνειακά τέλη που επιβάλλονται στις εισαγωγές των κρατών μελών και των άλλων χωρών και περιοχών προοδευτικά καταργούνται. Παρόλα αυτά, οι χώρες και οι περιοχές μπορούν να εισπράττουν τα τέλη που αντιστοιχούν στις ανάγκες της ανάπτυξής τους.

Οι Έξι παρουσίασαν αυτόν τη μορφή συνεργασίας σαν μια ζώνη ελεύθερης συναλλαγής που ήταν σύμφωνη με το άρθρο XXIV της G.A.T.T. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεν αποδέχονταν αυτή την ερμηνεία και υπογράμμισαν ότι η συνεργασία αυτή δεν ήταν συμβατή με τους κανόνες της G.A.T.T. Τα συμβαλλόμενα μέρη αποκήρυξαν τη συνεργασία αυτή με τις ευνοούμενες περιοχές των οποίων τα προϊόντα θα υπόκεινταν σε μια ευνοϊκή μεταχείριση στις αγορές των μητροπόλεων των Έξι κρατών μελών της ΕΟΚ. Για είναι νόμιμη η συνεργασία αυτή θα έπρεπε τα κράτη μέλη της ΕΟΚ να παραχωρήσουν τα ίδια εμπορικά πλεονεκτήματα (μειώσεις ή κατάργηση δασμών) σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη της Γενικής Σύμφωνίας όπως επιτάσσει το άρθρο 1 αυτής.

Η συζήτηση πάνω στη Σύνδεση την υπανάπτυκτων αυτών χωρών και περιοχών με την ΕΟΚ κατά την εξέταση της Συνθήκης της Ρώμης το 1957-1958 δεν οδήγησε σε κανένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα και καμία σύσταση δεν έγινε από τα συμβαλλόμενα μέρη παρά την εμφάνιση μιας εκθροικής πλειοψηφίας ως προς τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης.

5.3.3. Η ρεαλιστική προσέγγιση της G.A.T.T. απέναντι στην ΕΚ

Έναντι στις επικρίσεις που απευθύνθηκαν ενάντια στη Συνθήκη της Ρώμης, η ΕΟΚ επέδειξε υπομονή υπογραμμίζοντας ότι όλα τα νομικά ζητήματα δεν ήταν παρά υποθετικά αφορούσαν το μέλλον και δεν θα παρουσιάζονταν πιθανόν ποτέ στην πράξη. Η ΕΟΚ δεν παραδέχτηκε βέβαια ποτέ τη πιθανότητα παραβίασης της G.A.T.T. από τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης.

Η Επιτροπή της G.A.T.T. η οποία εξέτασε τη συμβατότητα της Συνθήκης που θέσπισε την ΕΟΚ το 1957, δεν κατέληξε σε οριστικά συμπεράσματα, αφού η Συνθήκη της Ρώμης δεν είχε ακόμα έρθει σε ισχύ και κανένα προσωρινό μέτρο δεν είχε ακόμα εφαρμοστεί. Εξάλλου, ούτε ο χρόνος τον οποίο διέθεταν οι ομάδες εργασίας, ούτε οι πληροφορίες που τέθηκαν στην διάθεσή τους, δεν επαρκούσαν για να είναι δυνατή μια βαθιά ανάλυση.

Τα συμβαλλόμενα μέρη προτίμησαν τις ρεαλιστικές λύσεις από τις αυστηρά νομικές ερμηνείες προκειμένου να αντιμετωπίσουν όλα αυτά τα ζητήματα που τέθηκαν κατά την εξέταση της Συνθήκης της Ρώμης.

Ο πραγματισμός της G.A.T.T. λειτούργησε κατά τις συζητήσεις πάνω στα κύρια νομικά ζητήματα που τέθηκαν από τη Συνθήκη της Ρώμης και τα συμβαλλόμενα μέρη απέφυγαν την καταδίκη της Συνθήκης της Ρώμης και ανέχτηκαν τη διαφοροποίηση των διατάξεών της.

Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή της G.A.T.T. εκτίμησε στην αναφορά της ότι θα ήταν επικερδέστερο να αναζητηθούν πρακτικές και εποικοδομητικές λύσεις εγκαταλείποντας προσωρινά το νομικό πεδίο και την αντιπαράθεση των θέσεων πάνω στην Συμβατότητα της Συνθήκης της Ρώμης με τις διατάξεις του άρθρου XXIV της G.A.T.T.'. Τα συμβαλλόμενα μέρη υπογράμμισαν ότι η εξέταση της Συνθήκης σύμφωνα με το άρθρο XXIV, παρ.7, και η συζήτηση των νομικών προβλημάτων που τίθονταν δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί κατά αποτελεσματικό τρόπο.

Η ΕΟΚ δέχτηκε να λάβει υπόψη όλες τις ανησυχίες των συμβαλλόμενων μερών ακόμα και αν δεν μπορούσαν να παρουσιαστούν από αυτά συγκεκριμένες περιπτώσεις πρόκλησης ζημίας και βλάβης των οικονομικών τους συμφερόντων εξ' αιτίας της δημιουργίας της ΕΟΚ.

Παρόλα αυτά, παρά την ανοχή από μέρους της G.A.T.T. που οδήγησε σε μια 'αναγνώριση' *sui generis* της ΕΟΚ, οι διαφορές που αφορούσαν την ερμηνεία του άρθρου XXIV και τη συμμόρφωση της Συνθήκης της Ρώμης με την G.A.T.T., δεν εξαφανίστηκαν μέχρι σήμερα. Έτσι, κατά την προσχώρηση της Ελλάδας στην ΕΟΚ, ένα μέλος της Ομάδας Εργασίας που υιοθέτησε την αναφορά της 9^{ης} Μαρτίου 1983 που αφορούσε αυτή την προσχώρηση, δήλωσε ότι η συμβατότητα της Συνθήκης της Ρώμης με τους κανόνες της G.A.T.T. θα έμενε πάντα ένα ανοικτό ερώτημα αφού κανένα οριστικό συμπέρασμα δεν είχε καταστεί δυνατό. Ομοίως, η Ομάδα Εργασίας της G.A.T.T. δεν μπόρεσε να επεξεργαστεί καμία τελική και οριστική αναφορά που να αφορά την συμβατότητα της διεύρυνσης του 1973 με τις διατάξεις της G.A.T.T.. Ο αντιπρόσωπος της ΕΟΚ απάντησε ότι η ΕΟΚ δεν μπορούσε να

συμμεριστεί την γνώμη σύμφωνα με την οποία όλα αυτά τα ζητήματα αποτελούσαν προβλήματα στα οποία η οριστική λύση δεν δόθηκε αφού καμιά πρόταση στην βάση του άρθρου XXIV: 7(b) δεν έγινε από τα συμβαλλόμενα μέρη.

Αλλά πώς μπορεί κάποιος να εξηγήσει την ελαστικότητα της G.A.T.T. που φάνηκε στην απουσία κάθε ψήφου που να καταδικάζει τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν θεωρήσει ασύμβατες με τους κανόνες της G.A.T.T.;

Η επιλογή που έγινε από τα συμβαλλόμενα μέρη και η οποία συνίσταται στο να προκρίνει ρεαλιστικές λύσεις αντί να επιμείνει σε αυστηρά νομικά ζητήματα θεωρείται σαν η αρχή μιας εξέλιξης της G.A.T.T. προς μια στάση πιο ελαστική και ρεαλιστική στον χειρισμό του διεθνούς εμπορικού συστήματος.

Μπορούμε να αναφέρουμε έναν ορισμένο αριθμό παραγόντων που εξηγούν αυτή τη χαλαρή εφαρμογή των διατάξεων της G.A.T.T.

Πρώτα πρέπει να πούμε ότι η ίδια η εξέταση της θεσμικής Συνθήκης της ΕΟΚ παρουσίαζε δυσκολίες. Κατά την επεξεργασία των κανόνων της G.A.T.T., το 1947, 'η πιθανότητα τελωνειακών ενώσεων ή ζωνών ελεύθερων συναλλαγών, φαινόταν τόσο μακρινή που οι υποστηρικτές του πολυμερούς συστήματος μπορούσαν να δεχτούν μία παρέκκλιση στους όρους που προβλέπονταν από το άρθρο XXIV, για τους οποίους λεγόταν ότι δεν θα πραγματοποιούνταν ποτέ.

Ο σχηματισμός της ΕΟΚ άλλαξε το τοπίο. Απαιτήσε δύσκολες διαπραγματεύσεις κατά τη διάρκεια των οποίων η συμφιλίωση των εθνικών συμφερόντων κρατών μελών δεν θα ήταν δυνατή πιθανή χωρίς υιοθέτηση μέτρων όχι πάντα συμβατών με τους κανόνες της G.A.T.T. Εξάλλου, τα κράτη μέλη δεν θα δέχονταν ποτέ να επανεξετάσουν τις βάσεις της κοινής δασμολογικής και αγροτική πολιτικής στις οποίες βασιζόταν το οικοδόμημα της ΕΟΚ. Η ΕΟΚ δεν μπορούσε να κάνει παραχωρήσεις στην πίεση που ασκείτο από τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Η εμπορική πολιτική που θέσπιζε η Συνθήκη της Ρώμης θα γινόταν αποδεκτή στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου είτε έτσι όπως ήταν ή δεν θα γινόταν καθόλου αποδεκτή.

Επιπλέον, η εξέταση από τα συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης της Ρώμης ως προς τις διατάξεις του άρθρου XXIV 'επηρεάστηκε από θεωρήσεις πολιτικής φύσης. Πολιτικά ήταν αδιανόητο ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα εναντιωθούν, για νομικούς λόγους, στην εφαρμογή της Συνθήκης της Ρώμης με κίνδυνο να προκαλέσουν την απομάκρυνση των Έξι από την G.A.T.T.' στους κόλπους της οποίας ο ρόλος τους ήταν σημαντικός. Μια τέτοια αρνητική εξέλιξη θα είχε δραματικά αποτελέσματα στην συνοχή του δυτικού συνασπισμού και στην ομαλή λειτουργία της παγκόσμιας οικονομικής τάξης που είχε αποκατασταθεί μετά τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο

Αν η G.A.T.T. είχε επιλέξει να καταδικάσει την Συνθήκη της Ρώμης και άρα την ίδια την ΕΟΚ, το αποτέλεσμα θα ήταν και η δική της εξαφάνιση. Απέναντι στην σπουδαιότητα της ΕΟΚ σαν οικονομικό και κυρίως εμπορικό μπλοκ, τα συμβαλλόμενα μέρη ήταν υποχρεωμένα να αποδεχτούν αυτή τη Συνθήκη, παρά τα δύσκολα νομικά ζητήματα, αν η G.A.T.T. ήθελε να διατηρήσει τον παγκόσμιο προορισμό της και να συνεχίσει να χειρίζεται το διεθνές εμπόριο. Μια καταδίκη της ΕΟΚ που θα κατέληγε στη ρήξη και σε μια αντιπαράθεση ανάμεσα στους Έξι και στην G.A.T.T. θα εξασθενούσε την νομιμότητά της σαν διεθνή οργανισμό. Η G.A.T.T. αναγνώρισε την αναγκαιότητα να ληφθεί υπόψη ο ουσιαστικός ρόλος της ΕΟΚ στο διεθνές εμπορικό σύστημα. Η μεγάλη δύναμη της ΕΟΚ ήταν να παρουσιάζεται ενωμένη κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων προκειμένου να υπερασπίζεται την ύπαρξή της.

Εν τέλει, οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης που αφορούν τις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της ΕΟΚ έδειχναν το πνεύμα ανοίγματος των Έξι και τη διάθεση να συμβάλλουν στην απελευθέρωση του παγκοσμίου εμπορίου. Η ίδια η Συνθήκη της Ρώμης στις διατάξεις της τις σχετικές με την τελωνειακή ένωση (άρθρο 9 που ορίζει την τελωνειακή ένωση, άρθρο 10 που προβλέπει την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της ΕΟΚ των αγαθών με προέλευση τρίτες χώρες, άρθρα 18-26 που εγκαθιδρύουν την κοινή τελωνειακή ταρίφα ή την κοινή εμπορική πολιτική (άρθρα 110, 116) και στο Προοίμιό της διευκρινίζει ότι η ΕΟΚ είναι μια οργάνωση αποφασισμένη να συμμετέχει κατά ενεργό τρόπο στο

μεταπολεμικό σύστημα που έχει προορισμό να εξασφαλίσει τη συνεργασία στο πολιτικό, νομισματικό, οικονομικό και κυρίως εμπορικό πλάνο.

Οι φιλελεύθεροι στόχοι της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής που περιέχονται στο άρθρο 110 δεν θα μπορούσαν ποτέ να γίνουν πραγματικότητα χωρίς την ενεργητική συμμετοχή της ΕΟΚ στην G.A.T.T. Εξάλλου, οι διάφορες δηλώσεις που έγιναν στους κόλπους της G.A.T.T. από τα κράτη μέλη ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεισέφεραν στο να κατανοήσουν καλύτερα τα συμβαλλόμενα μέρη της GATT ότι η ΕΟΚ δεν επεδίωκε μια πολιτική απομονωτισμού και αυτάρκειας.

Η Συνθήκη της Ρώμης δεν καταδικάστηκε λοιπόν από την G.A.T.T. Μένει να μάθουμε αν η ΕΟΚ θεωρήθηκε σαν ένα συμβαλλόμενο μέρος ισοδύναμο με τα άλλα.

5.4. Το ιδιότυπο καθεστώς της ΕΟΚ στους κόλπους της G.A.T.T

Πρέπει να θυμίσουμε ότι τα Κράτη μέλη της ΕΟΚ τα οποία ήταν ήδη συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T. πριν την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, διατήρησαν ατομικά το στάτους του συμβαλλόμενου μέρους της G.A.T.T. ακόμα και μετά το σχηματισμό της ΕΟΚ.

Η ΕΟΚ δεν προσχώρησε ποτέ τυπικά στην G.A.T.T. και τα συμβαλλόμενα μέρη δεν ρύθμισαν ποτέ κατά τυπικό τρόπο την υπόσταση της ΕΟΚ. Έτσι, η ΕΟΚ δεν έχει τυπικά το καθεστώς του συμβαλλόμενου μέρους.

Εξάλλου τον καιρό της διαπραγμάτευσης, το 1964, από το Πρωτόκολλο που εισήγαγε το Μέρος IV, με τον τίτλο Εμπόριο και Ανάπτυξη μέσα στην Γενική Συμφωνία, σκόπιμα συμφωνήθηκε ότι μόνα τα Κράτη μπορούσαν να έχουν την ιδιότητα του συμβαλλόμενου μέρους .

Χωρίς την τυπική συμμετοχή των Κρατών μελών της, η Κοινότητα δεν μπορεί να είναι συμβαλλόμενο μέρος σε κανένα διεθνή οργανισμό. Αυτή η νομική ιδιαιτερότητα γεννάει ένα κριτικό ερώτημα : μπορεί κάποιος να χαρακτηρίσει την ΕΟΚ σαν φάντασμα του διεθνούς νόμου

επιτρέποντάς της να είναι παρούσα στους κόλπους διεθνών οργανισμών χωρίς, εν πάση περιπτώσει, η υπόστασή της να είναι νομικά σαφής;

Παρόλο που δεν είναι τυπικά μέλος της G.A.T.T. η ΕΟΚ απολάμβανε, στους κόλπους της, μιας υπόστασης πιο ευνοϊκής σε σχέση με όλες τους άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ.

Το άρθρο XXXIII της G.A.T.T. προβλέπει την προσχώρηση όχι μόνο των Κρατών αλλά επίσης μιας τελωνειακής περιφέρειας που να διαθέτει αυτονομία μέσα στην διεξαγωγή των εξωτερικών εμπορικών της σχέσεων και άλλων υποθέσεων που καλύπτονται από την G.A.T.T. Η Συνθήκη της Ρώμης προβλέπει την μεταφορά των ικανοτήτων των Κρατών μελών στο ζήτημα του εξωτερικού εμπορίου στην Κοινότητα. Στην πραγματικότητα, η ΕΟΚ αναλαμβάνει αυτή η ίδια 'την ουσία των αρμοδιοτήτων που αγγίζουν τα ζητήματα με τα οποία ασχολείται η G.A.T.T.'. Έτσι, όλες οι τιμολογιακές και εμπορικές συμφωνίες που ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο της G.A.T.T. από το 1960 διαπραγματεύτηκαν από την Επιτροπή στο όνομα της ΕΟΚ και ολοκληρώθηκαν είτε από την ΕΟΚ μόνο σαν κοινοτικές συμφωνίες είτε από την ΕΟΚ και τα Κράτη μέλη σαν μικτές συμφωνίες. Τα Κράτη μέλη παραμένουν δικαιούχοι ενός ορισμένου αριθμού δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όπως τις σχετικές με την αποδοχή καινούργιων μελών, την άσκηση της οικονομικής εξουσίας ή το δικαίωμα ψήφου.

Η G.A.T.T. δέχτηκε την υποκατάσταση της ΕΟΚ στα Κράτη μέλη της σε ότι αφορά το σεβασμό των δεσμεύσεων και των υποχρεώσεων που δημιουργούνταν από το διεθνές δίκαιο της G.A.T.T. και δέχτηκε την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τους κανόνες της G.A.T.T. από την ίδια την ΕΟΚ. Επίσης σε ότι αφορά την τήρηση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από τους κανόνες της G.A.T.T., η ΕΟΚ αντικατέστησε τα Κράτη μέλη.

Η θέση *sui generis* της ΕΟΚ σαν συμβαλλόμενο μέρος στη GATT, η ομόφωνη πρακτική των άλλων συμβαλλόμενων μερών να θεωρήσουν την ΕΟΚ σαν ένα αυτόνομο υποκείμενο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που πηγάζουν από την G.A.T.T., και η συμμετοχή της ΕΟΚ σαν συμβαλλόμενο μέρος σε ένα μεγάλο αριθμό συμφωνιών που

συνάφθηκαν στο πλαίσιο της G.A.T.T. οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ΕΟΚ δεν απετέλεσε, όπως πολλοί είπαν, ένα είδος «φαντάσματος» της G.A.T.T.

Αυτό σημαίνει ότι η ΕΚ συμμετείχε και μάλιστα ενεργά σε όλες τις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο της GATT μέχρι και το 1994. Συγκεκριμένα η ΕΚ συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις Dillon round (1960-1961), Kennedy round (1963-1968), Tokyo round (1973-1979) Uruguay round (1986-1994).

Αρμόδιο όργανο για τις διαπραγματεύσεις είναι η Επιτροπή και δη ο αρμόδιος Επίτροπος Εξωτερικού Εμπορίου. Το έργο αυτό το επιτελεί η Επιτροπή στη βάση οδηγιών-κατευθύνσεων που της έχει απευθύνει το Συμβούλιο Υπουργών. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της GATT βρίσκεται σε συνεννόηση και διαβούλευση με την Ειδική Επιτροπή του Συμβουλίου Υπουργών την οποία προβλέπει το άρθρο 113 της ΣΕΚ.

Όταν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, η Επιτροπή προτείνει στο Συμβούλιο την υπογραφή και σύναψη των σχετικών εμπορικών συμφωνιών.

Έτσι, στο πλαίσιο της GATT, κατά τη διαπραγμάτευση που έμεινε γνωστή ως Dillon round (1960-1961), τόσο η Κοινότητα ως διεθνής οντότητα, όσο και τα κράτη μέλη, με την ιδιότητα του τυπικά συμβαλλομένου μέρους στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, θα υπέγραφαν τις Συμφωνίες του Γύρου αυτού.

Τις διαπραγματεύσεις του Kennedy round (1963-1968) διεξήγαγε η Επιτροπή στο όνομα της ΕΚ, στη βάση οδηγιών του Συμβουλίου. Ταυτόχρονα όμως τα κράτη μέλη συμμετείχαν κι αυτά στις διαπραγματεύσεις με δικές τους αντιπροσωπείες, κάτι που δεδομένης και της παράλληλης εμπλοκής της Επιτροπής, επηρέαζε αρνητικά τη διαπραγματευτική θέση της Κοινότητας απέναντι κυρίως στις ΗΠΑ.

Στις διαπραγματεύσεις του Tokyo round (1973-1979), αν και το Συμβούλιο απηύθυνε ακριβείς και λεπτομέρειες οδηγίες στην Επιτροπή για ορισμένα προϊόντα που ενδιέφεραν άμεσα κάποια κράτη μέλη, εντούτοις γενικά έδωσε ελευθερία κινήσεων σ' αυτήν. Ωστόσο τα κράτη

μέλη δεν εκχώρησαν την δυνατότητα να λαμβάνουν το λόγο και να ενεργούν για δικό τους λογαριασμό στο πλαίσιο των διασκεπτικών μηχανισμών της GATT. Έτσι, τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη συμμετείχαν στη σύναψη ορισμένων πολυμερών συμφωνιών του 1979.

Όσον αφορά στις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), όπου η ΕΚ ανεδείχθη ως η βασική εγγυήτρια δύναμη της ομαλής και αποτελεσματικής λειτουργίας του πολυμερούς εμπορικού συστήματος, μετά την έγκριση της Διακήρυξης με την οποία ξεκίνησε ο Γύρος, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη απεφάσισαν προκειμένου να εξασφαλίσουν το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό συνοχής στη διάρκειά του, να ενεργεί η Επιτροπή ως κοινός διαπραγματευτής και εκπρόσωπος της Κοινότητας και των κρατών μελών. Ωστόσο αυτά δεν παρέλειπαν να παρακολουθούν από κοντά την πορεία των διαπραγματεύσεων. Ο Γύρος της Ουρουγουάης ολοκληρώθηκε ουσιαστικά στις 15-12-1993 και ο αρμόδιος Επίτροπος εξωτερικού εμπορίου υπέβαλλε προς το Συμβούλιο έγγραφες εκθέσεις στις οποίες έκρινε θετικά τα αποτελέσματα. Στη βάση αυτών των εκθέσεων, το Συμβούλιο ενέκρινε σε γενικές γραμμές τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων. Η Τελική Πράξη του Γύρου αυτού υπεγράφη, στον Απρίλιο 1994, από τους εκπροσώπους των κρατών μελών, καθώς και από τον προεδρεύοντα το Συμβούλιο αναπληρωτή υπουργό εξωτερικών της ελληνικής κυβέρνησης Θ. Πάγκαλο όπως και από τον Sir L.Brittan στο όνομα της Επιτροπής. Στις 22-12-1994 το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΚ εξέδωσε την απόφαση σύναψης των Συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης.

Αυτός ήταν και τελευταίος γύρος που οργανώθηκε στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου. Την 1-1-1995 ιδρύθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου στον οποίο η ΕΚ συνέχισε να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

Η ενίσχυση της θέσης της ΕΚ στον ΠΟΕ

6.1. Εισαγωγή

Το ένα από τα κύρια αποτελέσματα του γύρου της Ουρουγουάης ήταν η δημιουργία του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

Ο ΠΟΕ συνιστά μια καινούργια αφετηρία για το σύστημα του διεθνούς εμπορίου. Στην πραγματικότητα, ο γύρος της Ουρουγουάης εμβάθυνε και διεύρυνε τον τομέα στον οποίο οι κανόνες θεσπίστηκαν κατά τρόπο πολύπλευρο, πηγαινόντας από την γεωργία και ανταλλαγές υπηρεσιών μέχρι την πνευματική ιδιοκτησία. Λόγω της πολύπλευρης διεύρυνσης του συστήματος σε καινούργιους τομείς δραστηριοτήτων, έπρεπε να αναθεωρηθεί το θεσμικό πλαίσιο και να καταστεί πιο αποτελεσματικό και πιο σταθερό. Ο ΠΟΕ παρέχει ακριβώς αυτό το πλαίσιο.

Μπορούμε να δούμε στον ΠΟΕ, "τον τρίτο διεθνή θεσμό" για τη ρύθμιση των διεθνών σχέσεων δίπλα στη Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η συμφωνία που δημιούργησε τον ΠΟΕ, δεν είναι μια συμφωνία διάδοχη της G.A.T.T. του 1947. Προκύπτει ότι τα δύο όργανα είναι νομικά διακριτά και ότι ο ΠΟΕ αντιπροσωπεύει μια καινούργια διεθνή οργάνωση. Η Συμφωνία που θεσπίζει τον ΠΟΕ εγκαθιδρύει ένα κοινό θεσμικό πλαίσιο - ένα είδος 'κοινής στέγης' - για όλες τις συμφωνίες που συνομολογήθηκαν από τον καιρό της δημιουργίας της G.A.T.T. καθώς και όλες τις διευθετήσεις του γύρου της Ουρουγουάης.

Ο ΠΟΕ αποτελεί μια οργάνωση ανοιχτή σε αυτούς που αποδέχονται να συμμορφωθούν με το σύνολο των συμφωνιών του γύρου της Ουρουγουάης. Αντίθετα με τις προηγούμενες διαπραγματεύσεις, απαιτείται αυτή τη φορά μια αποδοχή όλων των πλευρών της συμφωνίας

χωρίς δυνατότητα επιλογής ανάλογα με τα συμφέροντα του κάθε κράτους.

Ο στόχος είναι να εμποδίσουν τις χώρες να προσχωρήσουν μόνο στις συμφωνίες που τους φαίνονται ότι εξυπηρετούν καλύτερα τα συμφέροντά τους.

Οι χώρες που δεν μπορούν να αποδεχτούν το σύνολο του συστήματος θα μείνουν μέσα στο παλιό πλαίσιο της G.A.T.T. που θα διατηρηθεί, αλλά στο καθεστώς που βρισκόταν πριν από τον γύρο της Ουρουγουάης. Τα προγράμματα απελευθέρωσης των συναλλαγών στους κόλπους του κύκλου δεν θα αφορούν παρά μόνο στις χώρες που γίνονται μέλη του ΠΟΕ. Οι άλλες χώρες θα παραμείνουν στο παλιό πλαίσιο.

Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η δημιουργία ενός τέτοιου οργανισμού δεν προβλέφθηκε αρχικά κατά την έναρξη του γύρου της Ουρουγουάης.

Η Κοινότητα δεν ήταν αρχικά πολύ ζεστή στο να θεσμοθετήσει την G.A.T.T.. επειδή ο κίνδυνος υπήρχε, για αυτήν, να δει να της επιβάλλονται από μια υπερεθνική οντότητα, όπου η αμερικανική επιρροή είναι πολύ ισχυρή, εξαναγκαστικές αποφάσεις.

Έθεσε τελικά αυτό το ζήτημα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, κρίνοντας απαραίτητη τη θεσμοθέτηση της G.A.T.T. και το ότι το πολυμερές εμπορικό σύστημα πρέπει να γίνει πιο σταθερό, με υποχρεώσεις δεσμευτικές για όλα τα μέλη του ΠΟΕ.

Συνηγόρησε λοιπόν υπέρ της δημιουργίας του ΠΟΕ, βλέποντας σε αυτήν το μόνο μέσο εξαναγκασμού των Η.Π.Α. να μην επιβάλλουν αντίποινα εναντίον των άλλων χωρών.

Ο ΠΟΕ, του οποίου ο σχηματισμός συνάντησε μέχρι την τελευταία στιγμή την απροθυμία των Η.Π.Α., θα διαχειριστεί ένα σύστημα διακανονισμού των διαφορών, που είναι ενισχυμένο σε σχέση με το προηγούμενο σύστημα.

Η Γαλλία ιδίως έδινε μεγάλη σημασία στην λήψη της απόφασης για τη δημιουργία ενός οργανισμού διαιτητή των εμπορικών συγκρούσεων.

Πρέπει να υπογράμμισουμε ότι ο καταστατικός χάρτης του ΠΟΕ λαμβάνει υπόψη την οικονομική σημασία και τις νομικές ιδιαιτερότητες

της ευρωπαϊκής Κοινότητας, στους κόλπους του συστήματος του διεθνούς εμπορίου. Στην πραγματικότητα, η Κοινότητα που δεν ήταν ποτέ Συμβαλλόμενο Μέρος της G.A.T.T. του 1947 - παρά μόνο de facto - θα μπορεί από εδώ και στο εξής να γίνει αυθεντικό μέλος του ΠΟΕ στο πλάι των κρατών μελών της. Ο θεσμός του ΠΟΕ αντιπροσωπεύει μια πολύ σημαντική ευκαιρία για τη βελτίωση του καθεστώτος της Κοινότητας στους κόλπους των διεθνών οργανώσεων. Εν πάση περιπτώσει, οι αντιδικίες δεν λείπουν σε ότι αφορά την κατανομή των εξουσιών ανάμεσα στα κοινοτικά όργανα και τα Κράτη μέλη στους κόλπους του νέου παγκόσμιου οργανισμού.

6.2. Η αναγνώριση της ΕΚ ως ιδρυτικού μέλους του ΠΟΕ

Δεδομένου ότι ο ΠΟΕ είναι ένας πραγματικός διεθνής οργανισμός και όχι μια προσωρινή συμφωνία, δεν μιλάμε πια για συμβαλλόμενα μέρη (όπως ήταν η περίπτωση της G.A.T.T.) αλλά για κράτη μέλη.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες μελών: τα αρχικά (ιδρυτικά) μέλη και αυτά που προσχωρούν μεταγενέστερα σ' αυτόν.

Τα αρχικά μέλη είναι κυρίως τα Κράτη που είτε συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις του Μαρακές, αποδέχτηκαν και υπέγραψαν την συμφωνία ίδρυσης του ΠΟΕ και τις πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης είτε είναι συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T. από το 1947 μέχρι την έναρξη λειτουργίας του ΠΟΕ (άρθρο XI της συμφωνίας ΠΟΕ).

Η προσχώρηση των αρχικών κρατών δεν θα δώσει χώρα σε καμιά διαπραγμάτευση : τα κράτη υπογράφουν τον ολόκληρο των συμφωνιών του γύρου της Ουρουγουάης και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να προχωρήσουν σε μια επιλογή ανάμεσά τους.

Οι Αναπτυσσόμενες χώρες, που εμφανίζονται στην λίστα των Λιγότερο Ανεπτυγμένων Χωρών (ΛΑΧ) των Ηνωμένων Εθνών θα μπορούν να επωφεληθούν μιας μεταβατικής διάταξης. Στην πραγματικότητα, αν οι βιομηχανοποιημένες χώρες και οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν μπορούν να διαπραγματευθούν την εισοδό τους στον ΠΟΕ, οι ΛΑΧ μπορούν σε

αντίθεση να την διαπραγματευθούν και να επιτύχουν ορισμένες παρεκκλίσεις αν οι διατάξεις που περιέχονται στις συμφωνίες είναι ασύμβατες με τις οικονομικές τους ανάγκες, τις εμπορικές ή τις ανάγκες ανάπτυξης, ή με τις διοικητικές και θεσμικές τους ικανότητες.

Εκτός από αυτά τα αρχικά μέλη, υπάρχουν και τα επιγενόμενα δηλαδή αυτά που εντάσσονται μεταγενέστερα.

Πρόκειται για τα άλλα κράτη, μη συμβαλλόμενα μέρη της G.A.T.T. του 1947 ή μη υπογράψαντα τις συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης κατά τις διαπραγματεύσεις του Μαρακές. Τέτοια είναι η περίπτωση χωρών του μπλοκ της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά επίσης της Κίνας, της Ταϊβάν.

Μπορούν να προσχωρήσουν στην θεσμική συμφωνία του ΠΟΕ καθώς και στις πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες που προσαρτώνται σε αυτήν (άρθρο XII).

Οι όροι προσχώρησης στον ΠΟΕ είναι δύο:

- να είναι ένα ενιαίο κράτος
- να είναι μια τελωνειακή περιφέρεια διακριτή που να απολαμβάνει μιας πλήρους αυτονομίας στην διεξαγωγή των εξωτερικών εμπορικών της σχέσεων και για τα ζητήματα που χειρίζονται στην συμφωνία του ΠΟΕ.

Οι αποφάσεις οι σχετικές με την προσχώρηση λαμβάνονται από την Υπουργική Σύνοδο του ΠΟΕ.

Η θεσμική συμφωνία του ΠΟΕ δεν αποκλείει λοιπόν από τους περιφερειακούς οικονομικούς ή εμπορικούς οργανισμούς να γίνουν μέλη.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι η περίπτωση της Κοινότητας, σαν περιφερειακός οικονομικός οργανισμός είναι ιδιαίτερη.

Η Ευρ. Επιτροπή πρότεινε ότι θα έπρεπε τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη της να είναι μέλη του ΠΟΕ καθώς και των οργάνων της.

Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η Κοινότητα αναφέρεται ρητά στο άρθρο XI της συμφωνίας του ΠΟΕ: « και οι ευρωπαϊκές Κοινότητες, που αποδέχονται την παρούσα συμφωνία και τις πολυμερείς εμπορικές

συμφωνίες και για τις οποίες λίστες ομοφωνίας και δέσμευσης έχουν αναρτηθεί στην G.A.T.T. του 1994 και για τις οποίες λίστες ειδικών δεσμεύσεων έχουν προσαρτηθεί στην γενική Συμφωνία πάνω στο εμπόριο υπηρεσιών, που φαίνονται στο παράρτημα 1B, θα γίνουν αρχικά μέλη του ΠΟΕ».

Η συμμετοχή της Κοινότητας σαν μέλος σε μια διεθνή οργάνωση βασίζεται γενικά σε μια μέθοδο εξομοίωσής της με τα κράτη. Στις Συμφωνίες του Μαρακές, πρόκειται για μια ρητά προβλεπόμενη ρήτρα εξομοίωσης.

Τα προσόντα που κατέστησαν δυνατή τη συμμετοχή της Κοινότητας στον ΠΟΕ, προβλέπονται κατά ένα υπονοούμενο τρόπο, από το άρθρο XII της ιδρυτικής Συμφωνίας του ΠΟΕ. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, οι οργανισμοί των οποίων τα χαρακτηριστικά είναι ανάλογα με αυτά της Κοινότητας, μπορούν να προσχωρήσουν στον ΠΟΕ. Ακριβέστερα, το άρθρο XII θέτει ότι '...κάθε κράτος ή διακριτή τελωνειακή περιφέρεια που διαθέτει απόλυτη αυτονομία όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών εμπορικών της σχέσεων, μπορεί να προσχωρήσει στην εν λόγω Συμφωνία...'

Γίνεται χρήση του όρου 'τελωνειακή περιφέρεια' σε έναν ορισμένο αριθμό διατάξεων των συμφωνιών του γύρου της Ουρουγουάης, προκειμένου να καλυφθεί η περίπτωση της Κοινότητας. Μπορούμε να αναφέρουμε σαν παράδειγμα, την σημείωση του άρθρου 1, παρ.3 της Συμφωνίας για τα πνευματικά δικαιώματα που συνδέονται με το εμπόριο, σύμφωνα με την οποία '...υπό τον όρο "υποκείμενα" στην παρούσα συμφωνία, και αφού πρόκειται για τελωνειακή περιφέρεια μέλος του ΠΟΕ, κατανοούμε τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα των οποίων η έδρα βρίσκεται εντός της εν λόγω τελωνειακής περιφέρειας'.

Η ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ αναγνωρίζει λοιπόν στην Κοινότητα την ιδιότητα του αρχικού μέλους δίπλα στα κράτη μέλη της. Πρόκειται εκεί για μια πολύ σημαντική εξέλιξη σε σχέση με το καθεστώς της στην G.A.T.T. 1947. Οι ευρωπαϊκές Κοινότητες είναι ο μόνος περιφερειακός οργανισμός ολοκλήρωσής, που ρητά αναφέρεται στην ιδρυτική Συμφωνία

του ΠΟΕ, ότι απολαμβάνει του καθεστώτος του ιδρυτικού ή αρχικού μέλους του ΠΟΕ.

6.3 Οι δυσχέρειες που συνδέονται με την ενιαία εκπροσώπηση της ΕΚ στον ΠΟΕ

Όπως η Συμφωνία του ΠΟΕ ανεγνώρισε την Κοινότητα ως αρχικό μέλος του νέου οργανισμού, θα ήταν καλοδεχούμενο ταυτόχρονα να προχωρήσει πιο πολύ και να καταστήσει πιο σαφείς τις εξουσίες και τις αρμοδιότητες της ΕΚ στο πλαίσιο του και ειδικότερα να ξεκαθαρίσει το ζήτημα του δικαιώματος ψήφου. Δεν μπορούσε παρόλα αυτά να ανακατευτεί στην κατανομή των ικανοτήτων ανάμεσα στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη της, που ρυθμίζεται στο κοινοτικό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 113 ΣΕΚ, που είδαμε παραπάνω.

Σύμφωνα με το άρθρο ΙΧ της ιδρυτικής Συμφωνίας του ΠΟΕ, αυτή εδώ διατηρεί την τακτική της λήψης αποφάσεων με ομοφωνία σύμφωνα με την G.A.T.T. 1947. Στην περίπτωση που δεν θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί μια απόφαση με ομοφωνία, η απόφαση θα λαμβανόταν με ψηφοφορία με βάση την αρχή της πλειοψηφίας.

Το άρθρο ΙΧ θέτει ότι στην περίπτωση που οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες θα ασκούν το δικαίωμα ψήφου τους, θα διαθέτουν έναν αριθμό ψήφων ισοδύναμο με τον αριθμό των κρατών μελών τους που είναι μέλη του ΠΟΕ. Ο αριθμός ψήφων της Κοινότητας και των κρατών μελών της δεν θα ξεπεράσει σε καμία περίπτωση τον αριθμό των κρατών μελών της Κοινότητας, δηλαδή 15.

Η ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ θα μπορούσε εδώ να ξεκαθαρίσει το ζήτημα της αποκλειστικά κοινοτικής αρμοδιότητας ή της μικτής αρμοδιότητας και της Κοινότητας και των κρατών μελών στους κόλπους του ΠΟΕ. Μην έχοντας συμφωνήσει ότι η Κοινότητα δεν θα διέθετε παρά μόνο μια ψήφο, οι συντάκτες της Συμφωνίας έχασαν μια ευκαιρία να ενισχύσουν την κοινοτική συνοχή και την σαφή αναγνώριση της αποκλειστικής κοινοτικής αρμοδιότητας.

Πως λοιπόν θα εκπροσωπείται η ΕΚ στα όργανα του ΠΟΕ ; Από την Κοινότητα και τα όργανά της ή από τα κράτη μέλη ή και από τα δύο ;.

Η νομική λύση που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε ότι η συμμετοχή της Κοινότητας και των κρατών μελών της στον ΠΟΕ καθώς και στα όργανά της θα έπρεπε να γίνεται σε συμμόρφωση με την πρακτική που ακολουθείται στο πλαίσιο της G.A.T.T. 47, και ιδιαίτερα:

- ότι τα κράτη μέλη συμμετέχουν στις εργασίες των οργάνων του ΠΟΕ,
- ότι οι θέσεις που αναλαμβάνονται από την Κοινότητα στα όργανα της ΟΜC είναι καθορισμένες σύμφωνα με τις συνήθεις διασκεπτικές διεργασίες σε ενδοκοινοτικό επίπεδο. Στην πιθανότητα όπου, κατά τις συσκέψεις συντονισμού, θα εμφανίζονταν αποκλίσεις που δεν θα μπορούσαν να ξεπεραστούν, οι αντιπρόσωποι της Κοινότητας θα έπαιρναν μια στάση αναμονής μέσα στα όργανα, περιμένοντας να βρεθεί μια λύση, στην Επιτροπή του άρθρου 113 ΣΕΚ, στην Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων ή σε περίπτωση αποτυχίας, στο Συμβούλιο.
- ότι η κοινοτική θέση εκφράζεται μέσα στα όργανα του ΠΟΕ από την Ευρ. Επιτροπή : τα κράτη μέλη τα οποία θα αφορούσε άμεσα το θέμα προς συζήτηση, θα έχουν τη δυνατότητα να επέμβουν στις κατάλληλες περιπτώσεις και μετά από κοινοτική εξουσιοδότηση, αυτές οι παρεμβάσεις οφείλουν να τοποθετούνται στο πλαίσιο της κοινής θέσης που προηγουμένως έχει οριστεί για να υποστηρίξουν και να αναπτύξουν αυτή τη θέση.

Ορισμένα κράτη μέλη πρότειναν την προσφυγή στην τεχνική της μικτής αρμοδιότητας, σύμφωνα με το οποίο, ανάλογα με τον υπό εξέταση τομέα, ο τιτλούχος της αρμοδιότητας θα είναι είτε η Κοινότητα, είτε καθένα από τα κράτη μέλη της, είτε η Κοινότητα και τα κράτη μέλη.

Οι λαμβανόμενες αποφάσεις από τα κράτη μέλη που δρουν ατομικά κινδυνεύουν να εναντιώνονται στις κοινοτικές αποφάσεις.

Η λύση που έγκειται στον μικτό χαρακτήρα της αρμοδιότητας έρχεται σε αντίθεση με το καθεσώς του ΠΟΕ. Στην πραγματικότητα, στην περίπτωση που μια διαπραγμάτευση θα έθετε σε κίνδυνο μια κοινοτική αρμοδιότητα και μια εθνική αρμοδιότητα, η κοινοτική λύση συνίσταται στο να χορηγήσει μια ψήφο σε κάθε οντότητα, μία σε καθένα από τα κράτη μέλη της και μία στην Κοινότητα, σύνολο 16 ψήφων, πράγμα το οποίο δεν γίνεται δεκτό από το δικαίωμα του ΠΟΕ.

Πρέπει εξάλλου, να υπολογίσουμε και τον κίνδυνο η καθιέρωση της μικτής αρμοδιότητας Κοινότητας και κρατών μελών να οδηγήσει σε ενδοκοινοτικές συγκρούσεις και διαμάχες που θα καθυστερούν τη λήψη απόφασης σε κοινοτικό επίπεδο μπλοκάροντας έτσι και τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων στο ΠΟΕ.

Αν αυτή η πρόταση για μικτή αρμοδιότητα είχε υιοθετηθεί, θα ξανάβαζε σε αμφισβήτηση το σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων που είχε καθιερωθεί από τις κοινοτικές συνθήκες ανάμεσα στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη. Μια τέτοια εξέλιξη όμως θα είχε ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση του ρόλου της ΕΚ στις διεθνείς διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Τελικά τη λύση έδωσε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με τη γνωμοδότηση 1/94 την οποία εξέδωσε ύστερα από αίτηση της Ευρ. Επιτροπής για να ξεκαθαρισθεί αν η Κοινότητα ή τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να συνάψουν τις Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης. Πράγματι η συμμετοχή της Κοινότητας και των κρατών μελών της στα όργανα του ΠΟΕ θα γίνεται με το τρόπο που έγινε η κατανομή αρμοδιοτήτων ανάμεσα στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη της σχετικά με τη σύναψη των συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης. Η εν λόγω κατανομή ρυθμίστηκε με τη γνωμοδότηση 1/94 του ΔΕΚ.

Ιδιαίτερα, με δεδομένο ότι η ευρωπαϊκή κοινότητα διαθέτει μια αποκλειστική αρμοδιότητα για τα ζητήματα που συνδέονται με το εμπόριο των εμπορευμάτων ενώ αντίθετα για τα θέματα που συνδέονται με τις υπηρεσίες και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με το ΔΕΚ υπάρχει συντρέχουσα αρμοδιότητα της Κοινότητας και των κρατών μελών, η συμμετοχή στα όργανα του ΠΟΕ είναι οργανωμένη ως

ακολουθώς : η Κοινότητα και τα κράτη συμμετέχουν στην Υπουργική Σύνοδο, στο Γενικό Συμβούλιο, στην Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης, στο Όργανο Διακανονισμού των Διαφορών, στα Συμβούλια της Γενικής Συμφωνίας για το Εμπόριο Υπηρεσιών (GATS) και της Συμφωνίας για τα πνευματικά δικαιώματα που συνδέονται με το εμπόριο, αντίθετα, η Κοινότητα συμμετέχει μόνη στο Συμβούλιο της G.A.T.T.

Ένα άλλο ζήτημα που τίθεται σχετικά με τον ρόλο της Κοινότητας και των κρατών μελών της στον ΠΟΕ είναι να ξέρουμε αν είναι δυνατό να οργανωθεί μια κοινή πράξη για λογαριασμό της ΕΚ και σε ποιο μέτρο υπάρχει μια νομική υποχρέωση που επιβάλλει μια τέτοια πράξη.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ κατάργησε το άρθρο 116 της Συνθήκης της Ρώμης σχετικό με την κοινή δράση στους κόλπους των διεθνών οικονομικών οργανισμών. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτή η εξέλιξη δεν έκανε να εξαφανιστεί η υποχρέωση συνεργασίας και συντονισμού στους κόλπους των διεθνών οργανισμών οικονομικού χαρακτήρα.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που είχε προηγηθεί από την γνωμοδότηση 1/94, η Ευρ. Επιτροπή εκτιμώντας ότι η συμμετοχή στον ΠΟΕ αποτελούσε μια αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας, δεν εξέφρασε γνώμη πάνω στο ζήτημα της κοινής δράσης της Κοινότητας και των κρατών μελών της.

Σε αντίθεση, το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΚ εκτιμούσε ότι η συμμετοχή τόσο της Κοινότητας όσο και των κρατών μελών θα ήταν δυνατή πάνω στη βάση της αρχής της συνοχής της εξωτερικής δράσης της ευρωπαϊκής κοινότητας που τέθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το άρθρο 5 της ιδρυτικής Συνθήκης της ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτές οι διατάξεις επιβάλλουν στην Κοινότητα και στα κράτη την υποχρέωση συντονισμού που αποβλέπει στο να εξασφαλίσει την ενιαία διεθνή αντιπροσώπευση της ΕΚ.

Ο κοινοτικός συντονισμός, στους κόλπους του ΠΟΕ αποτελεί μια κύρια και δύσκολη πρόκληση δεδομένου ότι, μέσα στο πλαίσιο αυτής της οργάνωσης, διεξάγονται συνεχείς διαπραγματεύσεις πάνω στην

απελευθέρωση του εμπορίου, και ότι αυτές εδώ τείνουν να αφορούν όλο και περισσότερο τους τομείς που ξεφεύγουν από την κλασσική κοινή εμπορική πολιτική.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως προαναφέρθηκε η Κοινότητα έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα μόνο για το εμπόριο των αγαθών, τη στιγμή που τα κράτη μέλη έχουν κι αυτά την εξουσία να συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις των θεμάτων που συνδέονται με το εμπόριο των υπηρεσιών και τα νέα θέματα της εμπορικής πολιτικής, όπως τους κανόνες για τις άμεσες ξένες επενδύσεις ή την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η αναγνώριση στην ΕΚ της αποκλειστικής εξουσίας να διαπραγματεύεται όλα τα ζητήματα εμπορικής πολιτικής, κρίνεται σήμερα απαραίτητη. Η προσαρμογή της εμπορικής πολιτικής, που θα επιτρέψει στην Κοινότητα να διαπραγματεύεται με μία μόνο φωνή σε όλους τους τομείς των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων, πρέπει να γίνει με συναίνεση και των κρατών μελών.

Σήμερα δεν είναι δυνατή η διάκριση ανάμεσα στο εμπόριο των αγαθών από τη μια μεριά, και στο εμπόριο υπηρεσιών, στις άμεσες ξένες επενδύσεις και στην προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας από την άλλη. Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις αφορούν πλέον κατά τρόπο συστηματικό και σφαιρικό όλα αυτά τα ζητήματα που συνδέονται άρρηκτα με το εμπόριο των αγαθών. Εν όψει της πραγματικότητας αυτής, η προσπάθειά της ΕΚ να ενισχύσει την επιρροή της στις διεθνείς συνομιλίες, δυσχεραίνεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών, δεδομένου ότι οι αποφάσεις για τις θέσεις της Κοινότητας, στους νέους τομείς υπόκεινται όλο και περισσότερο στην αρχή της ομοφωνίας. Επιπλέον, η επικείμενη διεύρυνση θα καταστήσει πιο δύσκολη ακόμα την λήψη απόφασης με ομοφωνία με αποτέλεσμα την παράλυση της κοινής εξωτερικής εμπορικής πολιτικής.

Οι εταίροι της ΕΚ στο διεθνές εμπορικό σύστημα και κυρίως οι ΗΠΑ εκμεταλλεύονται όλες τις διαφορές απόψεων και συμφερόντων ανάμεσα στα κράτη μέλη ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου. Αν η ΕΚ θέλει να προωθήσει αποτελεσματικά τα συμφέροντά της, είναι αναγκη να εκφράζεται με ενωμένη και ισχυρή

φωνή απέναντι στον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό των χωρών μελών του ΠΟΕ σε όλους τους τομείς των διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων.

Εν όψει των παραπάνω, είναι αναγκαία η μεταρρύθμιση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής προς την κατεύθυνση της ισχυροποίησης του ρόλου της Επιτροπής ως του οργάνου που θα εκπροσωπεί το γενικό κοινοτικό συμφέρον στον ΠΟΕ και θα το υπερασπίζεται έναντι των εμπορικών ανταγωνιστών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **ΦΑΤΟΥΡΟΣ Α. ΣΤΕΦΑΝΟΥ Κ.**, *''ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ''* Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ, 1995.
2. **ΣΤΕΦΑΝΟΥ Κ.**, *''Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ''*, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ, 1996.
3. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ**, *''Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΟΚ''*, Εκδόσεις ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ, 1984
4. **ΜΥΡΟΓΙΑΝΗΣ**, *''Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚ ΣΤΕ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ''*, ΑΘΗΝΑ, 1994
5. **ΣΤΑΓΚΟΣ Π.**, *''ΤΑ ΠΑΝΕΛ ΤΗΣ GATT. ΕΝΑΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΟΣ ΘΕΣΜΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ''*, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 1991.
6. **ΚΑΤΡΑΝΗΣ Α.**, *''Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΥΡΟΣ ΠΟΛΥΜΕΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ GATT''*, ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ" 1988.
7. **ΜΠΡΕΔΗΜΑΣ Α.**, *''ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ''*, Εκδόσεις Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1990, ΑΘΗΝΑ.